

GLAS

ANTIFAŠISTA DEMOKRATSKE HRVATSKE

**Dr. sc. Vesna
Čulinović-
Konstantinović
nova
predsjednica**

Izborna skupština SABA RH

Rasprava o fojbama

**DOGOVOROM
PREVLADAN
NESPORAZUM**

Matić poljana

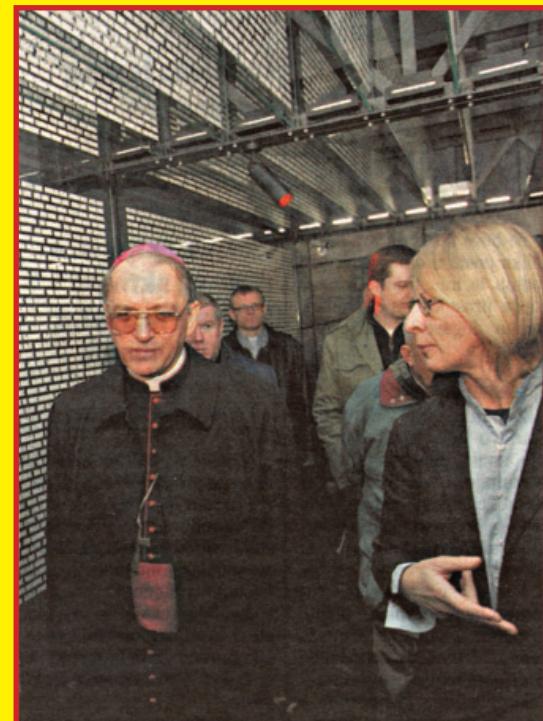

Temelji mira

**ŠEZDESET
GODINA
OD PARIŠKE
KONFERENCIJE**

Osuda zločina

**BISKUP I
SVEĆENICI U
JASENOVCU**

ODABRANE VIESTI

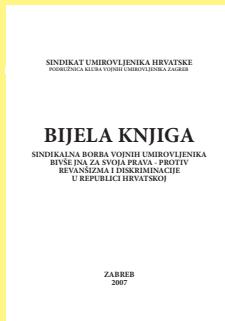
BIJELA KNJIGA

• Petnaestogodišnje nerješavanje statusa korisnika vojnih mirovina bivše JNA ne dolikuje državi koja želi postati članica EU - kaže se u zborniku dokumenata o sindikalnoj borbi te kategorije umirovljenika

Sindikalna podružnica Kluba vojnih umirovljenika Zagreb pripremila je na više od 400 stranica opsežan zbornik dokumenata sindikalne borbe korisnika vojnih mirovina bivše JNA za dostojan status ove kategorije umirovljenika u Republici Hrvatskoj i pravedno rješenje njihovih oduzetih i umanjenih prava.

Nazvana »Bijela knjiga - sindikalna borba vojnih umirovljenika bivše JNA za svoja prava - protiv revanšizma i diskriminacije u Republici Hrvatskoj«, zapravo je to kronologija (ne)rješavanja ovih problema. Uzrok tome vide u permanentnom nedostatku političke volje i odgovornosti nadležnih, zbog čega još od 1992. godine do danas nije pronađeno pozitivno rješenje.

Tvrdeći da se u stvari radi o nepoštivanju

ljudskih prava, svoje zahtjeve vojni umirovljenici argumentiraju nizom statističkih podataka, dopisa, podnesaka, usporedbi i drugih pokazatelja. Iznose i podatak

da je u tom razdoblju njihov broj, zbog prirodnog fizičkog nestanka, prepolovljen sa dvadesetak na oko deset tisuća umirovljenika ili udovica, da je većina već početkom 90-tih bila u mirovini deset, dvadeset u više godina te da su među još živima dvije trećine sudionici NOR-a.

U predgovoru svog zbornika upozoravaju da sve ovo ne dolikuje državi koja želi postati članica EU i da će, nastavljajući borbu za svoja prava, sa zbornikom upoznati Vladu, saborске političke stranke, sindikate, udruge za zaštitu ljudskih prava, pa i europske institucije.

DOBRODOŠLI U KUMROVEC

- poruka je organizatora tradicionalne manifestacije »Dan mladosti - dan radošti« što će se, pod geslom »U mladosti je radost - u radosti je mladost«, u subotu 26. svibnja održati u rodnom mjestu Josipa Broza Tita. Kao i prošle godine kad se iz svih dijelova bivše zajedničke države okupilo desetak tisuća članova antifašističkih udruga i drugih poštovatelja djela i lika legendarnog partizanskog vođe i dugogodišnjeg jugoslavenskog predsjednika, i na ovogodišnju su svečanost svoje sudjelovanje masovno najavile, uz delegacije iz svih bivših republika, brojne skupine i pojedinci.

Manifestaciju organizira Savez društava »J. B. Tito« Hrvatske u suradnji sa Savezom antifašističkih boraca, a program čiji je nositelj riječko društvo »Tito« odvijat će se u znaku sintagme »Bratstvom i jedinstvom nasuprot suživotu«. Tome će svoj doprinos dati i kulturno-umjetničke društine desetak nacionalnih manjina iz Hrvatske.

Program će simbolički obilježiti i 60. godišnjicu Pariške mirovne konferencije iz 1947. godine, kojom je na temeljima antifašističke pobjede izvoreno pravo Istre, Primorja i drugih krajeva pod vlašću Italije na priključenje matici domovini.

Fotografije na 1. strani:

U radu skupštine SABA RH sudjelovalo je oko sto delegata antifašističkih zajednica i udruga iz svih županija

Predstavnici Vlade, Županije, goranskih općina i antifašističkih udruga položili su vijence na spomen-obilježje na Matić poljani

Požeški biskup msgr. Antun Škvorčević za vrijeme posjetе memorijalnom centru Spomen-obilježja Jasenovac

Mirovine boraca zaostaju

• Prosječna mirovina boraca NOR-a je 2.377, a hrvatskih branitelja 5.454 kune

Premja najnovijim službenim podacima iz Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje borci NOR-a u Republici Hrvatskoj imaju prosječnu mirovinu u iznosu od 2.377 kuna. Traženi podaci iz Središnje službe HZMO su, na zahtjev, dostavljeni Savezu antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, a odnose se na isplate u siječnju 2007. za prosinac 2006. godine.

Iz istih podataka je vidljivo da hrvatski branitelji imaju prosječnu mirovinu u iznosu od 5.454, kune što je za blizu dva i pol puta više od prosjeka boraca NOR-a.

Iz SABA RH se u više navrata upozoravalo na ovako nedopustiv nesrazmjer u visini mirovina i drastično zaostajanje u odnosu na hrvatske branitelje, ali Vlada nije ništa poduzimala da se to ispravi i

da se borcima NOR-a vrate nepravedno oduzeta prava.

I pored ovako niskih primanja borci NOR-a se i dalje vode u tabeli naslovljenoj sa »Korisnici mirovina koji su pravo na mirovinu ostvarili pod povoljnijim uvjetima«.

Po pokazateljima HZMO od ukupno 54.726 mirovina koje se isplaćuju za sudionike NOR-a svega je 23.698 živućih boraca, a ostalih 31.028 su obiteljske mirovine njihovih nasljednika.

Zanimljivi su i neki drugi podaci iz tabele »pod povoljnijim uvjetima« iz kojih se vidi da prosječna mirovina zastupnika u Hrvatskom saboru i članova Vlade iznosi 9.190 kuna. To je za blizu četiri puta više nego što primaju borci NOR-a, ali i daleko više od hrvatskih branitelja.

Izdavač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, Savez društva »Josip Broz Tito«, Savez ratnih i vojnih invalida Hrvatske i SUH - Podružnica vojnih umirovljenika, 10000 Zagreb, Pavla Hatza 16. Telefoni: (01) 48 39 996 i 48 39 997, fax: (01) 48 40 826, <http://www.sabh.hr> - e-mail: sabh@sabh.hr - Žiro račun: 2360000-1101546344 (Zagrebačka banka). Matični broj: 03212220. Savjet: Tomislav Badovinac, Milivoj Boroša, Branko Dubravica, Ivan Fumić, Juraj Hrženjak, Lovorka Marinović, Krešimir Piškulić, Zorka Prodanović, i Vesna Terselić. Uredništvo: Eduard Vostrel (glavni i odgovorni urednik), Bojan Miroslavljević, Petar Raić, Savan Tomašević, Antun Zibar, Zvonko Petrinjak (grafički urednik). Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske, broj 523-03-1/7-96-01 od 12. 0žujka 1996. godine, Glas antifašista demokratske Hrvatske smatra se proizvodom iz članka 18 točka 13 Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga. Pisak: »Bankograf« Odranska 18, Zagreb.

GLAS

ANTIFAŠISTA DEMOKRATSKE HRVATSKE

Stvaraju se nove generacije antifašista

Delegati izborne Skupštine Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, održane 29. ožujka u Zagrebu, pozitivno su ocijenili dosadašnji rad organizacije, utvrdili smjernice za daljnje aktivnosti te izabrali novo rukovodstvo SABA RH s mandatom za iduće dvije godine.

Skupštinu su na početku pozdravili i zaželjni uspješan rad gosti iz državnih institucija, političkih stranaka, sindikata i braniteljskih udruženja.

Podnoseći uvodno izlaganje dosadašnji predsjednik SABA RH **Krešimir Piškulić** je posebno upozorio da je podmlaćivanje organizacije najvažniji zadatak, a da s dosadašnjim rezultatima nismo zadovoljni. Osobito se to odnosi na biranje mlađih ljudi na čelna mjesta.

»Stariji drugovi i drugarice, koji imaju veliko i dragocjeno iskustvo, trebaju ostati prisutni i pružiti puno pomoći novim mlađim kadrovima, od kojih očekujemo da će dovršiti generacijsku smjenu.«

Djelovali smo ove dvije i pol godine u atmosferi napada ekstremnih nacionalista koji svojim djelovanjem samo ruše ugled Republike Hrvatske. Hrvatska, po njima, nije 1945. oslobođena, već okupirana. Svakodnevno uveličavaju zločine partizana, a umanjuju i pravdu zločine ustaša NDH. Nedavno smo čuli i kvazi naučni biser te huškačke kanonade, da je u Jasenovcu palo više žrtava poslije okončanja II. svjetskog rata nego za vrijeme njegovog trajanja. Te huškače ne vode načela humanosti, već mržnja zbog koje od njih nikada nismo čuli da žale za žrtvama, svim žrtvama.

Nismo prihvatali obranaški stav i polemiku već smo odgovarali programima, okruglim stolovima, znanstvenim skupovima, knjigama, veličanstvenim proslavama. Nismo i nikada nećemo kapitulirati. Na naša mesta stati će nova generacija antifašista koja će braniti interese cijele Hrvatske, rekao je Piškulić.

Iznevjerene proklamacije

U Izvještaju o radu Predsjedništva SABA RH u proteklom mandatu, koji je usvojen na skupštini, ocijenjeno je da je obavljen značajan posao cijele organizacije, te da je to rezultat intenzivne aktivnosti svih članova Izvršnog odbora i Predsjedništva kao i velikog broja aktivista po županijama i udrugama.

Rezultat je, kako se kaže, manji od očekivanog, ali su izvjesni pomaci učinjeni

i neke stvari riješene. Ostaje, međutim, i činjenica da se iz revanšističkih pobuda ne žele rješavati prava sudionika NOB-a koje svrstavaju u građane trećeg reda. Samim time jača uvjerenje da su javne antifašističke proklamacije neiskrene i da služe za tzv. vanjsku upotrebu.

U SABA posebno naglašavaju uspješnu suradnju s predsjednikom Republike Hrvatske Stjepanom Mesićem, koji je uvijek bio spreman saslušati naše brige i probleme, a i sam govoriti u prilog objektivne ocjene NOB-e i doprinosa njenih sudionika Republiци Hrvatskoj.

Jubilarna 60. godišnjica pobjede dostoјno je obilježena širom cijele zemlje i nema organizacije SABA koja nije organizirala svečanosti tim povodom. Isto je bilo i sa obilježavanjem 65. godišnjice ustanka u prošloj godini.

Kruna svih aktivnosti u 2005. godini bio je Znanstveni skup u HAZU o Hrvatskoj u II. svjetskom ratu, na kojem je govorilo oko 40 znanstvenika među kojima šest akademika i 25 doktora znanosti. Iste godine organiziran je Okrugli stol »Religija, fašizam i antifašizam« u radu kojeg su sudjelovali istaknuti znanstveni i javni radnici te predstavnici udruženja iz Bosne i Hercegovine, Slovenije, Srbije, Crne Gore i Hrvatske. U travnju prošle godine održan je i znanstveni skup o Bleiburgu i Križnom putu, a rezultate toga je knjiga koja će uskoro izaći iz tiska.

U Izvještaju se ističe i da SABA RH jasno kaže da svaki zločin zasljužuje osudu bez obzira s koje strane bio učinjen, ali da SABA nikad nije prihvatio izmišljene brojke stradalih kao niti relativiziranje zločina s obje sukobljene strane i pretvaranje Bleiburga i Križnog puta u mit u službi neoustaških ekstremnih stavova.

Neravnopravan položaj

SABA RH je u proteklom mandatu imao vrlo intenzivne kontakte s brojnim antifašističkim organizacijama Europe, kao i sa Svjetskom veteranskom organizacijom.

Međutim, godinama marginalizirani ratnici NOB-e, koji su dio antifašističke koalicije, uzaludno zahtjevaju svoja prava od vlasti koja se zaklinje da je suvremena Hrvatska izgrađena, kao što Ustav propisuje, na antifašizmu. Štoviše s nama se ne želi ni razgovarati dok se istovremeno za ratnike Domovinskog rata brine jedno cijelo ministarstvo.

To je neodrživa situacija, kaže se u Izvještaju, i upozorava da time nosioci vlasti snose odgovornost za kršenje međunarodnih normi i rezolucije Svjetske veteranske federacije o jednakim pravima ratnika svih ratova. Paradoks je tim veći što se s malo dobre političke volje mogu riješiti svi naši glavni zahtjevi. Kakva je to »ravnopravnost« kada braniteljskoj populaciji rješavaju vrlo složene probleme u nadležnom ministarstvu, a za antifašiste nije pružena ni mogućnost da ih se primi i sasluša.

Stoga ova skupština pred čitavom Hrvatskom i Europskom javnošću pita Vladu, premijera i Saboru da li je to način na koji se misli uključiti u, na antifašističkim tradicijama zasnovanu, Europsku uniju.

Delegati su sa skupštine uputili Otvorenno pismo Vladu i Saboru RH u kojem postavljaju pitanje zašto se godinama čeka na rješavanje vitalnih problema života već ostarijelih boraca NOV, a posebno njihova socijalna prava.

Radno predsjedništvo skupštine

Mladima ponuditi privlačnije sadržaje

Milivoj Boroša upozorio je na težak položaj vojnih umirovljenika bivše JNA koji su, kako kaže, žigosani i pretvoreni u drugorazredne gradane. I prema borcima i ratnim vojnim invalidima NOR-a, kojih sada među vojnim umirovljenicima ima oko 5000, postupak je isti, a za to je odgovorna aktuelna vlast. Tražimo samo jednakost i poravnavanje naših prava s pravima bivših pripadnika Hrvatske vojske i branitelja.

Ivica Lončarević naglasio je da podmlađivanje mora imati prioritetno mjesto i iznio primjer UABA Ludbreg iz Varaždinske županije gdje je od ukupno 120 članova antifašista njih 70 pripadnika mlađe generacije, rođene poslije II. svjetskog rata.

Juraj Hrženjak je pozdravio skup u ime članova Savjeta SABA RH i napomenuo da je najteži put savladan i da su sada stvoreni uvjeti da generacije koje nas naslijeđuju mogu dalje nositi aktivnosti Saveza antifašističkih boraca i antifašista. Zatražio je podršku udruge da kroz preplatu za knjigu »Bleiburg i Križni put 1945«. omogući njeno skoro izlaženje iz tiska. Knjiga je doprinos da se znanstveno i objektivno utvrđi istina o tim povijesnim događajima, rekao je Hrženjak.

Ante Adorić iz Splita je ocjenio da je učinjeno mnogo u afirmaciji antifašizma, ali da pitanje financiranja organizacije nije riješeno, da u ostvarivanju saborske Deklaracije nisu učinjeni pomaci, jer nisu vraćena prava boraca niti imovina koja nam je pripadala. Gandjevski način našeg djelovanja nije dovoljan za promjene, trebamo naš problem internacionalizirati.

Dragutin Turčin je upozorio da će nam nestati organizacija ako se dosljedno ne provede podmlađivanje. Zato, kaže, mlađima treba ponuditi privlačnije sadržaje, a ne samo obilježavanje godišnjica. Aktuelna vlast koristi antifašizam samo u dnevno političke svrhe, ali konkretno za nas ništa ne čini, a od devedesetih godina na ovomo mi smo obespravljeni.

Božo Štifanić iz Istarske županije negodovao je što se sve više blate Tito i partizani te baca ljaga na antifašizam u cjelini. Partizani nisu bacali u jame, nego fašisti, rekao je Štifanić dodajući da su poznati primjeri kada su talijanski okupatori i žive ljudi bacali u jame u Istri.

Ljubo Lalić iz Splitsko – dalmatinske županije predlaže da se 10. rujna obilježava kao Dan Hrvatske ratne mornarice. Toga

dana u Podgori je osnovana Titova ratna mornarica. Za to što je Jugomornarica činila devedesetih godina nisu krivi Tito i partizani. Tito je bio najveći Hrvat, čovjek epoce i civilizacije, kazao je Lalić.

Antun Maruski iz Novske smatra da je u podmlađivanju članstva trebalo učiniti više. Ja sam 1991. godine bio branitelj, ali sam i antifašista. Borim se za tekovine NOB-e i nailazim na puno otpora i nerazumijevanja, posebno kada se na sastancima lokalnih vlasti spomene udruga antifašističkih boraca i antifašista.

Miljenko Benčić skrenuo je pažnju na značajnu obljetnicu Pariške konferencije i mirovnog sporazuma. Predlaže da se proslava 60. godišnjice tog važnog događaja obilježi na državnom nivou i da se u to uključe Sabor i Vlada.

Milivoj Lalin predložio je da se u okviru SABA RH formira odbor za političke ztvorenike i logoraše II. svjetskog rata. Oni bi trebali imati isti status kao i učesnici rata. Lalin je upozorio da se neke antifašističke udruge gase jer nemaju sredstava za djelovanje.

Slavko Matić iz Šibensko-kninske županije predložio je da se izradi monografija iz koje će se vidjeti koliko su zločina napravili talijanski fašisti od 1941. do 1943. godine. Mi smo već to pokrenuli, kaže Matić.

Milan Ivančević iz Bjelovarsko-bilogorske županije upozorava da u Bjelovaru još uvijek nemaju prostor za rad, iako imaju oko 300 članova antifašističkih boraca i antifašista. Ima prijedloga da održimo sastanak na otvorenome ispred Gradskog poglavarstva i da pozovemo medije. Trebamo biti oštiri u zahtjevima prema vlasti, a ne čekati, rekao je Ivančević.

Tomislav Ravnić smatra da se ne smijemo miriti s ovim odnosom prema antifašističkim borcima. Mi smo već imali sastanak sa saborskim zastupnicima SDP-a, IDS-a i Stranke umirovljenika i predložili da se sakupi 25 potpisa zastupnika koliko je potrebno da se naši zahtjevi stave na dnevni red saborske sjednice. To treba učiniti prije izbora. A ako ne dade rezultata onda treba ići pred Europski parlament.

Antun Magić navodi da nema države koja je svoje oslobodioce svrstala u građane drugog reda. U Hrvatskoj mi to doživljavamo, a to je skandal, bez obzira na neke pomake. Ako se Deklaracija ne bude doista provodila sklon sam prijedlogu za potpisivanje peticije i za upoznavanje međunarodne

zajednice s tim našim problemom.

Zdenko Jurčić iz Primorsko-goranske županije predlaže da se raspravi problematika logoraša II. svjetskog rata, posebno talijanskih logora. Upozorio je na, kako kaže, čudno ponašanje Hrvatskog instituta za povijest kada je riječ o ovim temama.

Dragutin Vukušić ocjenjuje da je saborska Deklaracija formalna od koje se dalje nije išlo. Razlike između antifašističkih boraca NOR-a i branitelja Domovinskog rata nema jer su se i jedni i drugi borili za Republiku Hrvatsku. Međutim, razlika u pravima je ogromna i zahtjevamo da se izjednače.

Slavko Komar misli da prema Savezu antifašističkih boraca i antifašista postoji medijska blokada. Ima, međutim, medij bez ikakvih granica i cenzure, a to je internet. Moramo se u to uključiti i na internet slati informacije o našim aktivnostima i stavovima iz Zagreba, Splita, Rijeke i drugih mesta.

Ivo Marinović pridružio se apelu za upotrebu interneta i istaknuo da u našim udruženjima već imamo studenata i učenika koji se mogu u to uključiti. Upozorio je da se iz sredstava poreznih obveznika financiraju i neke udruge koje ispod žita nude fašizam i ustaštvo.

Branko Grošeta iz Dubrovnika kaže da treba zahtjevati obnovu svih spomenika u izvornom obliku. Za Deklaraciju je rekao da je politička manipulacija i zato treba energično tražiti da se ona provodi, podržavam i internacionalizaciju toga pitanja. Mi bi trebali izraditi prijedlog zakona i zajedno sa SDP-om, IDS-om i drugima ponuditi ga Saboru na usvajanje.

Dr. Mladen Pavković pozdravio je skup u ime 5700 boraca i antifašista Primorsko-goranske županije, od čega u mnogima od njih ima preko 50 posto mlađih ljudi. Treba izmjenama našeg statuta omogućiti da u organizaciju ulaze i najmlađi članovi. Povjesna je istina da smo mi u toku šestokih borbi donijeli odluke ZAVNOH-a kojima su novoosloboden krajevi pripojeni matici zemlji Hrvatskoj. Time su bile definirane granice i današnje Hrvatske i to moramo isticati, kaže Pavković.

Rade Bulat se na kraju založio za obilježavanje godišnjice formiranja Petrove bolnice. Ta bolnica je, podsjeća Bulat, dobila orden Narodnog heroja. Zatražio je i da se više posveti pažnje događajima i godišnjicama na Kordunu i Baniji, jer su i oni od povijesnog značaja.

Nova predsjednica dr. Vesna Čulinović-Konstantinović

Neposredno nakon Skupštine sastalo se novoizabrano Predsjedništvo SABA RH i jednoglasno za predsjednicu SABA za iduće dvogodišnje razdoblje izabralo dr. Vesnu Čulinović-Konstantinović koja je do sada bila potpredsjednica SABA.

Istovremeno su izabrana i četiri potpredsjednika SABA RH - Miljenko Benčić, Josip Skupnjak, Katica Sedmak i Azur Sejdic.

Za predsjednicu SABA RH dr. Vesnu Čulinović-Konstantinović je predložio Izvršni odbor SABA RH naglašavajući da se radi o relativno

mlađem članu SABA RH, doktorici znanosti, koja je bila sudionik NOB-e kao i cijela njena obitelj.

Zahvaljujući na povjerenu dr. Vesnu Čulinović - Konstantinović je naglasila da su njeni prethodnici na toj dužnosti - Ivan Fumić i Krešimir Piškulić - učinili jako puno. Ja ču se truditi da idem njihovim stopama uz pomoć svih Vas. Želim da naš Savez i dalje djeluje jedinstveno i da sve rješavamo dogovorno.

Na kraju želim Vam se zahvaliti što ste mi dali povjerenje i kao prvo ženi na ovoj dužnosti, rekla je novozabrana predsjednica SABA RH.

Pozdravne riječi gostiju

Podržavamo vaše zahtjeve

Potpredsjednica SDP-a Željka Antunović pozdravila je skup i naglasila da njena stranka gaji tekovine antifašizma i Narodnooslobodilačkog rata. Slažem se s vašim stavovima koje imate prema antifašističkoj borbi i prema Domovinskom ratu. Vi se služite argumentima i zalažate za istinu, rekla je Antunović.

Poručila je da će SDP još više surađivati na rješavanju statusa boraca NOR-a i ostalih opravdanih zahtjeva koje upućuju Vladi i Saboru.

Dr. Siniša Tatalović izaslanik predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića prenio je predsjednikove pozdrave antifašistima i istaknuo da Mesić pridaje izuzetnu pažnju Savezu antifašističkih boraca i antifašista te da podržava njihove opravdane zahtjeve za rješavanje statusnih pitanja.

Predsjednik je brojnim pokroviteljstvima pokušao pomoći i u otklanjanju medijske izolacije prema vama, kazao je dr. Tatalović i dodao da Mesić zahvaljuje i na podršci koju njemu daju antifašistički borci i antifašisti. Novom rukovodstvu je poželio da nastavi uspješno raditi kao i pod vodstvom dosadašnjeg predsjednika Krešimira Piškulića.

U ime načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske generala zbora Josipa Lucića pozdravne antifašistima prenio je general bojnik Mirko Šundov. Znamo da ste i vi u antifašističkoj borbi dali svoj puni doprinos stvaranju Republike Hrvatske kao

što smo je dali i mi u Domovinskom ratu. Većina nas poštuje vašu borbu i cijeni vaš doprinos, istaknuo je general Šundov.

U ime triju udruga branitelja Domovinskog rata koje surađuju sa Savezom antifašističkih boraca i antifašista, predsjednik udruge Branitelji Hrvatske Damir Čulik je zaželio uspješan rad. Antifašizam je svjetska vrijednost. Mi smo se borili za Hrvatsku u Domovinskom, a vi u II. svjetskom ratu, rekao je Čulik i podsjetio da su prošle godine potpisali i sporazum o konkretnoj suradnji sa Savezom antifašističkih boraca i antifašista RH.

U ime Hrvatske narodne stranke i njene predsjednice Vesne Pusić, pozdrave je antifašistima prenio saborski zastupnik te stranke Nikola Vuljanić. Antifašizam je utkan u temelje Republike Hrvatske i za sve što ste učinili hvala vam. Vaš posao nije gotov, mi ćemo vam davati podršku i surađivati s vama, poručio je Vuljanić i dodao da prenosi i poruke sa željama za uspješan rad, i svih saborskih zastupnika Hrvatske narodne stranke.

Ivan Nahtigal govorio je u ime Sindikata umirovljenika Hrvatske. Nažalost, niste uspjeli riješiti neka materijalna i statusna pitanja koja opravdano postavljate. Mi vam dajemo punu podršku u tome, rekao je Nahtigal.

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske Aleksandar Tolnauer čestitao je antifašističkim borcima i antifašistima što su izdržali

Članovi Predsjedništva SABA

Delegati su na skupštini izabrali za nove članove Predsjedništva SABA RH: dr. Vesnu Čulinović-Konstantinović, mr. Ivana Fumića, Vladimira Juraka, Antuna Magića, Mirka Mećavu, Krešimira Piškulića, Katicu Sedmak, Azura Sejdica, Josipa Skupnjaka, Vinka Šunjaru, Nikolu Uzelca, Nikolu Vukobratovića, Vedrana Žuvetu, Miju Baliju, Gabrijela Malovića, Biserku Vranić, Tita Graha, Rudofa Kahlinu, Milana Ivančevića, Matu Koščića, dr. Marka Pavkovića, Dinka Tamaruta, Đoku Opalića, Dragutina Vukušića, Borivoja Zarića, Andriju Miočevića, Žarka Bakočevića, Emu Biliškov, Šimu Šupu, Jurja Baturinu, Antu Adorića, Jurja Krstulovića, Milivoja Lalina, Miljenka Benčića, Romana Božca, Tomislava Ravnića, Branka Grošetu i Zvonka Goluba.

sve pritiske kojima su bili izloženi. Nije lako biti antifašista tamo gdje ruše antifašističke spomenike. Vremena su se mijenjala zahvaljujući vama i vašem djelovanju, rekao je Tolnauer i na kraju pozdravio skup antifašista poznatom partizanskom parolom – Smrt fašizmu, sloboda narodu.

Savan Tomašević
Antun Zibar

TRAŽIMO RJEŠENJE PRAVA SUDIONIKA NOR-a

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske na svojoj XIV. skupštini, dne 29. ožujka 2007. godine, donio je između ostalih i zaključak da se Vladi i Saboru Republike Hrvatske uputi ovo Otvoreno pismo.

Kao što naš Ustav od 1990. g. sadrži tako i Deklaracija Hrvatskog sabora od 13. travnja 2005. godine, potvrđuje da je Republika Hrvatska utemeljena na vrijednostima antifašizma i trajno opredjeljena za demokraciju. Tom Deklaracijom pozvani su organi državne uprave i vlasti da zakonski štite temeljne vrijednosti antifašizma, da realiziraju davno stečena prava sudionika Narodnooslobodilačkog rata i da sačuvaju antifašističku spomeničku baštinu kao zalog kulture i civilizacijske budućnosti. Ove postavke istaknute su i u zaključcima Rezolucije Svjetske federacije veterana o jednakim pravima ratnika svih ratova.

Međutim, u našoj državi, utemelje-

noj na antifašizmu, moramo ustvrditi da i nakon Deklaracije rezultati nisu zadovoljavajući. Neki se problemi rješavaju, ali nažalost i dalje ostaje činjenica da se prava sudionika antifašističke narodnooslobodilačke borbe ne rješavaju. Time su oni, koji su se u Drugom svjetskom ratu borili za slobodu svoje domovine Hrvatske, svrstanici u građane drugoga reda. To pobuđuje sumnju da su neki govornici svoje javne istupe u duhu antifašizma davali neiskreno.

Ratnici - veterani Narodnooslobodilačkog rata već su godinama marginalizirani, a bili su dio antifašističke koalicije. Oni uzaludno od vlasti, koju Ustav na to obvezuje, traže svoja prava, a ona se s malo dobre političke volje mogu riješiti. Jedno od važnih pitanja je ravнопravnost i jednakost građana pred zakonom, a to se u praksi ne dokazuje. Probleme braniteljske populacije iz Domovinskog rata - kako

i treba - rješava njihovo posebno Ministarstvo, a za borce i invalide NOR-a ne postoji niti mogućnost da ih se u ovih nekoliko godina primi na razgovor i da se saslušaju njihovi problemi.

U isto vrijeme nije vidljiva službena reakcija ni sankcija pojedinih neofašističkih ispada, što je u drugim državama Europe nezamislivo. Mi podržavamo jačanje pravnog poretku i borbu protiv korupcije i pljačke.

Pitamo također zašto se godinama čeka na rješavanje vitalnih problema života već ostarjelih boraca Narodnooslobodilačke vojske u Drugom svjetskom ratu, a posebno njihovih socijalnih prava i prava naknade na sahranu?

Radi toga ova Skupština pred čitavom javnošću Hrvatske pita Vladu, premijera i Sabor da li je to način na koji se misle uključiti u Europsku uniju zasnovanu na antifašističkim tradicijama?

Vojni umirovljenici

NEPOŠTIVANJE LJUDSKIH PRAVA

Sa svoje 13. skupštine, održane 6. ožujka, sindikalna podružnica Kluba vojnih umirovljenika Zagreb uputila je još jedan zahtjev dr. Ivi Sanaderu da ih primi na razgovor sa ciljem kako bi se konačno pronašlo pravedno rješenje problema oduzetih i umanjenih prava vojnih umirovljenika bivše JNA. Poručili su da će, ako mu je do toga stalo, sigurno pronaći vremena za takav razgovor s njim, koji, kako su naglasili, nestrljivo očekuju već tri godine.

O toj je temi u izvještaju o dosadašnjim aktivnostima i diskusiji izrečeno mnogo kritičkih riječi, jer se problem statusa ove kategorije umirovljenika ne rješava već punih petnaestak godina, za što nije bilo političke volje ni jedne od dosadašnjih vlada. U međuvremenu se preplovio broj korisnika vojnih mirovinu, kojih je Republika Hrvatska 1992. preuzela oko 18 tisuća.

Osim neuspjelih pokušaja da se to pitanje riješi na nivou nadležnih ministarstava, rekao je predsjednik podružnice

♦Predsjedniku Vlade RH
upućen još jedan zahtjev za
pravedno rješenje umanjenih
i oduzetih prava ove katego-
rije umirovljenika

Milivoj Boroša, nadu su poklonili i u obećanje Hrvatske stranke umirovljenika da će, nakon rješenja povrata duga umirovljenicima, poslati u saborsku proceduru zakonski prijedlog za usklajivanje mirovina vojnih umirovljenika bivše SFRJ s Ugovorom o sukcesiji. Međutim, ni na tom planu - osim obećanja - još nije ništa urađeno.

Članovi skupštine poduprli su prijedlog da se, osim još jednog obraćanja predsjedniku Vlade, svim raspoloživim sredstvima aktualizira i pred domaću i stranu javnost iznesu ovi problemi najdirektnije vezani za nepoštivanje ljudskih prava.

A. Z.

NOVE KNJIGE IZ ZNANSTVENI SKUPOVI

Program sve sadržajnije i brojnije izdavačke djelatnosti SABA RH predviđa u 2007. godini objavljanje zbornika sa znanstvenog skupa održanog prošle godine na temu **Bleiburg i križni put**, kao i posebnih monografija o istaknutim sudionicima NOB-e i narodnim herojima **Milki Kufrin i Josipu Krašu**. Sayjet antifašista Hrvatske sa svoje strane namjerava organizirati znanstvene skupove **Antifašizam u Hrvatskoj**, **Antifašizam u školskim udžbenicima** i **Antifašizam u Domovinskom ratu**. Savez društava »Josip Broz Tito« priprema knjigu-zbornik na temu **Titovo doba - Hrvatska prije, za vrijeme i poslije Tita**. Posebne izdavačke i znanstvene projekte realizirat će i pojedine županijske organizacije, kao napr. Primorsko-goranska, Istarska, Dubrovačko-neretvanska i Splitsko-dalmatinska.

Biskup i svećenici posjetili Jasenovac

Biskup požeško-slavonski **Antun Škvorčević** i pedesetak svećenika i đakona iz njegove biskupije posjetili su 12. ožujka Spomen-područje Jasenovac. Bilo je to prvi put da tako velika grupa katoličkih svećenika, predvođena biskupom, posjećuje područje bivšeg logora u Jasenovcu.

Hodočašće je organizirano u povodu desete obljetnice Požeške biskupije, a radi se, kako objašnjavaju predstavnici Crkve, o četvrtom svećeničkom i đakonskom hodočašću, koje je ovoga puta bilo posvećeno Gospu Jasenovačkoj. Nakana svećenika-hodočasnika je, kako kažu, »iskazivanje poštovanja, zahvalnosti i ljubavi prema svećenicima, koji su na području toga arhidiakonata tijekom i nakon Drugog svjetskog rata ubijeni, mučeni ili zatvarani«.

Svećenici su prvo posjetili Staru Gradišku, a u Jasenovcu su u pratnji ravnateljice Memorijalnog centra Nataše Jovičić obišli spomen-područje.

-**Želimo iskazati svoju solidarnost sa svakom žrtvom, bez ikakve razlike. Spominjemo se stoga Židova, Srbu, Hrvata, Slovenaca, Roma, Muslimana i pripadnika drugih naroda i vjera ubijenih u starogradiskom, posebno u jasenovačkom logoru.** Svjesni da je svaka žrtva vrijedna spomena, da svaka ima svoje dostoјanstvo i da je svaka vrijedna našeg žaljenja i poštovanja, sve ih povjeravamo zagovoru Božje ljubavi - rekao je biskup Škvorčević na početku misnog slavlja u jasenovačkoj crkvi i dodao:

»Duboko potreseni misterijem zla, koje je

Zajednička molitva

Biskup Škvorčević je jesen poskrenuo i inicijativu za zajedničkom molitvom katoličkih, pravoslavnih, židovskih i protestantskih vjerskih vođa u Jasenovcu, »koja ne bi bila u sklopu tradicionalne jasenovačke komemoracije, nego u posebno vrijeme i isključivo s duhovnom porukom«.

Crkva tvrdi kako njezina ideja nije politička, nego duhovna, te da je biskup Škvorčević dobio načelnii pristanak **muftije Ševka Omerbašića, rabina Kotela Da Dona i episkopa slavonskog Save** da uspostave zajednički molitveno-komemorativni skup svake godine.

Manipulacije doktora J.J.

Svatko dobromjeran treba pozdraviti da su katolički svećenici, predvođeni **biskupom Škvorčevićem**, konačno prvi puta posjetili Spomen-područje Jasenovac i mjesto nekadašnjeg zloglasnog ustaško-fašističkog logora. Osobito je važna izjava biskupa Škvorčevića i molitva za sve žrtve – Židove, Srbe, Hrvate, Slovence, Rome, Muslimane i pripadnike drugih naroda i vjera. Pohvalna je i inicijativa za zajedničku molitvu.

Međutim, i pored izjava da ne treba manipulirati i politizirati, ne može se reći da toga u posjeti svećenika nije bilo. To potvrđuje već i sama činjenica da su za predavača odabrali, ni manje ni više, nego **dr. Josipa Jurčevića** za kojeg se dobro zna kako tumači povijest, osobito Jasenovac i Bleiburg. Nije trebalo dugo slušati, a da dr. Jurčević ne izbací »znanstvenost« njemu svojstvenu. Odmah je doveo u pitanje broj žrtava tvrdeći da on u Jasenovcu nikada nije znanstveno utvrđen, iako dobro zna da je utvrđeno najmanje 80.000 žrtava te da je njihov popis imenom i prezimenom zajedno s drugim podacima sastavni dio nove postave muzeja.

Međutim, na pitanje jednog svećenika u kojem je razdoblju bilo više žrtava, rekao je kako ih je više bilo poslije rata. Kako prenosi »Jutarnji list« dr. Jurčević je svećenicima »poručio da se ne daju uvući u molitvu za sve žrtve dok se ne demistificira jasenovački mit i ne utvrde točne brojke«.

Teško je pobiti i neke realne tvrdnje da je ovo hodočašće u funkciji politizacije i zato što bi trebalo poslužiti kao amortizacija mogućih prigovora na posjetu kardinala Bozanića Bleiburgu, najavljenu za svibanj ove godine. Istovremeno u hodočašću je naglasak stavljen na to da svećenici i đakoni »posjećuju zloglasni kazamat u Staroj Gradiški« gdje je, kako se ističe, »nakon Drugog svjetskog rata bio sivećenički zatvor u koji su komunističke vlasti, prema nekim statistikama, zatočile više od 300 naše svećeničke subraće«. Dio ih je ovdje umro i pokopan, kazao je biskup Škvorčević. To je bila jedina brojka koju je biskup Škvorčević spomenuo za vrijeme hodočašća, dok je drugih desetine tisuća relativizirano.

Savez antifašističkih boraca i antifašista zalagao se i zalaže za istinu o Jasenovcu i dao je krupan doprinos u borbi za utvrđivanje istine i protiv manipulacija brojem žrtava. Postavlja se pitanje ima li bolje znanstvene ili bilo koje druge metode od poimeničnog popisa žrtava i osnovnih podataka o njima. A upravo je to učinjeno u Jasenovcu. Zašto se ne bi na isti način učinilo i s Bleiburgom, »fojbama« i svim ostalim mjestima gdje je bilo žrtava. Istina, bez manipulacija, je pravi pristup. Time bi se trebali voditi svi, pa i predstavnici Crkve, a ne da im poimenični popisi žrtava manje vrijede od podataka »prema nekim statistikama«.

ovdje progovorilo svom svojom razornošću, u duhu evanđeoskih poticaja osuđujemo svaki zločin, počinjen od bilo koga, pod bilo kojom zastavom i u ime bilo kojeg cilja te iskreno žalimo svaku žrtvu«.

Te ljudi progonili su i ubijali samo zato što pripadaju određenoj vjeri, naciji, stranci ili nekom drugom opredjeljenju - kazao je biskup Škvorčević i napomenuo kako »o Jasenovcu još nemamo punu istinu, osobito glede brojeva, oslobođenu manipuliranja određenom ideologijom ili propagandom, te da zbog toga žrtve još nemaju puno dostojanstvo«.

S.T.

Don Grubišić: Crkva kasni

Komentirajući posjet biskupa i svećenika Jasenovcu **don Ivan Grubišić** je u izjavi »Slobodnoj Dalmaciji« rekao:

»Malo je prekasno 60 godina nakon što su nevinii poubijani samo zato što su pripadali određenoj vjeri ili naciji hodočastiti na mjesto zločina. Isus je razbojniku rekao još danas bit će sa mnom u raju, a žrtvama Jasenovca trebalo je 60 godina da ih se Crkva sjeti.«

Don Grubišić dodaje da ni sad posjet Jasenovcu ne može proći bez degutantnih izjava kvazipovjesničara koji traže od svećenika da se ne uvlače u molitvu za sve žrtve dok se ne »demistificira jasenovački mit i ne utvrde točne brojke«.

DEKLARIRANA ZAKONSKA JEDNAKOST

Unatoč zakonskoj jednakosti, u povodu Dana žena, statistike su nas podsjetile da žene u Hrvatskoj na istom radnom mjestu i s istim stupnjem obrazovanja u prosjeku zarađuju 20 posto manje nego njihove muške kolege. Iako po tome ne spadamo među najgore europske zemlje, jer se, primjerice, ta razlika u Velikoj Britaniji penje i do 35 posto, ono po čemu zaostajemo jest stopa zaposlenosti žena koja u Hrvatskoj iznosi 47,8 posto. Također, žene čine više od 60 posto onih koji se nadaju poslu na listi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Zaposlene žene pak češće rade na slabije plaćenim poslovima od muškaraca. Žene, primjerice, čine većinu zaposlenih u tekstilnoj industriji, uslužnim djelatnostima i obrazovanju, ali ih je samo šest posto među menadžerima.

Još uvijek ima premnoga mjesta koja vape za pobunom i otporom žena. Tekstilne radnice danas kao i prije sto godina (ali s pravom glasa) imaju mizerne plaće, trgovinke u supermarketima, u strahu od otkaza, šute o svojim uvjetima rada. I sve to unatoč na početku spomenutoj deklariranoj zakonskoj jednakosti.

Otežano zapošljavanje

Udruga radničkih sindikata Hrvatske upozorava da ispod granice siromaštva živi veći broj žena nego muškaraca. Žene »vode«

♦Unatoč zakonskoj jednakosti, u povodu Dana žena, statistike su nas podsjetile da se ženama i danas u Hrvatskoj događaju nepravde

i po neplaćenom prekovremenom radu, radu na crno i ugovorima o radu na određeno vrijeme. Sve veći broj djevojaka završava fakultete, ali se čak i ta skupina visokoobrazovanih žena teže zapošljava od muških kolega. *Od 60-tih godina prošlog stoljeća raste broj djevojaka koje su završile fakultete, dok broj visokoobrazovanih muškaraca pada, tako da je danas udio žena među onima koji diplomiraju 59 posto.*

Ipak, zastupljenost žena u gotovo svim područjima je porasla. Prije samo 45 godina, na Vrhovnom судu nije bilo niti jedne sutkinje, a danas ih ima oko 50 posto. Žene su u novom mileniju u Hrvatskoj preuzele primat i u još jednoj profesiji koja se smatra stupom građanskog društva: u državnim i privatnim zdravstvenim ustanovama, te u privatnoj praksi danas ima više doktorica nego doktora medicine. Najviše ih, doduše, i dalje specijalizira nešto poput školske ili obiteljske medicine, a prema statističkim pokazateljima, gotovo da lani i nije bilo žene koja bi se bavila neurokirurgijom ili dječjom kirurgijom. No, sve je to neusporedivo sa situacijom 1960. godine, kad je žena u liječničkoj profesiji bilo manje od 30 posto. S druge strane, među dužnosnicima

i visokim državnim i javnim službenicima i dalje je samo jedna četvrta žena, a velesposlanica ima samo 15 posto, i to vjerojatno zato što njihovi partneri nisu spremni otici u stranu zemlju i na nekoliko se godina odreći vlastite karijere.

Politička ravnopravnost

U staroj Jugoslaviji, 1921. godine *Jugoslavenski ženski savez* broji 50 tisuća organiziranih žena, a 1925. godine u Zagrebu je organizirana osnivačka skupština feminističkog društva *Aljansa ženskih pokreta*, na kojoj se zahtijevalo pravo glasa za žene. Tokom NOR-a, po prvi puta u povijesti i žene su postale ravnopravne s muškarcima. Ta ravnopravnost se ostvarivala od prvih dana ustanka kada su se žene postupno sve masovnije uključivale u borbu. Postigle su političku ravnopravnost što im je zajamčeno i u **Deklaraciji o osnovnim pravima naroda i građana Demokratske Hrvatske**, donesene na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a 1944. godine. Član 3. glasi: »*Žene uživaju sva prava jednakako kao i muškarci.*

Kasnije se događaju velike promjene. U vremenu socijalističkog »mraka« 1945.-1990. godine, dobar dio temeljnih ljudskih prava žena se ostvaruje, država je preuzela obvezu i inicijative. U socijalističkoj Hrvatskoj redovito je obilježavan Međunarodni dan žena, no s vremenom je izgubio svoj politički naboј i pretvorio se u pučku proslavu s elementima Majčin dana. Režim Franje Tuđmana nije tolerirao niti obilježavanje Dana žena. Bilo je pokušaja da se 8. ožujak proglaši komunističkim praznikom i zamijeni Valentinovom.

Danas, žene (ali i muškarci) se vraćaju i tom danu, pa makar zasad i u znaku toliko sumnjičive nostalгије. Raduje činjenica da je u Hrvatskoj sve više ženskih organizacija i akcija koje u novim okolnostima inzistiraju na afirmaciji žena i suprotstavljanju zastrašujućim tendencijama konzervativizma. Politička korektnost ne znači i ravnopravnost spolova, što danas počinju osjećati i muškarci. Osim vlasti i poslodavaca, na meti »ženske politike« morale bi se naći i stranke, koje kao posrednike društvenih interesa i vlasti ne smiju zaspasti na lovorkama zakona o ravnopravnosti, ali i sindikati, koji pred gaženjem prava radnica defenzivno bježe u zabranu rada nedjeljom i pod skute Crkve umjesto da se izbore za pravo primjerenog plaćenog rada i zasluženog odmora.

B. M.

snimio: Z. HERCEG

SUSRET U »ČEŠKOJ BESEDI«

Sekcija žena antifašistkinja SABA RH u suradnji sa Centrom za ravnopravnost spolova u povodu 8. ožujka organizirala je susret u »Češkoj besedi« u Zagrebu. O temi »Suvremeni ženski aktivizam, trgovanje ženama, o migracijama u borbi za ravnopravnost kod nas i u svijetu«, govorile su Željka Jelavić, predsjednica Centra za ženske studije i

Lovorka Marinović, voditeljica Ureda Međunarodne organizacije za migracije. Dr. Vesna Čulinović-Konstantinović, predsjednica Sekcije žena antifašistkinja SABA RH, vodila je susret, a prisutne je pozdravio Josip Skupnjak, potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

Darivanjem cvijeća drugaricama i druženjem, te prigodnim kulturno-umjetničkim programima u udrugama antifašističkih boraca i antifašista diljem Hrvatske skromno i primjereni je obilježen 8. ožujak – Međunarodni dan žena.

KAD JE BORBA BILA KOD DRVARA ...

•Obilježena 65. obljetnica formiranja i 63. godišnjica proglašenja Šeste (ličke) divizije proleterskom kada je dobila i ime »Nikola Tesla«

članove vojnog i političkog rukovodstva, i savezničke vojne misije.

Na sam dan njemačkog zračnog desanta na Drvar, Šesta divizija je bila

Sekcija za njegovanje ratnih tradicija Šeste ličke proleterske divizije »Nikola Tesla« pri Savezu antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske upriličila je svečani skup i drugarsko druženje u povodu obilježavanja 65. obljetnice formiranja i 63. godišnjice proglašenja Šeste (ličke) divizije proleterskom, kada je i dobila ime »Nikola Tesla«.

O borbenom putu divizije govorili su čelnici Sekcije **Marko Čurčić**, **Nikola Uzelac** i **Šime Mudrovčić**, te **Vinko Šunjara**, potpredsjednik SABA RH.

Šesta (lička) divizija formirana je 22. studenog 1942. godine od 1., 2. i 9. narodnooslobodilačke brigade Hrvatske. Divizija je 19. ožujka 1944. godine proglašena proleterskom i dobila ime »Nikola Tesla«. Kod osnivanja imala je 4. 230 boraca. Komandant je **Srećko Manola** (poslije **Đoko Jovanić**), a politički komesar **Rade Žigić**. Divizija je djelovala najviše u Lici, sjevernoj Dalmaciji, zapadnoj Bosni i Bosanskoj krajini, u srednjoj i istočnoj Bosni, Sandžaku, Crnoj Gori, zapadnoj Srbiji, u Šumadiji. Sudjelovala je oslobađanju Beograda i na Srijemskoj fronti, djelujući sve do Zagreba.

Proletersko ime

Zbog izuzetnih vojnih i moralno-političkih kvaliteta, stečenih borbenih istkustava u brojnim okršajima, te spremnosti da ustraje u ostvarivanju ciljeva narodnooslobodilačke borbe, Vrhovni

Na skupu su evocirana sjećanja o ratnom putu 6. divizije

štab je 19. ožujka 1944. godine Šestoj (ličkoj) diviziji dao naziv »Nikola Tesla« te je proglašio proleterskom. Vrhovni komandant Tito je ovu odluku saopćio komandantu i političkom komesaru divizije slijedećim riječima:

»Uz proletersko ime dajemo vam naziv divizija »Nikola Tesla«. Nikola Tesla je bio ne samo veliki naučnik, nego i veliki rodoljub. Volio je svoju zemlju i svoj narod i to ovakvu zemlju kakvu mi stvaramo. Mi mu se odužujemo za njegov rad za dobro čovječanstva i za ljubav prema zemlji.«

U neprijateljskom desantu na Drvar, 25. svibnja 1944. godine, Šesta divizija, a posebno njena 3. brigada, obavila je svoj najčasniji borbeni zadatak, štiteći Tita i

raspoređena tako, da su 1. i 2. brigada bile na položajima jugozapadno od Bihaća prema Donjem Lapcu i Srbu, a 3. brigada na 20 km od Drvara jugozapadno od Drvarske kotline na prostoru Trubara i Resanovaca. Štab divizije bio je najbliže Drvaru – u Kamenici. Odmah poslije desanta borci 3. brigade su nadljudskim naporima za dva sata dotrčali do Drvara i prihvatali borbu. Tako je olakšan položaj Pratećeg bataljuna i Oficirske škole, koji su teško odolijevали napadima neprijatelja na prostoru oko pećine. Treća brigada, uz podršku 1. bataljuna 1. brigade, vodila je žestoke borbe, čitavu noć, na Šobiča glavici, sa njemačkim desantnim bataljunom.

Najznačajnija bitka

Osjećen je njemački pokušaj da uništi vojno i političko rukovodstvo NOP na čelu s Titom. Sudjelovanje Šeste divizije u odsudnoj bitki u Drvaru uzima se kao njena najznačajnija borbena operacija. Borci i narod su tada ispjevali pjesmu:

»Kad je borba bila kod Drvara
Šesta lička spasila Maršala«.

Oslobođenjem Zagreba završen je borbeni put Šeste (ličke) proleterske divizije »Nikola Tesla«. Borbeni put divizije je dug više od 12.000 kilometara, a kroz njene redove prošlo je oko 25 tisuća boraca, od čega je 4 tisuće poginulo, dok ih je oko 13 tisuća izašlo iz rata kao invalidi.

B.M.

Kolona boraca Šeste (ličke) divizije prema Kupresu, prosinca 1943. godine

HRVATSKA ZADOVOLJNA ODGOVOROM

Spor s Italijom, u kojem su u veljači ove godine izmjenjivane oštretre izjave predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića i predsjednika Republike Italije Giorgia Napolitana, završen je diplomatskom komunikacijom između ureda dvojice predsjednika.

Hrvatska je tim putem dobila odgovore koje je tražila i s kojima je zadovoljna, rekao je u predsjednik Mesić komentirajući završetak spora s Italijom potaknutog Napolitanovom izjavom u povodu obilježavanja talijanskog Dana sjećanja na fojbe.

»Mi smo tijekom toga spora dobili očitovanje koje smo tražili i iz kojega su posebno bitne tri stvari. Prvo, međudržavni sporazumi (Pariški, Rimski, Osimski) neće se dirati. Drugo, kako su Talijani rekli, izraz krvoločni Slaveni nije se odnosio na Hrvatsku i treće, Italija će i dalje podržavati put Hrvatske u EU«, rekao je Mesić i naglasio da je time hrvatsko-talijanska rasprava na tu temu završena.

Sve je započelo žestokom reakcijom trščanskog lokalnog lista »Piccolo« na intervju što ga je predsjednik Mesić dao talijanskoj državnoj televiziji RAI. List je reagirao dan ranije nego što je intervju i emitiran na RAI-u pa čak i na one dijelove koji nisu ni objavljeni.

Negativne reakcije koje prenosi »Piccolo« odnose se uglavnom na Mesićevu definiciju fojbi, tj. kraških jama u koje su, kako tvrde, partizani bacali Talijane radi sustavnog protjerivanja s područja bivše Jugoslavije.

»Nema tabua što se tiče fojbi, postoje zločini fašističkih snaga koje su palile, ubijale, uništavale, onda je uslijedila odmazda, što nije dobro, ali kada se o tome priča u Italiji mora

Odlikan fašist

Talijanski predsjednik Napolitano dodijelio je Odličje i posljednjem talijanskom fašističkom šefu policije, zadarском prefektu **Vincenzu Serrentinu**, posmrtno.

Poslije odlaska Nijemaca iz Zadra Serrentino je otisao u Trst, gdje su ga 1945. partizani zarobili i odveli o logor. Jugoslavenska strana je Serrentina stavila na popis 26 traženih Talijana optuženih za ratne zločine, na kojemu je bio i **Mario Roatta**, vrhovni šef talijanske okupatorske vojske. Partizani su Serrentina osudili i strijeljali 15. svibnja 1947. pokraj Šibenika, gdje je i pokopan.

Priopćenje

Antifašisti podržali Mesića

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske dao je punu podršku predsjedniku Republike Hrvatske Stjepanu Mesiću i njegovom reagiranju na talijanske provokativne izjave i postupke prilikom njihovog obilježavanja Dana sjećanja na fojbe. U priopćenju SABA za javnost 16. veljače se kaže:

»Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske pruža punu podršku predsjedniku Republike Hrvatske gospodinu Stjepanu Mesiću u osudi neprimjerene izjave predsjednika Republike Italije gospodina Giorgia Napolitana o »krvoločnosti Slavena« (prvenstveno Hrvata i Slovenaca). Ujedno osuđujemo izjavu glasnogovornice Vijeća Europe koja je ocijenila izjavu predsjednika Mesića neprimjeronom, ali to nije učinila za izjavu gospodina Napolitana. Time je samo potvrđila da je jači uvijek u pravu što je apsolutno neprihvataljivo za poredak u Europskoj uniji.

Izjava gospodina Napolitana i dodjela odlikovanja posljednjem fašističkom šefu policije iz Zadra, pravdanje je fašističkih zločina nad Hrvatima, Slovincima, Srbinima, Crnogorcima i Talijanima u II. svjetskom ratu, ali i negiranje antifašističke borbe talijanskog naroda čiji je pripadnik i sam bio.«

se objasniti zašto je došlo do te odmazde«, rekao je Mesić i dodao da Italija nije platila ni ratnu odštetu i da bi ona trebala na prvom mjestu osuditi svoje ratne zločine a ne samo ono što se dogodilo na kraju rata.

Kada je u Italiji obilježavan 10. veljače Dan sjećanja na fojbe talijanski predsjednik Giorgio Napolitano dodijelio je ordene obiteljima žrtava fojbi, među kojima su bili i neki poznati fašisti. Tom prilikom Napolitano je dramu fojbi nazvao »barbarstvom stoljeća«.

»Foje su posljedica slavenske krvoločne mržnje. O tome se previše šutjelo iz ideooloških razloga«, rekao je talijanski predsjednik. Drama »julijansko-dalmatinskog naroda« nastala je od »slavenskih aneksionističkih težnji koje su prevagnule u Mirovnom ugovoru 1947. i poprimile obrise etničkog čišćenja«.

Predsjednik Republike Stjepan Mesić izrazio je neugodno iznenađenje »sadržajem i tonom« izjave talijanskog državnog vodstva koje govore o prošlosti, ali zadiru i u »aktualne odnose Italije i Hrvatske«, priopćeno je iz Ureda predsjednika.

U priopćenju je komentirana i izjava talijanskog predsjednika Napolitana i pri tome naglašeno: »Te izjave u kojima je nemoguće previdjeti natruhe otvorenoga rasizma, povjesnog revizionizma i političkog revanšizma svakako je vrlo teško uklopiti u deklariranu želju za unapredivanje bilateralnih odnosa dviju zemalja.«

U raspravu između dvaju predsjednika umiješala se i Europska komisija koja je ocijenila kao »neprimjerene« riječi kojima je predsjednik Stjepan Mesić reagirao na izjave talijanskog kolege Giorgia Napolitana o talijanskim žrtvama s kraja Drugoga svjetskog rata. Napolitanove riječi, međutim, nije htjela komentirati.

Iz ureda predsjednika Stjepana Mesića ovakve kvalifikacije Europske komisije ocijenili su »jednostranim i nekorektnim«.

Nakon tjedna obilježenog razmjrenom oštreljima riječi, situacija se stišala diplomatiskim aktivnostima koje su vođene podalje od očiju javnosti. Na taj se način i došlo do konačne izjave koja je istovremeno objavljena u Zagrebu i Rimu, a u njoj između ostalih stoji:

»Hrvatska strana primila je na znanje objašnjenja pružena tijekom razgovora koji je u Farnesini (Ministarstvo vanjskih poslova

Reagirali i slovenski antifašisti

Žaljenje zbog tona govora i nekih tvrdnji talijanskog predsjednika Napolitana izrazila je posebnom izjavom za javnost i Zvezu združenj borcev in udeleženčev narodnoosvobodilnega boja Slovenije (ZZBNOR), organizacija partizana-veterana.

U izjavi koju je potpisao predsjednik ZZBNOR-a **Janez Stanovnik** je ocijenjeno da su riječi talijanskog predsjednika izrečene prigodom talijanskog Dana sjećanja »imale za cilj diskvalifikaciju Pariškog mirovnog ugovora i oživljavanje neprijateljstva iz prošlosti«. Stanovnik je izrazio i žaljenje što predstavnica za tisak Europskog povjerenstva nije željela komentirati Napolitanov govor, kad što je učinila u slučaju reakcije hrvatskog predsjednika.

Pismo akademika Strčića
Znanost o fojbama

Akademik Petar Strčić uputio je predsjedniku Republike Stjepanu Mesiću, predsjedniku Vlade dr. Ivi Sanaderu i predsjedniku Sabora Vladimiru Šeksu pismo u kojem ih obavještava da znanost i struka još nisu dale odgovore na pitanje o fojbama. Problem fojbi postoji već desetljećima i opterećuje međudržavne i međunacionalne odnose Hrvatske i Italije, ističe akademik i predlaže da se osiguraju potrebna sredstva i organiziraju speleolozi da profesionalno pregledaju sve fojbe i pronađene ostatke predaju stručnjacima na analizu. Po riječima akademika Strčića, treba također odrediti znanstvene i arhivske institucije čiji će profesionalni historiografi i arhivisti žurno pregledati svu potrebnu građu i literaturu o fojbama. Na temelju toga bi skupina znanstvenika i stručnjaka dala svoje mišljenje i prijedloge.

Akademik Strčić, koji se preko 45 godina bavi ovom problematikom kao historiograf i arhivist, opisao je i kako je završilo istraživanje jedne fojbe na otoku Krku.

Kaže da su 90-ih godina mediji objavljivali kako su tu ostaci 450 nevino ubijenih. Na njegovu molbu riječki »Novi list« je platio speleologe koji su našli ostatke nekoliko kostiju i to samo jedne osobe za koju su patolozi utvrdili da mogu biti iz vremena od 1935. do 1965. godine.

poslova Italije) 13. veljače održan između ministra vanjskih poslova Massima D'Aleme i veleposlanika Republike Hrvatske Tomislava Vidoševića.

Ta su objašnjenja primljena s razumijevanjem, te su pridonijela prevladavanju nesporazuma nastalih u svezi teksta što ga je izgovorio predsjednik talijanske države. Riječi predsjednika Napolitana nikako se nisu polemički odnosile na Hrvatsku, niti je u njima bilo ikakve namjere da se doveđu u pitanje Sporazum o miru iz 1947. i Osimski i Rimski sporazumi, niti je u njima bilo revanšističkih ili povjesno-rezisionističkih inspiracija.

Predsjednik Mesić temeljem tih objašnjenja smatra da je potvrđena bitna osnova za daljnje građenje prijateljskih i uzajamno korisnih odnosa između dviju zemalja. Predsjednik Mesić je podsjetio na višekratno izražen interes za ostvarenjem hrvatsko-talijanskog susreta na najvišoj razini«, rečeno je na kraju izjave Ureda predsjednika RH.

S.T.

ZABORAVLJENE ŽRTVE

•Dok su antifašistički zatvorenici fašističkih logora u Italiji, kao i u susjednoj Sloveniji, za svoje patnje i stradanja dobili obeštećenje, u Hrvatskoj je sve još samo na - obećanjima

»Nitko nam nije rekao da nemamo prava, ali nitko ništa konkretno nije ni napravio. Stalno nam nešto obećavaju, a ništa ne ispunjavaju« - ogorčeni su bivši logoraši članovi zadarske Udruge stradalnika u fašističkim logorima pod okupacijom Italije i Njemačke za vrijeme II. svjetskog rata.

Kako je na skupštini te udruge koja okuplja oko 1.750 bivših logoraša i članova obitelji zatočenih i pogubljenih upozorio predsjednik Ivan Neven Letinić, zahtjev za obeštećenjem kao civilnih stradalnika još su 2003. godinene bivšoj Vladi uputili prijedlog za donošenje zakona kojim su zatražili materijalno, moralno, pravno i zdravstveno obeštećenje za psihičke i fizičke tegobe i gubitke u tim logorima. Međutim, iako su naišli na razumijevanje predsjednika Republike i drugih nadležnih organa, pozitivnih promjena još nema osim što je pri Uredu za ljudska prava sadašnje Vlade osnovana radna skupina sa zadatkom da pripremi prijedlog rješenja njihovih problema.

O kolikom je problemu riječ ilustrira podatak da je tijekom okupacije istočne jadranske obale od strane talijanskih fašista od 1941. do 1943. godine na

području Istre, Dalmacije i otoka bilo osnovano 17 logora. Koliko je osoba ukupno bilo zatočeno, a koliko je smrtno stradalo, još se, nažalost, ne zna, jer ne postoje zbirni podaci o žrtvama tih logora.

Za razliku od naših stradalnika, talijanski antifašistički zatočenici po talijanskim logorima dobili su obeštećenja svoje vlade, dok se bivšim slovenačkim logorašima naknada za patnje i stradanja isplaćuje uz mirovinu.

Samo kroz logor Molat pokraj Zadra prošlo je više od 20 tisuća ljudi, među kojima velik broj žena i djece. U tom je logoru zbog nesnosnih uvjeta života umrlo 700 logoraša, a 400 ih je strijeljano. Ništa manje surovi nisu bili ni logori na Pagu, Rabu, Bakru, Kraljevici, Zlarinu....

Krivica za nerješavanje zahtjeva za obeštećenje, slično praksi spomenutih i još nekih zemalja, članovi zadarske udruge vide u bivšoj i sadašnjoj Vladi. Nezadovoljni su »statusom quo« i zato - poručili su sa svoje skupštine - ne odustaju od borbe za pravedno rješenje ovog pitanja.

A.Z.

Na otoku Molatu talijanski okupatori osnovali su početkom godine 1942. veliki koncentracioni logor

♦ Izvještajna skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista ocijenila rezultate djelovanja i usvojila plan aktivnosti i programske zadatke za naredni period.

Osim prisjećanja na početke rada, te iznošenja podataka o rezultatima Udruge antifašističkih boraca i antifašista Garešnice, predsjednik **Milan Ivančević**, nakon zahtjeva za usvajanje izvještaja (za ili protiv), primjetio je: »**Kod nas suzdržanih – nema!**«

U toj poštupalici kriju se uspjesi i rezultati članova ove udruge koji u svakoj prilici imaju svoje mišljenje i svoj stav o brojnim temama o kojima se raspravljalo argumentirano, trezveno i sadržajno. Tako su se i na ovoj izvještajnoj skupštini čula mišljenja najstarijeg člana **Đure Tumbasa**, ali i najmlađe članice **Morane Ivančević**, o »istom problemu«, dakako ne međusobno suprotstavljena, već je riječ o nijansama i načinu realiziranja obveza.

Izvještajnoj skupštini UABA Garešnice prisustvovali su, među ostalim, **dr. Vesna Čulinović – Konstatinović**, potpredsjednica i **Petar Raić**, tajnik Saveza antifašističkih boraca Republike Hrvatske, **Branko Čanković**, član Predsjedništva SABA RH i predsjednik UABA Čazma, **Joso Fakčević**, predsjednici **Đuro Kalanja**, tajnik UABA Petrinje, **Viktor Vekić**, predsjednik UABA Bjelovar, **Zdravko Drašner**, predsjednik UABA Daruvar i **Nenad Turčinović**, potpredsjednik UABA Kutine, te **Marica Balen**, dogradonačelnica Grada Garešnice i **Nikola Varga**, tajnik Bilogorsko-bjelovarske županije.

Svečanost u Podgariću

- Jedan od težišnih zadataka iz djelovanja ove udruge uspješno je realiziran. Riječ je o svečanosti što su je organizirali UABA Garešnica i ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije, u povodu prošlogodišnjeg Dana antifašističke borbe i 65. obljetnice ustanka u Hrvatskoj u Podgariću kod spomenika revolucije naroda Moslavine – istaknuo je u izvještaju **Milan Ivančević**, predsjednik UABA Garešnice. – Pred oko dvije tisuće ljudi na proslavi su govorili predsjednik Republike **Stjepan Mesić**, župan Bjelovarsko-bilogorske županije **Damir Bajs** i predsjednik UABA Garešnice. Tada smo rekli: Mi antifašisti izražavamo neizmjerну zahvalnost i poštovanje predsjedniku Mesiću, koji u svakoj prilici i na svakom mjestu govorio o antifašizmu, kako

STALNO UZLAZNOM LINIJOM

svaki civilizirani građanin Europe može govoriti, jer na tim temeljima je ustrojena današnja Europa i današnja Republika Hrvatska, svidjelo se to nekome ili ne.

I pored određenih pozitivnih pomaka nakon što je Hrvatski sabor usvojio Deklaraciju o antifašizmu, nažalost stanje u praksi u odnosu prema antifašizmu je još uvijek »na papiru« - naglasio je Ivančević. Pojedini pomaci čine se u svrhu dnevno-političkih potreba i što za Europu kojoj toliko težimo »ljepše izgleda«, a u praksi još uvijek nije pokrenuto pitanje prava antifašističkih boraca NOR-a, povrata imovine bivšeg SUBNOR-a, značajnije promjene u školskim udžbenicima kada je u pitanju objektivnije prikazivanje NOB-a. Državni čelnici koji su istovremeno i lideri svojih političkih stranaka nemaju izražen jasan stav o antifašizmu, odbijaju govoriti i na središnjoj državnoj manifestaciji na kojoj je trebalo obilježiti 65. obljetnicu ustanka naroda Hrvatske.

Zajedno smo svjedoci da na našem prostoru sve veći broj građana županije i šireg područja Moslavine, iz vremena najtežeg za antifašističku misao, a to je 1990-2000. godine, vraća se neupitnoj istini i vrijednostima antifašizma. Ovoj povoljnoj ocjeni stanja antifašizma u mnogome je doprinijela primjerena suradnja, razumijevanje i pomoć Bjelovarsko-bilogorske županije, na čelu sa županom **Damironom Bajsom**, koji se je prošle godine prihvatio pokroviteljstva proslave u Podgariću i uvrštavanja u program županije svečanosti kao središnje za Bjelovarsko-bilogorsku županiju. Također, uhodana je uspješna suradnja s tijelima lokalne vlasti na čijem području djeluju naša udruga – Grad Garešnica, na čelu s gradonačelnikom **Milanom Sužnjevićem**, općina Berek, Hercegovac i Velika Trnovitica.

Uređenje spomeničke baštine

Njegovanje i razvijanje tradicija i tekovina NOB-e je bila jedna od značajnijih aktivnosti udruge: odlazak na 62. obljetnicu 10. zagrebačkog korpusa u Zagreb, posjet Jasenovcu, Kumrovcu, Banskom Grabovcu, Andigoli.... Od zadnje skupštine učlanili smo deset novih poklonika antifašizma, pa sad udruga ima 123 člana s tendencijom daljnje omasovljenja i pomlađivanja, kazao je Ivančević. Dodao je i uspješne aktivnosti na uređenju spomeničke baštine,

zajedničko sudjelovanje sa Židovskom općinom Daruvar i Komunalcem Garešnica u uređenju Židovskog groblja u Garešnici u kojem se nalazi spomenik dvojici pripadnika Moslavackog odreda. Uz potporu općine Berek, uređen je i očišćen okoliš Spomenika revolucije naroda Moslavine u Podgariću, zajedno sa UABA Kutine organizirana je radna akcija na uređenju okoliša spomenika na Humci (na obroncima Moslavacke gore).

- Moramo biti upornii i nadalje nastojati da zainteresiramo mlade, prvenstveno u vlastitim obiteljima, školama, sportskim i kulturno-umjetničkim društvima, u političkim strankama i nevladinim udružgama, za antifašističke i demokratske vrijednosti – rekao je Milan Ivančević.

Nikola Puran, potpredsjednik, iznio je plan aktivnosti i programske zadatke Udruge antifašističkih boraca i antifašista Garešnice za naredno razdoblje.

Nakon službenog dijela, organiziran je domjenak i druženje uzvanika i članova udruge. Bilo je veselo, dostojanstveno, čula se i poneka partizanska pjesma. I po tome su u Moslavini znani...

B. M.

ZAHVALNICE I PRIZNANJA

Za uspješnu suradnju u njegovaju tradicija Narodnooslobodilačke borbe naroda Hrvatske, Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske dodijelilo je zahvalnice **Poglavarstvu Bjelovarsko-bilogorske županije** (posebno županu **Damiru Bajsu**) i potpredsjedniku Udruge antifašističkih boraca i antifašista Garešnica **Nikoli Puranu**.

Također, za izvanredne zasluge na njegovaju, razvijajući tradiciju i tekovinu antifašističke borbe naroda Hrvatske, Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, dodijelio je posebna priznanja **Ivanu Bačku** (posmrtno), **Martinu Majcanu**, **Tomi Vojkoviću** i **Nikoli Puranu**.

Zahvalnice i priznanja je na izvještajnoj skupštini UABA Garešnica uručila **dr. Vesna Čulinović – Konstatinović**, potpredsjednica SABA RH, a u ime nagrađenih zahvalio je **Nikola Puran**.

USPJELO POMLAĐIVANJE

• Za predsjednicu UABA Grada Osijeka ponovno izabrana Ema Biliškov

Održana je izborna skupština Udruge ABA grada Osijeka, koja ima 123 člana, od kojih su 25 s visokim obrazovanjem. Nakon izbora radnih tijela razmotreni su prijedlozi za izmjenu i dopuni statuta udruge i zaključeno je da buduće predsjedništvo ima 11 članova s mandatom na 4 godine.

Poslije izvještaja o radu, finansijskom poslovanju i izvještaja Nadzornog odbora uslijedila je diskusija, u kojoj je sudjelovalo više članova. Najviše se raspravljalo o uvjetima rada, starosti i bolesti članova, odnosima organa vlasti u gradu, obilježavanju značajnih događaja iz NOB-e te prijedlozima za budući rad i djelovanje udruge.

U ime SABA RH nazočne je pozdrovio **Antun Magić**, koji je pohvalno govorio o djelovanju udruge i njenog predsjedništva. Ukazao je i na neke važne zadatke u narednom razdoblju i potrebu uključivanja mlađih.

Tajnim glasovanjem izabrani su članovi predsjedništva, od kojih su tri sudionici NOB-e, a 8 iz poslijeratne generacije. Na konstituirajućoj sjednici predsjedništva za predsjednicu

Osječki antifašisti redovito odaju počast poginulim suborcima i žrtvama fašističkog terora iz 2. svjetskog rata

je izabrana ponovno **Ema Biliškov**, za podpredsjednika **Petar Matić**, a za tajnika **Miloje Stanić**.

Udruga dobro surađuje s Udrugom antifašista u Subotici te susjednim

udrugama u Slavoniji (Trpinje, Borovo, Vukovar, Sl. Brod) kao i sa Centrom za mir i Koalicijom za ljudska prava u Osijeku.

A. Magic

Sveti Juraj na bregu

Dogовором riješen problem

• Obnovljena spomen-ploča žrtvama fašističkog terora iz Lopatinca i okoline bit će postavljena na pročelju Doma mladih

Spomen-ploča žrtvama fašističkog terora iz Lopatinca i okoline posaviti će se, obnovljena, na pročelju Doma mladeži u Lopatincu, na mjestu na kojem su mađarski žandari ustrijelili mještane koji su odbili služiti u mađarskoj vojsci.

Time će se riješili spor naslao zbog lokacije spomen-ploče koja je 1951. postavljena na zgradu na mjestu pogibije mještana. Kasnije je ta zgrada srušena, a ploča je preseljena na zgradu današnje Općine Sveti Juraj na Bregu, a potom na pročelje Osnovne škole Ivana Gorana Kovačića. S nje je zbog radova na obnovi zgrade skinuta 2005. godine,

Školski odbor odlučio je da se ploča ne vraća na pročelje škole, no Udruga antifašističkih boraca i antifašista Medi-

Ploča je zaštićeno kulturno dobro

murja zatražila je da se ponovno postavi na školsku zgradu.

U rješavanje problema uključila se i Općina na čelu s načelnikom **Zoranom Šarićem**. O ploči je sredinom siječnja raspravljalo povjerenstvo za prostorni plan i ekologiju, koje je predložilo da se postavi na općinsku zgradu ili na Dom mladeži u Lopatincu. Općinsko poglavarstvo odlučilo se za Dom mladeži, na koji bi se ploča trenala pričvrstiti najkasnije do 13. travnja.

Spomen-ploča se u znak sjećanja na strijeljane mještane sadašnje Općine Sveti Juraj na Bregu od strane okupatora u 2. svjetskom ratu proglašava zaštićenim kulturnim dobrrom o kojem skrbi Općina, o čijem je trošku i obnovljena. Načelnik Zoran Šarić kaže da je problem riješen na zadovoljstvo svih, a pokazao nam je i kako ploča izgleda nakon obnove.

I.B.

Podrška

♦Uz pomoć Primorsko-goranske županije ove će godine biti realizirana dva važna projekta - memorijalni centri na Matić poljani i Ličkom Ribniku

Primorsko-goranski župan **Zlatko Komadina** sa svojim je suradnicima primio predstavnike Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije, koji su svoje domaćine upoznali s brojnim provedenim i planiranim aktivnostima.

- Ovom prilikom zahvaljujemo vam na suradnji i potpori, zahvaljujući kojoj smo uspjeli ostvariti zacrtane programe.

Antifašisti i ubuduće mogu očekivati potporu Primorsko-goranske županije

POVIJEST SE NE ZABORAVLJA

Vašom potporom Županija je pomogla u očuvanju baštine antifašističke borbe, za što se u našem radu zalažemo, kazao je predsjednik županijskog SABA **Marko Pavković**. Dodao je kako SABA PGŽ-a broji više od 5100 članova, od kojih su 30 posto mladi članovi koji nisu sudionici NOB-a, u čemu ova organizacija prednjači u Hrvatskoj, kao i u dobroj organiziranosti u svim gradovima i općinama, u čemu je ova organizacija zajedno sa SABA-om Istarske županije najbolja u Hrvatskoj.

Tajnik županijskog SABA **Zdenko Jurčić** predstavio je dio ovogodišnjeg programa obilježavanja značajnih datuma iz antifašističke povijesti. Cijela ova godina

posvećena je nizu aktivnosti podsjećanja na antifašističku borbu. Želimo da povijest ne pobegne, želimo naše mlade upoznati s tom i takvom povijesnu koja je stvarala našu i njihovu domovinu, kazao je Jurčić.

Obraćajući se delegaciji antifašista, župan Komadina kazao je kako se ova županija uvijek brinula o antifašističkoj baštini na kojoj je nastala hrvatska domovina. Dodao je kako SABA treba pojačano raditi na pomlađivanju jer, kazao je, mladi ne smiju zaboraviti kako je stvorena Hrvatska.

- Antifašistička borba vodila se u Drugom svjetskom ratu, ali i u Domovinskom ratu. Bila je to borba otpora prema agresiji i to je nešto što ne smije nikada biti zaboravljen. I ubuduće možete očekivati našu potporu pa čemo »pokriti« vaš program rada i za ovu godinu jer želimo da javnost čuje i zna o danima važnim za našu povijest. U ovogodišnji proračun uvrstili smo sredstva za realizaciju dva važna projekta. Riječ je o izgradnji memorijalnih centara na Matić poljani i Ličkom Ribniku, koji će se graditi u znak sjećanja na Drugi svjetski, odnosno Domovinski rat. Također, u tijeku je istraživanje arhive o svim spomenicima NOB-u na području naše županije, u sklopu kojeg će se vidjeti njihovo sadašnje stanje i potrebna ulaganja za daljnje održavanje.

R.I.

Varaždin

Za istinu o antifašizmu

♦Udruga antifašista priprema obilježavanje 65. godišnjice formiranja Kalničkog partizanskog odreda

Održana je redovna godišnja skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista općine i grada Varaždina. Uz 24 delegata bili su nazočni saborski zastupnik **Miroslav Korenika** i predsjednica Županijske organizacije SDP-a **Dubravka Biberdić**. Nakon podnesenih izvješća i planova rada održana je rasprava, u kojoj su naglašeni svi problemi s kojima se nose preživjeli antifašistički borci, kojih u Udruzi, uz članove koji pružaju potporu antifašizmu, ima još oko stotinu.

Svi oni bili su, kako su isticali, vrlo mladi kada su stupili u partizanske redove i zato je jasna njihova ogorčenost što se danas mladima ne govori prava istina o antifašističkoj borbi i doprinosu koji su oni dali u stvaranju današnjih granica Hrvatske. S time idu i zahtjevi boraca da se u povjesne udžbenike vrati gradivo iz doba Narodnooslobodilačke borbe i poslijeratne izgradnje.

U planu rada za 2007. godinu predviđena je veća brig za spomen-obilježja uz obilježavanje 65. obljetnice formiranja Kalničkog partizanskog odreda i pogibije hrabrih boraca tog odreda u Jelkovcu 1942. godine.

V.V.

Sa skupštine varaždinskih antifašista

PRIMJERENIJA BRIGA ZA SPOMENIKE NOB-e

Obnovljeno partizansko groblje na zagrebačkom Mirogoju

U prethodnim godinama, naročito u 2005. i 2006. u pojedinim općinama i gradovima zahvaljujući organima vlasti dolazi do obnove spomen-obilježja, a posebno na prostorima Primorsko-goranske, Istarske i Zagrebačke županije i Grada Zagreba.

Samo u Gradu Zagrebu obnovljena je Spomen-grobnica narodnih heroja s uređenjem prilaznih putova i prostora prema grobnici. Na Mirogoju su obnovljena i četiri polja partizanskog groblja, izrađene i postavljene nove granitne ploče za 800 sudionika NOB-e s imenima i prezimenima i cijeli prostor kompletno uređen. Na Mirogoju je uređena i grobnica Kozaračke djece, a sada se uređuju spomen-obilježja masovnih grobnica streljanih i vješanih antifašista u toku NOB-e od 1941.

do 1945. godine od strane fašističkog terora.

U prostoru spomen-parka na Dobrčini, gdje je streljano 7.000 istaknutih antifašista, uređeni su spomen-obilježja, spomenici i grobovi, te putovi, a električno osvjetljenje i voda dovedeni su na taj spomen-park.

Pored toga u Gradu Zagrebu obnavljaju se spomenici i spomen-obilježja u gradskim četvrtima, vraća se spomenik Radi Končaru u poduzeću »Končar« i brojna druga obilježja.

Valja istaći i vraćanje spomenika partizanskim kuririma u Zlataru, zatim obnovu spomen ratne bolnice u Stupama na Kalniku, a ove godine biti će obnovljena i ratna bolnica u Gabrinovcu na Kalniku.

Ministarstvo kulture obnavlja ratnu bolnicu na Petrovoj Gori i priprema se obnova

spomen-doma gdje je održano povijesno III. sastanak ZAVNOH-a u Topuskom.

Sve veća angažiranost udruga i ZUABA odnosi se na očuvanje spomeničke baštine i u Varaždinskoj županiji. Dok se za veća, zaštićena kulturno-povijesna spomen-obilježja i parkove očekuje veći angažman mjerodavnih institucija države, za ostale spomenike očekuje se angažiranje lokalnih mjerodavnih institucija i vlasti.

S muzejom u Varaždinu pokrenuto je pitanje uređenja kosturnice na važdinskom groblju, rješavanje Vidovićevog mlin - partizanske baze u Kučanu Gornjem.

Prijedlog je da se on uredi kao etno-mlin i muzej narodne revolucije. Pokrenuto je i pitanje obnove partizanske bolnice u Gabrinovcu u suradnji s općinom i turističkom zajednicom Varaždinske Toplice.

Spomen-park u Lepoglavi nastoji se pripojiti u sklop spomeničke baštine u Jasenovcu.

Mnoge druge lokalne vlasti uključile su se u obnovu spomen-obilježja iz NOB-e u svojim sredinama. Spomenimo obnovu rodne kuće narodnog heroja Josipa Kraša, obnovu spomenika u Čakovcu, spomenika u Ludbregu i Velikom Bukovcu.

U toku je i uređenje spomenika narodnom heroju Stjepanu Bubaniću-Lektriku u Leštakovcu. Treba pohvaliti općinu Trnovec Bartolovečki koja se brine o uređenju spomenika i okoliša u Šemovcu i Žabniku, kao i »Parkove« koji lijepo brinu o okolišu kosturnice na Varaždinskom groblju i okoliša spomen kuće u Jalkovcu.

Josip Skupnjak

Lepoglava

Na redovnoj godišnjoj skupštini Podružnice SABA Lepoglave izvješće o radu u protekloj godini podnio je predsjednik **Gojko Matić**. Naglasio je kako je ova Podružnica koja djeluje u okviru Udruge SABA Ivanec osnovana prije 10 godina.

Podružnica broji 40-tak članova koji su svojim djelovanjem u otežanim uvjetima nastojali prezentirati vrijednosti antifašističke borbe i brinuti o spomen-obilježjima iz NOB-e na čitavom području Grada, a posebno o mjestima stradalnika Ustaškog logora Lepoglava-Spomen-groblju,

Opravданo postojanje

Spomen-parku žrtava fašizma i Spomen-bunaru.

Glavna zadaća Podružnice i dalje je briga o očuvanju i uređenju Spomen-groblja, spomenika od nacionalne važnosti na kojem je uklesano ime 961 žrtve. Zbog toga će kod nadležnih republičkih tijela ustrajati na inicijativi da se taj kulturni spomenik stavi pod upravu ustanove koja brine o spomen-području Jasenovac. Na taj način osigurao bi se trajan izvor finansiranja i sredstva potrebna za neophodne građevinske zahvate, kako bi se objekat sačuvao od propadanja.

Skupštinu je pozdravio gradonačelnik

♦ Podružnica UABA predlaže da ubuduće brigu o spomeniku žrtvama ustaškog logora preuzme Spomen-područje Jasenovac

Grada Lepoglave **Marijan Škvarić**, uz obećanje da će Grad pomagati rad Podružnice, te predsjednik Županijske zajednice SABA-a **Tito Grah**. U ime Republičkog SABA on je odijelio zahvalnice i priznanja za zasluge u njegovovanju, razvijanju i jačanju tradicija i tekovina antifašističke borbe, a primili su ih, Limena glazba Grada Lepoglave, te pojedinci odvjetnik **Branislav Pajković** iz Varaždina, **Branko Težak** iz Ivance, **Stjepan Klas** iz Lepoglave i **Mirko Varović** iz Lepoglave.

Marija Varović

ZAMETAK NARODNE VLASTI

•Svečani skup u povodu 65. obljetnice izbora prvog narodnooslobodilačkog odbora za kotar Dvor na Uni

Utoku 1942. godine cijela je Hrvatska obuhvaćena mrežom legalnih, poluilegalnih i ilegalnih narodnooslobodilačkih odbora. Krajem te godine djelovalo je ukupno preko 1.600 narodnooslobodilačkih odbora i to: 47 kotarskih, 161 općinski i oko 1.400 mjesnih.

Dana 14. veljače 1942. godine u zgradi osnovne škole banjiskog sela Gage izabran je prvi narodnooslobodilački odbor za kotar Dvor na Uni. Tim je povodom održan svečani skup mještana, antifašističkih boraca i antifašista, te predstavnika tijela vlasti na kojem su evocirana sjećanja na osnivanje i kasnije djelovanje narodnooslobodilačkog odbora. Ispred spomen-ploče na devastiranoj zgradbi položeni su vijenci i cvijeće.

O razvoju oružanog otpora i aktivnostima narodnooslobodilačkog odbora na Baniji, ali i o aktualnim društveno-političkim zbivanjima na skupu su govorili: **Joža Horvat**, delegat na izbornoj konferenciji, danas afirmirani književnik i član

Savjeta SABA RH, **Uroš Slijepčević**, ratni politički komesar 2. bataljuna 8. banijske udarne brigade, **Adam Dupalo**, ratni politički komesar 1. bataljuna 8. banijske udarne brigade, danas član Komisije za očuvanje tradicija NOB SABA RH, **Branislav Pavlović**, predsjednik UABA »Miloš Čavić« Dvor na Uni, **Gabrijel Malović**, predsjednik ZUABA Sisačko-moslavačke županije, **Vladimir Jurak**, član Izvršnog odbora SABA RH, **Juraj Lisak**, zamjenik županice Sisačko-moslavačke županije, **dr. Miroslav Gregurinčić**, petrinjski gradonačelnik i **Zvonko Belošević**, predsjednik Skupštine Sisačko-moslavačke županije.

snimio: Z. HERCEG

Sudionici skupa u banjiskom selu Gage

Šteta što se pozivu na svečanost nisu odazvali predstavnici tijela vlasti iz Dvora na Uni. Skup je primjereno organiziran zahvaljujući prije svega agilnosti čelnika UABA »Miloš Čavić« iz Dvora na Uni: **Branislavu Pavloviću**, predsjedniku i njegovim najbližim suradnicima **Juri Tomiću** i **Stojanu Vukeliću**.

B.M.

PRED NOVIM IZAZOVIMA

•Skupština Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i Grada Zagreba sumirala rezultate rada i usvojila program djelovanja za naredni period

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i Grada Zagreba, poslije Istarske i Primorsko-goranske županije ima najviše evidentiranih članova.

- Duboka starost i bolest uzrokovale su smanjivanje broja članova, ali je pozitivno to što sve više mladih osoba pristupa u naše organizacije – ocjenio je **Vladimir Jurak**, predsjednik ZUABA

ZŽ i GZ. –U ovoj godini među prioritetnim zadacima je okupljanje novih, mlađih članova. Pomlađivanje lakše uspijeva u manjim sredinama, nego u samom Zagrebu. Međutim, uspjeh tog procesa traži i neke prepostavke, kao što su primjerenoji sadržaji i aktivnosti interesantne mladima, prostori za okupljanje i pravovremene informacije o djelovanju antifašističkih udruga.

Vinko Šunjara, potpredsjednik Savza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, među ostalim, istaknuo je kao težišni zadatak pomlađivanje organizacije i uključivanje što većeg broja mlađih antifašistički opredijeljenih osoba koje trebaju preuzimati dužnosti i

odgovornost za daljnje funkcioniranje udruga antifašističkih boraca i antifašista. **Donošenjem Deklaracije učinjen je velik pomak naprijed u odnosu prema antifašizmu u Hrvatskoj**, te je Predsjedništvo SABA RH nedavno obnovilo zahtjev Vladu da se hitno riješe pitanja o statusu i pravima boraca NOR-a – istaknuo je Šunjara.

U raspravi, većina sudionika je potencirala neophodnost daljnog očuvanja i promicanja izvornih antifašističkih vrijednosti kao što su tolerancija, suživot i demokracija, zaštita ljudskih i gradanskih prava uključujući i stečena, ali i oduzeta prava antifašističkih boraca, briga o spomeničkoj baštini iz NOB-e, suradnja s drugim demokratskim udrugama i tijelima vlasti, razvijanje već tradicionalne zajedničke akcije na njegovanju tradicija NOR-a i prijateljstva s boračkim udrugama iz susjednih zemalja i drugih država.

Na skupu je potvrđen novi sastav Predsjedništva ZUABA ZŽ i GZ, te kandidati za Predsjedništvo SABA RH.

B.M.

Omasovljene članstva – jedan od težišnih zadataka

snimio: Z. HERCEG

ISPRAZNA RETORIKA NAS NE ZADOVOLJAVA

♦Prioritetan zadatak županijskog SABA briga o socijalnom položaju sudionika NOR-a

S kupština Saveza udruga anti-fašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije, koji u 17 udruga i više desetaka podružnica okuplja oko pet tisuća članova, izabrala je novo vodstvo na čelu s dosadašnjim predsjednikom **Markom Pavkovićem** i tajnikom **Zdenkom Jurčićem**. Također su za potpredsjednike izabrani **Miljenko Fak**, **Ivan Cvek**, **Mate Koščić** i **Anton Grubišić**, kao i članovi novog Županijskog odbora.

Podnoseći izvještaj o radu ovog Saveza u protekle dvije godine, Pavković je istakao uspješno obilježavanje brojnih datuma važnih za našu antifašističku povijest, dodajući da je jedan od prioritetsnih zadataka briga za socijalni položaj sudionika NOR-a. Oni su, nažalost prepušteni na milost i nemilost, iako su upavo svojom velikom žrtvom stvorili pretpostavke hrvatske državnosti. Zato nije dovoljno u Hrvatskom saboru samo donijeti Deklaraciju o antifašizmu: očito je u pitanju nerazumna savjest aktualne vlasti i zato nas isprazna retorika ne zadovoljava.

Na skupštini je data podrška programu aktivnosti u ovoj godini, u sklopu kojeg su obilježavanje povijesnih datuma, nastavak sanacije spomenute baštine,

Marko Pavković, stari/novi predsjednik

izdavački projekti, aktivnosti na ostvarivanju socijalnih mirovinskih, invalidskih i drugih prava sudionika NOR-a i drugo. U ime SABA RH sudionike skupštine pozdravio je potpredsjednik **Vinko Šunjara**.

R. I.

Savez UABA Primorsko-goranske županije okuplja oko pet tisuća članova

Deklaracija se (ne)provodi

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije upozorila je na redovnoj godišnjoj skupštini, pod predsedanjem **Tito Graha**, da se još uvijek ne provodi saborska Deklaracija o antifašizmu vezano uz pitanja očuvanja spomeničke baštine i stečenih prava sudionika i invalida iz vremena antifašističke borbe. Uz sudjelovanje delegata iz Ivanca, Lepoglave, Ludbrega,

Novog Marofa i Varaždina usvojen je bogat program ovogodišnjih aktivnosti oko 500 članova antifašističkih udruga s ovog područja, među kojima su obilježavanje 65. godišnjice formiranja Kalničkog partizanskog odreda i pogibije jalkovačkih žrtava. Prisustvovali su predstavnici županije i grada Varaždina te potpredsjednik SABA RH **Josip Skupnjak**.

Mladi dolaze

Broj mladih antifašista u udruzi je sve veći i već sada iznosi oko 47 posto, što daje garantiju da će mlađa generacija sa sigurnošću moći preuzeti vođenje naše organizacije, rekao je na izbornoj skupštini **Matija Koščić**, stari/novi predsjednik UABA Crikvenice, Novog Vinodolskog i općine Vinodolske. Udruga sa 600 članova djeluje u devet podružnica, a uz ostale rezultate u dosadašnjem radu uspjela je, uz pomoć županije, gradova i općina ovog područja, sanirati skoro sve oštećene i zanemarene spomenike i spomen-obilježja iz NOB-e. Uz predsjednika Saveza UABA Primorsko-goranske županije **Marka Pavkovića** sudionike skupštine u Selcu pozdravili su predstavnici svih lokalnih jedinica, kao i predstavnik udruga branitelja iz Domovinskog rata **Željko Markelić**.

BRIGA O SPOMENICIMA

Glavni su nam ciljevi održavanje spomen-obilježja iz NOB-e i poslijeratnog antifašizma te obilježavanje svih događaja koji su vezani za antifašizam. U tome ćemo biti ustrajni, jer se na području Liburnije nalaze 93 takva spomenika - poručili su sa svoje redovne godišnje skupštine članovi UABA općine Matulji. Osim kadrovske obnove rukovodstva udruge (za potpredsjednicu je izabrana **Olivija Sušanj**, te još pet novih članova predsjedništva), usvojen je program rada za ovu godinu. Gost na skupštini bili su matuljski načelnik **Bruno Frlan** i zamjenik opatijskog gradonačelnika **Lucijan Kos**.

DOGOVORENE ZAJEDNIČKE AKCIJE

♦Prvi susret službenih delegacija antifašističkih boraca Hrvatske i Srbije nakon sedam godina

Delegacija SABA RH u sastavu Krešimir Piškulić, predsjednik, dr. Tomislav Badovinac, predsjednik Saveza društva »Josip Broz Tito« i mr. sc. Ivan Fumić, član Predsjedništva, posjetila je 20. i 21. veljače borce NOR-a Srbije. To je bila prva službena posjeta delegacije nakon punih sedam godina. Razlozi zbog kojih ranije nije došlo do susreta ležali su u oprečnim ocjenama sukoba na teritoriju bivše Jugoslavije i odnosa prema akterima tog sukoba.

SABA RH je od početka zaoštravanja međunarodnih odnosa, a napose po izbijanju ratnih operacija 1991. godine osudila svaki, pa i hrvatski ekstremizam i nacionalnu isključivost, a osobito zločine bez obzira tko ih i s kojim opravdavanjem činio. Stavio se u zaštitu svih ugroženih. SUBNOR Srbije je tada podupro službenu politiku predsjednika Srbije Slobodana Miloševića, čime se mi nismo mogli složiti, niti se i danas slažemo, premda znamo da su za nastali rat krive mnoge ličnosti i faktori čak i mnogih zemalja van Jugoslavije. Po okončanju rata 1995. borce NOR Srbije i borce Hrvatske neslužbeno su se susretali na pojedinim obljetnicama, kao i na međunarodnim skupovima.

Na sastanku su razmijenjene informacije o broju i položaju boraca, kao i o nizu pitanja koje tangiraju sve nas borce.

Predsjednik SUBNOR-a Srbije Slavko Popović iznio je da u preko 160 općina imaju oko 2.000 udruženja s ukupno 160.000 članova, od kojih su borce NOR 137.000. Organi vlasti ih trpe, ali im nisu naklonjeni. Za vrijeme učešća u vlasti Srbije Vuk Drašković je progurao zakon, čak i mimo Vlade, o priznanju četnika kao antifašista. Time su četnici u pravima izjednačeni s borcima NOR. Priznata je i Ravnogoska Spomenica četnička 1941. g. koja je izjednačena sa Spomenicom boraca NOV 1941. g. Istina, taj zakon se ne primjenjuje jer su borce podigli ustavnu tužbu koja do sada nije riješena. No, radikalni elementi su ipak tim zakonom ostvarili političku pobjedu, jer sada četnike dobar dio više ne doživljava kao sluge okupatora.

Borcima Srbije problem su i političke stranke, jer ih ni jedna ne podržava. Neke bi stranke željele da im se priključe prilikom izbora, ali su odlučili surađivati samo s onima koji će poštovati Narodnooslobodilački rat i borce, kao i njihova prava.

Imaju problema i s Udrženjem invalida NOR, zbog imovine, što im zajedno slabi poziciju u državi. Kao i borce u Hrvatskoj i u Srbiji djeluju sekcije ratnih jedinica, među kojima i one iz Hrvatske. Radi se o bivšim pripadnicima VI. ličke, VII. banijske i XII. slavonske divizije.

Dogovorili smo se da se nastavi uža suradnja među sekcijama, kao i udrugama boraca duž državne granice.

Na međunarodnom planu, osobito u Svjetskoj veteranskoj federaciji do sada nije bilo međusobne suradnje. Ubuduće, dogovarat ćemo se kod predlaganja pojedinih rezolucija koje tangiraju borce obje zemlje, pa i šire.

Kroz razgovor istaknut je problem povratnika i osoba koje su u Hrvatskoj ostvarile mirovinu. O tome što je hrvatska vlast za te ljudi do sada učinila, izgleda da u Srbiji nema potrebnih relevantnih informacija. Istakli smo da je najveći problem povratnika nezaposlenost, a ne zgrade za stanovanje, koje su u većini obnovljene.

Raspravljali smo o postavu prezentacija žrtava Jasenovca. S obzirom na nedovoljno poznавanje činjenica od strane boraca NOR Srbije vezanih za Jasenovac, pozvali smo njihovu delegaciju da posjeti Spomen-područje Jasenovac, a zatim da daju primjedbe na postavu Muzeja.

U pogledu obilježavanja značajnih godišnjica i zajedničke prošlosti zauzet je stav da će nosilac organizacije biti onaj savez na čijem se teritoriju proslava održava. To se odnosi na Dan mladosti, Sremski front, AVNOJ, bitku kod Batine, Sutjesku i Neretu.

I. Fumić

NOVE KNJIGE

**Slavko Goldstein
1941. - GODINA
KOJA SE VRAĆA**

Knjiga Slavka Goldstema »1941.-godina koja se vraća«, u kojoj se na biografski, autobiografski i dokumentaristički način opisuju zbivanja u Karlovcu i okolicu u vrijeme NDH, predstavljena je u punoj Velikoj vijećnici karlovačkog Gradskog poglavarnstva.

Goldstein je na predstavljanju, na kojemu je bio i predsjednik Republike Stjepan Mesić, rekao kako želi da njegova

knjiga barem malo pridonese da više ne bude »recidiva 1941. godine, kada je genocid bio političko oružje«.

Povjesničar dr. Ivo Goldstein je rekao da nije preoptimističan u ocjeni da knjiga može promijeniti stvari na bolje. Djelo je pisano, kako je rekao recenzent, književnik Miljenko Jergović, troslojno. Prvi sloj opisan je obiteljskom pričom autora, drugi kao povijest rata, opis karlovačke svakodnevice 1941. godine, a treći refleksom te godine na 1991. odnosno 1995.

Predsjednik Mesić je zahvalio autoru što je napisao djelo iz kojega se »može shvatiti ambijent u kojemu može prevladati zlo«, te je ustvrdio da je »na nama da na temelju toga sačuvamo našu djecu od ponavljanja zla«.

H.N.

Goranov vijenac Mili Stojiću

Tradicionalna i najveća priredba suvremenog hrvatskog pjesništva, Goranovo proljeće, održana je 21. ožujka ove godine, na prvi dan proljeća, u Lukovdolu, rodnom mjestu hrvatskoga pjesnika i partizanskog borca **Ivana Gorana Kovačića**.

Goranov vijenac za 2007. godinu pripao je pjesniku **Mili Stojiću**, autoru jednoga od najprovokativnijih i najzanimljivijih opusa suvremenoga hrvatskog i bosanskohercegovačkog pjesništva, rekao je predsjednik Goranova proljeća **Branko Čegec**. Stručni žiri, u kojem su bili **Krešimir Bagić**, **Miroslav Mićanović**, **Nikica Petrac**, **Andriana Škunca** i **Tvrtko Vuković**, odluku je donio jednoglasno.

Goranov vijenac, nagrada za poeziju ustanovljena je 1971. godine. Zamišljena je kao krunskna potvrda iznimnih opusa

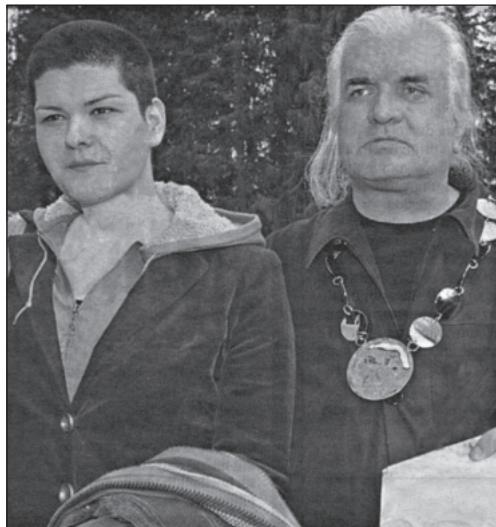
hrvatskoga pjesništva (do 1990. i pjesništva na jugoslavenskom kulturnom prostoru). Nagrada se sastoji od »Vijenca«, rad akademskog kipara **Vojina Bakića**, novčane nagrade i diplome. Dodjeljuje je stručni žiri sastavljen od renomiranih pjesnika, kritičara

poezije i bivših dobitnika te nagrade.

Pjesnik, esejist i prevodilac, Mile Stojić rođen je 1955. u Dragićini, Bosna i Hercegovina. Studij južnoslavenskih književnosti i jezika diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Do lipnja 1992. živio je u Sarajevu od pisanja i uređivanja književnih pu-

blikacija. Nakon

toga radi kao lektor na Slavističkom institutu Sveučilišta u Beču. Živi i piše između Beča, Zagreba i Sarajeva. Član je Društva pisaca Bosne i Hercegovine, Hrvatskog društva pisaca, Hrvatskog novinarskog

Marija Andrijašević i Mile Stojić nakon uručenja nagrade u Lukovdolu

svijet izgradio između pojedinačne biografije i historijske priče. Riječ je o pjesniku koji se iznova hvata u koštač s vječnim temama, poput života, ljubavi, mira, radosti, sna, ističe se, uz ostalo, u obrazloženju žirija.

Zahvaljujući na visokom priznanju, Mile Stojić je rekao kako nije lako nositi Goranov lovov-vijenac parafrasirajući njegove stihove »Krv je moje svjetlo i moja tama«. »Iako poezijom ne možemo mijenjati svijet, možemo ga učiniti podnošljivijim« kazao je nagrađeni pjesnik zahvalivši svima koji su došli uveličati ovu svečanost poezije.

Nagradu Goran za mlade pjesnike dobila je **Marija Andrijašević** za rukopis »Dedukacija, dedukacija, moj Watson (trilogija)«. Na natječaj za mlade pjesnike prisjela su 53 rukopisa, a o pobjedniku je - također jednoglasno - odlučio žiri u sastavu **Miroslav Kirin**, **Ivica Prtenjača** i **Darija Žilić**.

Nagradu za mlade pjesnike dobila je **Marija Andrijašević** za rukopis »Dedukacija, dedukacija, moj Watson (trilogija)«. Na natječaj za mlade pjesnike prisjela su 53 rukopisa, a o pobjedniku je - također jednoglasno - odlučio žiri u sastavu **Miroslav Kirin**, **Ivica Prtenjača** i **Darija Žilić**.

Na svečanosti u Lukovdolu dodijeljene su i nagrade učenicima osnovnih i srednjih škola za poeziju. Ove godine Goranovo proljeće nastavljano je pjesničkim priredbama i susretima u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

U zavičajnom muzeju Ivana Gorana Kovačića u Lukovdolu priređena je izložba fotografija hrvatskih književnika nagrađenih »Vjesnikovom« nagradom Goran.

Svjetski dan poezije

Prvi dan proljeća je u Hrvatskoj posvećen poeziji još od 1971. godine zahvaljujući organiziranju manifestacije Goranovo proljeće posvećene istaknutom pjesniku i borcu **Ivanu Goranu Kovačiću**.

Međutim, od 1999. godine taj dan je i Svjetski dan poezije. Tada je generalni direktor UNESCO-a **Koichiro Matsura** u Parizu pozvao sve države svijeta da prvi dan proljeća iskoriste za promociju pjesničke riječi koja pomaže u međusobnom razumijevanju ljudi i iskazivanju ljubavi.

društva i Hrvatskog PEN centra. Knjige su mu prevedene na njemački, poljski, talijanski, engleski i makedonski, a pojdini tekstovi na dvadesetak jezika. Pjesme su mu uvrštene u sve relevantne antologije suvremene bosanskohercegovačke i hrvatske književnosti.

Mile Stojić svoj je pjesnički svijet izgradio između pojedinačne biografije i historijske priče. Riječ je o pjesniku koji se iznova hvata u koštač s vječnim temama, poput života, ljubavi, mira, radosti, sna, ističe se, uz ostalo, u obrazloženju žirija.

Zahvaljujući na visokom priznanju, Mile Stojić je rekao kako nije lako nositi Goranov lovov-vijenac parafrasirajući njegove stihove »Krv je moje svjetlo i moja tama«. »Iako poezijom ne možemo mijenjati svijet, možemo ga učiniti podnošljivijim« kazao je nagrađeni pjesnik zahvalivši svima koji su došli uveličati ovu svečanost poezije.

Nagradu Goran za mlade pjesnike dobila je **Marija Andrijašević** za rukopis »Dedukacija, dedukacija, moj Watson (trilogija)«. Na natječaj za mlade pjesnike prisjela su 53 rukopisa, a o pobjedniku je - također jednoglasno - odlučio žiri u sastavu **Miroslav Kirin**, **Ivica Prtenjača** i **Darija Žilić**.

Nagradu za mlade pjesnike dobila je **Marija Andrijašević** za rukopis »Dedukacija, dedukacija, moj Watson (trilogija)«. Na natječaj za mlade pjesnike prisjela su 53 rukopisa, a o pobjedniku je - također jednoglasno - odlučio žiri u sastavu **Miroslav Kirin**, **Ivica Prtenjača** i **Darija Žilić**.

Na svečanosti u Lukovdolu dodijeljene su i nagrade učenicima osnovnih i srednjih škola za poeziju. Ove godine Goranovo proljeće nastavljano je pjesničkim priredbama i susretima u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

U zavičajnom muzeju Ivana Gorana Kovačića u Lukovdolu priređena je izložba fotografija hrvatskih književnika nagrađenih »Vjesnikovom« nagradom Goran.

S.T.

Tijekom marša Druge brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije NOV Hrvatske, po snježnoj mećavi i vijavici – noću 19./20. veljače 1944. godine, na trasi od Tuževića do Mrkoplja preko Matić poljane, iznemogli i smrzli zauvijek su ostali borci (njih dvadesetšestorica) pokošeni «bijelom smrću». Velik broj partizana umro je od posljedica hladnoće i smrzavanja u stacionarima, a mnoge od njih su posljedice tog stravičnog «kijameća» i proživljenog pakla pratile čitav život.

Tim povodom održane su komemorativne svečanosti (od 15. do 18. veljače),

položeni su vijenci kraj spomenika na Matić poljani i mjesnom groblju u Mrkoplju. Na terenima Hrvatskog biatlonskog centra Zagmajna odvijala se sportska natjecanja Hrvatske vojske u biatlonu i skijaškom trčanju, na skijalištu Čelimbaša takmičili su se daci osnovnih škola Primorsko-goranske županije u veleslalomu, oko 300 planinara iz Hrvatske i Slovenije pohodilo je Bjelolasicu, te je održana tradicionalna utrka Memorijal mira. Pokrovitelj 45. Memorijala mira – 26 smrznutih partizana bila je Vlada Republike Hrvatske, a supokrovitelji Primorsko-goranska županija, Općina Mrkopalj, te Savez antifašističkih boraca i antifašista Mrkopalj. Glavni organizator i koordinator svih zbiranja bila je Turistička zajednica Općine Mrkopalj.

Delegaciju Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske predvodio je predsjednik Krešimir Piškulić (u delegaciji su još bili: dr. Vesna Čulinović – Konstatinović, potpredsjednica, Josip Skupnjak i Vinko Šunjara, potpredsjednici, Eduard Vostrel i Ante Morić, članovi Izvršnog odbora, te Ante Gobo, član UABA »Maksimir«). Svečanostima su prisustvovali i šestorica preživjelih boraca sudionika marša – Slavko Pleše, Josip Frankić, Milan Franković, Jure Buneta, Branko Delač i Franko Jelušić. Također i Nikola Županić,

TRAGEDIJA POS

•Marš je bio iznimno odlučnosti u borbi za slobodu, moramo nastaviti i pokazati nos antifašizmu velik – rekao Memorijal mira – 26 smrznutih partizana vanjskih poslova i europskih GRABAR – KITAROVIĆ.

Kolinda Grabar - Kitarović

MARŠ PRIMJER POŽRTVOVNOSTI

Otvaramoći 45. Memorijal mira – 26 smrznutih partizana, na svečanoj akademiji u Mrkoplju, Kolinda Grabar – Kitarović, ministrica vanjskih poslova i europskih integracija, među ostalim je rekla:

- Iznimno mi je zadovoljstvo što još jednom, ispred Vlade Republike Hrvatske, mogu nazočiti prisjećanju na iznimno odlučnost i požrtvovnost iz naše antifašističke prošlosti, koja predstavlja jedan od temelja moderne hrvatske države. Iako je, nažalost, s nama ostalo samo nekoliko sudionika marša preko Matić poljane te veljače 1944. godine, sjećanje na taj događaj sigurno neće pasti u zaborav. I to ne samo zbog spomenika koji nas na

to podsjeća, već zbog zasluga koje taj čin hrabrosti i predanosti, kao i cijeli niz drugih primjera, ima za današnji položaj Republike Hrvatske u europskim i svjetskim okvirima.

Prevladavanje nasljeđa Domovinskog rata, kroz povratak, obnovu, razminiranje, u uznapredovanju je fazi. To nam omogućuje potpuno posvećivanje razvoju gospodarstva, stvaranju boljih uvjeta života za sve građane Hrvatske, boljoj budućnosti u boljoj Hrvatskoj – Hrvatskoj, kao budućoj uglednoj članici Europske unije i Sjeverno-atlantskog saveza. Takvo pozicioniranje zahtijeva brojne reforme, ponekad i bolne, no one su zalог budućeg razvoja, sigurnosti i sveukupnog napretka.

Hrvatska potiče svekoliku regionalnu suradnju, te želi zatvoriti sva preostala pitanja u bilateralnim odnosima s pojedinim državama. Samo stabilnost i napredak cijelog područja jamči stabilnost i napredak Hrvatske.

Kameni spomenici na Matić poljani simbol

pukovnik Hrvatske vojske, čelnici udrug HVIDR-a Općine Mrkopalj, predstavnici Zveze borcev Slovenije, preživjeli borci NOR-a i poklonici antifašizma, te brojni uzvanici iz Primorsko-goranske i Istarske županije.

Porukama mira i željama da se tragični događaji naše prošlosti nikada više ne ponove, na svečanoj akademiji govorili su Kolinda Grabar – Kitarović, ministrica vanjskih poslova i europskih integracija i Krešimir Piškulić, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Primorsko-goranski župan Zlatko Komadina, pozdravljajući sudionike svečanosti, najavio je daljnji doprinos županije očuvanju ove antifašističke tradicije. »Gotov je projekt Memorijalnog centra na Matić poljani i gradnja kreće uskoro, pa ćemo se i na taj način odužiti prošlosti«, rekao je Komadina. Prisutnima

STALA LEGENDA

primjer požrtvovnosti i odvučnosti, pa stoga ovu tradiciju i svijetu da je hrvatski doprijeva u svijet. La je, otvarajući u Mrkoplju smrznutih partizana, ministrijskih integracija KOLINDA

su stradanja 26-orice partizana

su se obratili u ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije **Marko Pavković**, a mrkopaljske poruke uzvanicima prenio je načelnik Mrkoplja **Ivan Butković**, podsjetivši na pomoć koju su Mrkopaljci u teškim satima nakon tragičnog marša pružili borcima, te povukavši paralelu s prije petnaestak godina pokrenutom Školom mira koja i danas čuva ideju mirovstva na ovom području.

U kulturno-umjetničkom programu nastupio je Riječki oratorijski zbor **Ivan Matetić Ronjgov**, Crkveni zbor Mrkoplj i KUD **Runolist** iz Mrkoplja. Riječki oratorijski zbor **Ivan Matetić Ronjgov** (dirigirao **Dušan Prašelj**) prvi je put izveo skladbu »*Bela smrt*«, partizanskog borca **Nella Millottija** (koji je također prisustvovao svečanosti), na stihove pokojnog pjesnika i partizanskog borca **Ljube Pavešića**.

Uz spomen obilježje na Matić poljane vijence su položili predstavnici Vlade Republike Hrvatske, Primorsko-goranske županije, Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, Općine Mrkoplj, Grada i UABA Delnica, te Grada Kraljevice. Na groblju u Mrkoplju vijenci i svijeće postavljeni su pred spomenicima poginulim borcima 2. brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije i dragovoljcima Domovinskog rata. Evocirajući sjećanja na herojski marš u »bijelu smrt« prisutnima se obratio **Marko Pavković**, predsjednik SABA PGŽ, istaknuvši volju i želju za dalnjim čuvanjem ove tradicije. Dožupan Primorsko-goranske županije **Luka Denona** istak-

nuo je da se na tome mjestu odaje počast jednoj mladosti iz prvog dijela prošlog stoljeća, ali i njihovim sinovima i unucima koji su se tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća također morali boriti protiv fašizma i za slobodu. **Vladimir Vranković**, državni tajnik u Ministarstvu gospodarstva, napomenuo je da će Vlada Republike Hrvatske uvijek podupirati ovakva obilježavanja hrvatske antifašističke prošlosti.

Ovogodišnji je Memorijal mira – 26 smrznutih partizana svojim porukama doprinio očuvanju međusobnog povjerenja i mirnog suživota stanovništva ovog dijela Hrvatske.

Bojan Miroslavljev

Nastup Riječkog oratorijskog i mrkopaljskog Župnog zbora

Krešimir Piškulić

ODLUČNOST U BORBİ ZA SLOBODU

U ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, predsjednik **Krešimir Piškulić** na svečanoj akademiji, uz ostalo je istaknuo:

- Prije 63 godine, ovdje, na Matić poljani odvijala se drama, gasili su se ljudski životi, a da nije ispaljen ni jedan metak. »Bijela je smrt« kosila izmorene, gladne i iscrpljene borce 2. brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije NOV Hrvatske. Samo istinski ratnici znaju što su strahote rata. Samo su ratnici iskreni protivnici rata. Ovi naši vječni prijatelji bili su na svojoj zemlji, za njenu slobodu su odlučili položiti svoje živote. Oni nikoga nisu okupirali, nisu ubijali u tuđoj zemlji, niti su ra-

zarali i palili naselja i odvodili u rostvo građane tuđih zemalja. Oni su se borili pod velikim i humanim geslom izrečenim po svojem vojskovođi maršalu Titu – «*Tuđe nećemo – svoje ne damo*».

Memorijal mira – 26 smrznutih partizana je svojim porukama doprinio očuvanju zajedništva i suživota u ovom dijelu Hrvatske. To ostaje naša obveza prema mrtvim antifašističkim boricima partizanima na Matić poljani i svim nevinim žrtvama, s bilo koje strane pale, prema braniteljima i žrtvama Domovinskog rata. U najtežim danima Drugoga svjetskog rata svi su se narodi objedinili u borbi protiv fašističke najezde za pravdu, mir i slobodu. Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, podržavajući predsjednika Republike i hrvatsku Vladi, odašilje poruku podrške za mir i razumijevanje, toleranciju i suradnju među ljudima i narodima za koje su ideale položili život i 26 smrznutih partizana

OSNIVANJE OPERATIVNIH ZONA

Postojanje i djelovanje operativnih zona u vojnom sustavu Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske bio je prijetan sklad vojne i političke koncepcije daljnog vođenja rata, pogodna forma da se izvrši uspjelo premošćivanje od teritorijalnih partizanskih sustava na viši operativni nivo. Tu će dominirati pokretni sustavi bitni za podizanje ustanka na stupanj izgradnje političkog sustava buduće države, što se uskoro dogodilo u Bihaću.

Na sastanku Glavnog štaba Hrvatske 20. i 21. ožujka 1942. godine i na Trećem savjetovanju GŠH s predstvincima partizanskih jedinica iz Like, Korduna, Gorskog kotara i Hrvatskog primorja, održanom od 8. do 11. travnja 1942. godine u Tomićima kraj Drežnice, donesene su značajne odluke za daljnji razvoj oružane borbe.

Konstatirano je da u Hrvatskoj postoje svi uvjeti za brzi razvoj NOR-a i da zbog toga treba početi s krupnim operacijama, ubrzati stvaranje pokretnih sastava (proleterske, omladinske i udarne jedinice), prebacivati jedinice u krajeve gdje oružana borba nije počela ili se sporije razvija, proširiti i povezati slobodne teritorije i odmah postaviti štabove operativnih zona i osigurati njihovo funkcioniranje. Također, pojačat će se aktivnost na podizanju narodnog ustanka u Istri i uspostaviti veza sa slovenskim partizanima, održavat će se tečajevi za vojne rukovodioce i političke komesarje, formirati tehniku i redakciju centralnog lista »Partizan«.

Sveobuhvatan ustanak

Poslije Trećeg savjetovanja, GŠH trebao se preseliti na teritorij Ličke grupe partizanskih odreda, u Korenicu, gdje će doći i CK KPH. Od 13. travnja 1942. godine Glavni štab Hrvatske počeo je osnovati štabove operativnih zona. Najprije II. OZ, onda III. i IV., pa V. OZ i

najkasnije I. OZ, jer su njene jedinice bile najbliže i lako je bilo komandovati.

Prva operativna zona Hrvatske (ili NOPO Hrvatske) osnovana je 1. lipnja 1942. godine na teritoriju Like, Korduna i Banije. Njoj su potčinjeni *Grupa NOPO Like, Grupa NOPO Korduna, Banijski odred*, a od 8. srpnja 1942. godine i *1. lička NOU brigada, Tenkovski vod Ličke grupe odreda i artiljerijski divizion*. Komandant je bio **Srećko Manola**, a komesar **Đuro Kladarinić**.

Na teritoriju I. OZ ustanak je bio sveobuhvatan, a partizanske jedinice razvijene. Postojaо je u **Lici** Štab grupe NOP odreda. Osnivaju se udarne i proleterske jedinice – *Lička proleterska četa, udarni bataljoni, Tenkovski vod, artiljerijski divizion*. Na **Kordunu** se osniva **1. kordunaški NOP odred**, onda **2. kordunaški NOP odred**, a komanduje **Štab Kordunaških NOP odreda**. Osnovana je i **Proleterska četa**. Na **Baniji** je **Banijski odred** od dva bataljona. Poslije je dobio još dva bataljona i **Proletersku četu** koju šalje u Moslavini. Zbog žestoke neprijateljske ofenzive Banijski odred našao se u jakim borbama. Potpadao je izravno pod Glavni štab Hrvatske.

Početkom srpnja ova je zona imala 6.488 boraca, a 18. rujna 1942. godine oko 9.500 boraca. Štab I. OZ prestao je funkcionirati kada je 22. studenog 1942. godine osnovan **Prvi hrvatski korpus**.

Druga operativna zona Hrvatske imenovana je 13. travnja 1942. godine

na teritoriju Žumberka, Pokuplja, Tropolja, Kalnika, Prigorja i Hrvatskog zagorja. Ovdje je nastala zbrka oko imenovanja štaba zone. Jedan se štab nalazio »na istočnoj periferiji zone« u Moslavini. Komandant je **Pavle Vukomanović**, a komesar **Stanko Parmač**. Drugi je štab bio u Žumberku, gdje je dužnost komandanta i ujedno komesara imao **Marko Belinić**, koga je imenovalo povjerenstvo pri CK KPH. Po zapovijedi delegata VŠ NOPO i DVJ, **Ive Lole Ribara**, 25. kolovoza 1942. godine, osniva se **novi Štab II. OZ**, komandant je **Pavle Vukomanović**, komesar **Marko Belinić**, a sjedište je u Žumberku. Predviđeno je osnivanje **Žumberačko-pokupskog i Zagorsko-prigorskog odreda**. Krajem kolovoza, Štab II. OZ, po zapovijedi GŠH, preselio se na teritorij Žumberačko-pokupskog odreda.

Srijem pod GŠ Hrvatske

Na području II. OZ bilo je dosta teškoća zbog blizine Zagreba, postojanja jakih neprijateljskih snaga, pa je vojna organiziranost još bila na nivou partizanskih grupa i četa – **Kalnička partizanska četa i Zagorska partizanska četa**. Uz pomoć Kordunaških jedinica, u srpnju 1942. godine osnovan je **Žumberačko-pokupski NOP odred**, a uz pomoć Banijskog odreda osniva se **bataljon pa Moslavački partizanski odred**. Kalnički se partizanski odred osniva kasnije od četa i pomoći s Banije i iz Slavonije.

Štab II. OZ postojao je najduže, sve do 19. siječnja 1944. godine, kada je njegove dužnosti preuzeo Štab 10. zagrebačkog korpusa.

Treća operativna zona Hrvatske osnovana je sredinom travnja 1942. godine za područje Slavonije, a pridodata je i teritorija Srijema »sve do Beograda«. Komandant je **Karlo Mrazović**, a komesar **Bogdan Crnobrnja**. Od ranije **1. slavonskog NOP odreda** u ožujku 1942. godine nastaje **1. NOP odred**. Treća OZ izdržala je tešku neprijateljsku ofenzivu (ustaša i domobrana) u drugoj polovici travnja 1942. godine.

Krajem svibnja 1942. godine s Banije je došla **Proleterska četa**, a iz Bosanske krajine **Proleterski bataljon**. Sredinom kolovoza 1942. godine osniva se **2. slavonski NOP odred**.

Grupa vojnih rukovodilaca poslije Trećeg savjetovanja u GŠH

vonski NOP odred, kao 2. odred III. operativne zone.

Što se tiče Srijema, Tito je još 9. siječnja 1942. godine javio Fruškogorskom partizanskom odredu da »neposredno potpada pod Glavni štab Hrvatske«. U Srijemu se nalaze *Podunavski i Posavski NOP odredi i Bosutska partizanska četa*. Kasnije je izvršena reorganizacija i osnovan je samo *Srijemski NOP odred kao 3. odred III. Operativne zone Hrvatske*. Zbog poteškoća u operativnom zapovijedanju i velike udaljenosti od slavonskih planina, Srijemski se odred orijentirao na istočnu Bosnu.

Prvi mornarički odred

Četvrtoperativna zona Hrvatske osnovana je sredinom travnja 1942. godine. Za komandanta je imenovan **Vicko Krstulović**, za komesara **Vojin Zirojević**, a od 11. srpnja 1942. godine **Ivica Kukoč**.

Četvrtoperativna OZ imala je teritorij Dalmacije, od Nina do rijeke Neretve, Pelješac te dio Bosne i Hercegovine. Po Titovoj zapovijedi, od 7. travnja 1942. godine, štabu IV. OZ data je nadležnost na području Livna, Duvna, Bosanskog Frajhova i Glamoča. Dio osnivanja štaba IV. OZ partizanskim snagama u Dalmaciji zapovijedao je Štab partizanskih odreda Dalmacije. Početkom siječnja 1942. godine osnovani su *Kninski i Bukovački NOP odred u veljači Mosorski pa Sjevernodalmatinski NOP odred*. Veliko je značenje imalo vojno-političko savjetovanje Štaba IV. OZ s delegatima političke i vojne vlasti, održano na Vještici gori, početkom lipnja 1942. godine. Odlučeno je, uz ostalo, da se osnuju pokretni bataljon i partizanske čete. Na Korčuli se od čete ubrzo osniva *Korčulanski NOP odred*. Na Biokovu je osnovan bataljon »Josip Jurčević«, a na Cincaru bataljon »Vojin

Zirojević«, pa onda 1. i 2. dalmatinski udarni bataljon.

U ovom se razdoblju započelo s borbama na hrvatskom dijelu Jadrana. Do ovoga je došlo u siječnju 1942. godine, kada je izbio ustanak u Gradcu, u Makarskom primorju, koje je ubrzo oslobođeno. Na ušću Neretve potopljeni su prvi gliboderi, a biokovski su partizani 20. srpnja 1942. godine kod Živogošća u Makarskom primorju potopili prvi neprijateljski veći parobrod »ISSA«. Počinje se u Neretvanskom kanalu napadati talijanski brodski promet. U Podgori se osniva *Prvi mornarički odred*, začetak partizanske ratne mornarice. Blizu Zatona osniva se *Primorska četa, pa Minerski vod*.

Štab IV. OZ prestao je funkcionirati 13. veljače 1943. godine, kada je u Imotskom osnovana *9. dalmatinska divizija*. Poslije je ponovno obnovljen u kapitulaciji Italije, dok se potpuno ne ugasi, kada je 17. listopada 1943. godine osnovan *8. dalmatinski korpus*.

Peta operativna zona Hrvatske osnovana je 4. svibnja 1942. godine za područje Gorskog kotara, Hrvatskog primorja i Istre. Komandant je bio **Veljko Kovačević**, a komesar **Mijo Vukelić**.

Povezivanje sa slovenskim partizanima

Krajem srpnja 1942. godine reorganiziraju se snage i osniva *1. i 2. primorsko-goranski odred*. U srpnju i kolovozu 1942. godine u odredima se formiraju *udarni bataljoni*. Obrazovana je udarna grupa koja je zajedno s *1. proleterskim bataljonom i 1. brigadom Hrvatske* izvela više jačih udara po talijanskim garnizonima i vojsci NDH, a ujedno je porušila glavnu prometnicu Sušak-Zagreb. Postavljena je solidna osnovica da se može organizirati veće operativne jedinice – brigade. Bitne

PRVI PROLETERSKI BATALJON

Glavni štab Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske formirao je 7. svibnja 1942. godine u Korenici Prvi proleterski narodnooslobodilački udarni bataljon od oko 300 boraca.

Komandant je **Ante Banina**, komesar **Božo Spaček**.

Bila je to prva samostalna proleterska jedinica koju su sačinjavali probrani i prekaljeni borci, članovi Partije i SKOJ-a, iz gotovo svih krajeva Hrvatske – Ličani, Kordunski, Dalmatinci, Gorani, Primorci, zagrebački radnici, Slavonci, Banjaci. Bataljon je bio pod neposrednom komandom Glavnog štaba, a upućivan je na specijalne borbene zadatke u razne krajeve Hrvatske. Prvi hrvatski proleterski bataljon poslužio je kao jezgra formiranja Trinaest hrvatske proleterske udarne brigade »Rade Končar«.

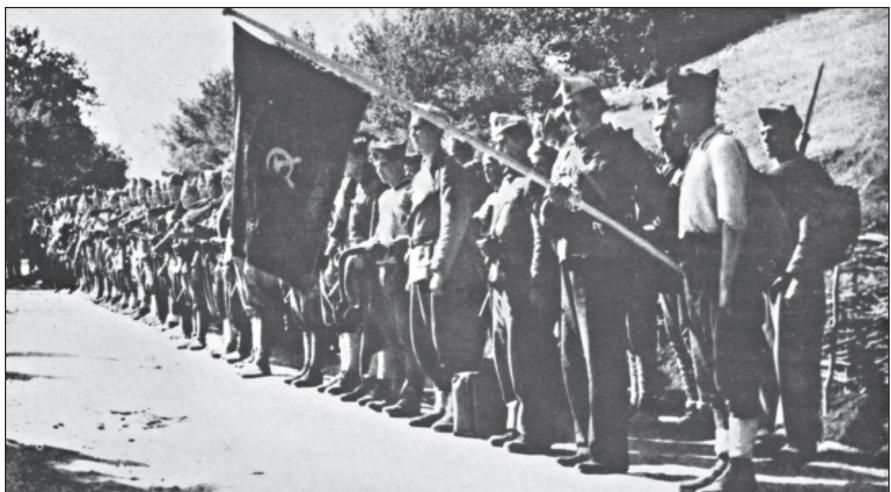
Prvi proleterski NOU bataljon je u Hrvatskoj bila prva veća pokretnajedinica, jedinica za manevriranje, izravni prijelaz iz teritorijalnih partizanskih u pokretne sastave Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske k većim sastavima – brigadama. Trebao je odmah poći u Slavoniju, ali je angažiran u sastavu kombiniranog odreda na tromeđi Dalmacije, Like i Bosne, u Kninskoj krajini, gdje je odigrao zapaženu ulogu u borbi s kninskim i ličkim četnicima.

su još neke odrednice vezane za V. OZ. Prvo, povezivanje sa slovenskim partizanima i zajedničko djelovanje na sektoru III. slovenske grupe odreda. Tu je i pokušaj preko Klane da se upadne u Istru. Primorsko-goranski su partizani sudjelovali sa slovenskim jedinicama u borbama kod Broda na Kupi, Prezida, Starog Trga i kod Banja Luke.

Štab V. OZ postojao je sve do 21. lipnja 1943. godine kad je njegove dužnosti preuzeo Štab Grupe primorsko-goranskih partizanskih odreda.

Operativne zone u Hrvatskoj povjesno se potvrdile svoju postojanost jer su stvorile uvjete da se uskoro može početi osnivanje divizija i korpusa Narodnooslobodilačke vojske.

B. M. - N. A.

Prvi proleterski bataljon Hrvatske polaže zakletvu

PARTIZANSKA KAZALIŠTA

• Iz okupiranog Zagreba prešla je ilegalno na oslobođeno područje potkraj travnja 1942. godine skupina umjetnika Hrvatskog narodnog kazališta. Prve priredbe za narod i Narodnooslobodilačku vojsku dali su glumci-partizani u čast Prvog maja u Korenici i Donjem Lapcu

Na oslobođenom teritoriju Hrvatske za vrijeme NOB-a djelovalo je 28 oblasnih i okružnih profesionalnih i amaterskih kazališnih družina i oko 600 amaterskih sastava. Postojale su i dvije centralne kazališne družine, jedna ZAVNOH-ova i druga pod nazivom »August Cesarec«.

Koncem travnja 1942. godine iz okupiranog Zagreba na oslobođeni teritorij pristigla je skupina kazališnih umjetnika članova Hrvatskog narodnog kazališta. Uz Jožu Rutića, člana KPH i organizatora dolaska, došli su još Vjekoslav Vjeko Afrić, Salko Repak, Žorž Skrigin, Milan Vujnović i Ivka Runtić. Njihov dolazak bio je od neprocjenjivog moralnog, političkog i kulturnog značenja za oslobođeni teritorij i NOP u cijelini. Shvatili su odmah uvjete rada u partizanima, te svoje znanje i iskustvo vrhunskih umjetnika stavili u službu naroda. Podijeljeni u dvije skupine nastupili su na proslavama 1. maja 1942. godine u Donjem Lapcu i Korenici. Gledalo ih je nekoliko tisuća ljudi. Odmah su stekli nepodijeljene simpatije naroda, boraca i omladine.

Predstava za Vrhovni štab

Kazališna je skupina, potom, pošla na prvu turneju po oslobođenim područjima (Lika, Kordun i Gorski kotar). Poslije skoro pet mjeseci rada na teritoriju Hrvatske, skupina je u rujnu 1942. godine dobila zadatak da dođe u Bosnu, kod Vrhovnog štaba NOV i POJ. Na višednevnom putovanju do Mliništa, gdje se nalazio Vrhovni štab, skupina je uz put dala i dvije priredbe, u Drvaru i u Glamoču, a u Mliništu improvizirala program koji su pratili vrhovni komandant Tito i ostali članovi Vrhovnog štaba. Nakon toga, ponovno odlazi na turneju i daje predstave u Livnu, Glamoču i selima oko njega, u Mrkonjić-Gradu, Jajcu, Drvaru i drugim mjestima. U čast konferencije AFŽ u Bosanskom Petrovcu pripremala je i folklorni balet sa borbenim sadržajima, koji je kasnije izvela oko 150 puta.

Do listopada 1942. godine, skupina je popunjena novim članovima i postala je brojno jaka. To joj je omogućilo da bitno izmjeni svoju repertoarsku politiku i

da od jednočink i šarenih programa sve više izvodi cjelovečernje predstave. Ubrzo je pripremila Nušićevu *Sumnjivo lice* i Tolstojevu *Ona je svemu kriva*, a rad na Gogoljevom *Revizoru* prekinuo je početak četvrte ofenzive. U studenom 1942. godine skupina je dobila ime – *Kazalište narodnog oslobođenja Jugoslavije*. U siječnju 1943. godine napisan je *Statut* i to je bio prvi pravilnik jedne kulturno-umjetničke ustanove u NOR-u. Četvrtu i petu ofenzivu *Kazalište narodnog oslobođenja* je provelo, kao i sve borbene jedinice, u neprekidnom pokretu, pod vrlo teškim uvjetima, ali je ipak, kad god je to bilo moguće, davalo priredbe za borce.

Nakon pete ofenzive *Kazalište narodnog oslobođenja* je dalo prvu priredbu srpnja 1943. godine za ranjene borce u selu Vračevcu (Tuzla), zatim pošlo na turneju po istočnoj Bosni, a u rujnu 1943. godine vratilo se u oslobođeno Jajce, gdje je ostalo sve do siječnja 1944. godine. Uvjeti za rad u Jajcu bili su vrlo povoljni. Umjetnici su imali kazališnu zgradu sa pozornicom, kulisama i drugim potrebama. Program je bio raznovrstan (kazališni komadi *Sluga Jernej, Jazavac pred sudom, Revizor, Narodni poslanik*) te recitali i folklorni sadržaji. Ovdje je realiziran balet na Baranovićevu

Vrhovni komandant Tito s partizanskim glumcima na Mliništu 1942. godine

glasbu *Licitarsko srce* i Geršvinovu *Plavu rapsodiju*, doživjevši nekoliko stotina izvođenja. Priredbe su održavane i u okolnim gradovima.

Turneja po Italiji

Zbog borbi vođenih u periodu između siječnja i ožujka 1944. godine, članovi *Kazališta narodnog oslobođenja* su se podijelili u tri skupine. Jedna je pošla na Kozaru, druga u Drvar, a treća je ostala sa 6. ličkom divizijom. Skupine su održavale tečajeve na kojima su se ospozobljavali rukovodioци za organiziranje kulturno-prosvjetnog rada u jedinicama. U ožujku 1944. godine sve tri skupine okupile su se ponovno u Bosanskom Petrovcu gdje su pripremale *Protekiju, Kir-Janju* i Klopčićev komad *Mati*. U travnju je izašao i prvi broj partizanskog kazališnog lista *Naše kazalište*. Dramski umjetnici u Drvaru pripremaju priredbu za Drugi kongres USAOJ-a. Poslije njemačkog desanta na Drvar jedan dio članova *Kazališta narodnog oslobođenja* prebacuje se avionom u Italiju, a drugi odlazi u Dalmaciju gdje ostaje kraće vrijeme u 8. korpusu pa zatim prelazi na Vis. Na Visu prvi put izvodi *Najezdu L. Leonova*. Sa Visa kazalište narodnog oslobođenja je rujna 1944. godine pošlo na turneju po Italiji gdje je davalo priredbe za partizanske ranjenike i jedinice savezničkih vojski.

Prvi studenog 1944. godine Kazalište narodnog oslobođenja stiglo je u oslobođeni Beograd i 12. studenog dalo posljednju priredbu pod dotadašnjim imenom.

B. M.

DRUŽINA »AUGUST CESAREC«

Kazališne družine bile su specifični kulturno borbeni odredi preko kojih su se scenički uobličavali i tumačili ciljevi narodnooslobodilačke borbe. U Hrvatskoj najpopularnije su bile glumačke skupine: *Slavonska družina*, kasnije *Kazalište narodnog oslobođenja Slavonije, Moslavacka, Kordunsko-banijska, Primorsko goranska kazališna družina*, kazališne družine okružnog NOO Split i Šibenik, *Centralna kazališna družina* (od travnja 1945. godine kao *Kazalište narodnog oslobođenja Hrvatske*) te družina »*August Cesarec*«, koja je svojim priredbama obišla gotovo cijeli oslobođeni teritorij Hrvatske, uključivši i Istru.

Jubilej Pariškog mirovnog ugovora

♦Pariškim ugovorom potpisanim 10. veljače 1947. vraćeni su Rijeka, Istra, Zadar i otoci matici zemlji

Prije 60 godina - 10. veljače 1947.- u Parizu je potpisana Ugovor o miru s Italijom na temelju kojega su Istra, Rijeka, kvarnersko otočje, Zadar te još neki priobalni dijelovi, definitivno pripojeni matici zemlji Hrvatskoj.

Ugovorom o miru s Italijom, u sastav tadašnje NR Hrvatske vraćena su spomenuta područja, određene su nove međunarodno priznate granice između Italije i FNR Jugoslavije.

U članku 11. Pariškog ugovora vrlo su precizno utvrđena područja pod suverenitetom FNRJ, odnosno NR Hrvatske, a člankom 19. Ugovora uređeno je i pitanje državljanstva stanovnika tih prostora. Svi oni koji su 10. lipnja 1940. imali prebivalište na tim područjima koja je Italija morala vratiti Hrvatskoj, odnosno Jugoslaviji, kao i njihova djeca rođena nakon tog datuma, postaju državljanima zemlje čiji suverenitet je tu utvrđen.

Stanovništvo talijanske nacionalnosti, koje nije htjelo izgubiti svoje dotadašnje talijansko državljanstvo, imalo je pravo optirati u roku od godinu dana od stupanja na snagu Ugovora. Kao što je obvezao Italiju, Pariški je mirovni ugovor tražio i

Optanti i Esuli

Što se tiče naziva optanti i esuli treba skrenuti pažnju na njihovo pogrešno korištenje u hrvatskoj javnosti. Riječ **esuli** od tal. *esule* znači »izgnanik«, a dolazi od lat. *ex(s)ilium* (egzil, izgon). Službena talijanska praksa nazivala je talijanske državljanje koji su stigli u zemlju iz bivših talijanskih kolonija profughi (izbjeglice). Izbjeglice su osobe koje zbog ratnih opasnosti, političkog nasilja i drugih nevolja bježe iz zemlje i traže zaklon u drugoj zemlji.

Optant dolazi od lat. gl. *optare* (željeti, birati), dakle to je osoba kojoj je omogućena sloboda biranja odnosno pravo stanovnika područja koje je od jedne države pripalo drugoj da mogu birati između dva državljanstva, uz određene uvjete.

od bivše Jugoslavije da svim Talijanima koji ne žele optirati nego ostati, jamči ista ljudska prava kao što ih moraju imati i

svi oni pod talijanskom jurisdikcijom.

Iako je u vrijeme Pariške konferencije fašizam u Italiji bio politička prošlost, talijanska vlada nije stojički dočekala odluku velikih sila u Parizu. Tadašnji premijer **Alcide de Gasperi**, koji je sudjelovao u radu glavne skupštine Pariške konferencije, uočio je da je na skupu, »usprkos ljubaznosti sviju, zapravo sve okrenuto protiv njega i da ga svi ipak doživljavaju kroz kvalifikaciju bivšeg neprijatelja«.

Nije pomogla ni prosjedna nota talijanskog ministra vanjskih poslova **Pietra Nennija** koju je 20. siječnja 1947. poslao šefovima diplomacije Francuske, Velike Britanije, SAD-a i Sovjetskog Saveza. Zahtjev Nennija da se revidira prijedlog Ugovora o miru u dijelu koji se odnosi na teritorijalne klauzule, saveznici su odbili.

Zbog svega toga službena Italija danas obilježava Dan sjećanja. S druge strane, **10. veljače bi trebao biti datum koji simbolizira jednu od najvećih političkih i diplomatskih pobjeda u prošlosti hrvatskoga naroda**. Jer, ono što je ZAVNOH kao tadašnje najviše zakonodavno tijelo hrvatskoga naroda odlučilo još nekoliko godina prije Pariza, dobilo je i svoj međunarodni blagoslov prije 60 godina.

S.T.

STT

Nakon pada fašističkog režima 1943. godine i talijanske kapitulacije, NOO za Istru 13. rujna 1943. godine donio je u Pazinu odluku o priključenju Istre Hrvatskoj, ali su to područje okupirale njemačke snage. Četvrta armija jugoslavenske vojske, zajedno s 9. korpusom slovenske NOB-e, zauzela je Trst 2. svibnja 1945. godine i u njemu uspostavila vojnu i civilnu upravu. Međutim, 9. lipnja jugoslavenska vlada bila je prisiljena s Velikom Britanijom i SAD-om u Beogradu potpisati sporazum o povlačenju jugoslavenske vojske iz Trsta i oslobođenih dijelova Slovenskog primorja i Istre. Povlačenje je provedeno 12. lipnja 1945. godine. Mirovna konferencija u Parizu koja je trajala od 29. srpnja do 15. listopada 1946. godine odlučila se za Mirovni ugovor FNRJ s Italijom koji je nakon toga potpisani 10. veljače 1947. godine u Parizu. Slobodni Teritorij Trsta je podijeljen u dvije zone. **Zona A je bila velika 222,5 km² i u njoj je živjelo 262 406 stanovnika**, te je uključivala grad Trst. Ova zona je

bila pod upravom britanskih i američkih snaga. **Zona B je bila velika 515,5 km²** te je uključivala sjeverozapadnu Istru i Slovensko primorje. U ovoj zoni je tad živjelo 71 000 stanovnika, a bila je pod jugoslavenskom upravom.

Takvo stanje se održalo do 5. listopada 1954. godine kada se jugoslavenska Vlada suglasila s Londonskim sporazumom o ukidanju STT i dodjeli zone B i manjeg dijela zone A Jugoslaviji, a većeg dijela zone A s Trstom Italiji. **Konačna granica između Italije i Jugoslavije je dogovorena 1975. godine, Osimskim sporazumima** koji je potpisana 10. studenog u talijanskom mjestu Osimo.

Zona A odgovara današnjoj talijanskoj pokrajini Trst, a zona B je podijeljena između primorske Slovenije i Istarske županije.

Tijekom 1940-ih, te nakon podjele zemlje, veliki broj Talijana, oko 40 000, iselio se iz zone B u zonu A ili u Italiju. Oko 30 000 Talijana ostalo je živjeti u tadašnjoj Jugoslaviji, te danas predstavljaju talijansku manjinu u Sloveniji i Hrvatskoj.

Najavljeni svečanost u pulskoj Areni

U pulskoj Areni će 16. rujna ove godine biti svečano obilježena jubilarna 60. godišnjica Pariškog mirovnog ugovora koji je potpisana 10. veljače 1947. godine. Tim ugovorom, kojeg je 15. rujna 1947. godine ratificirala 21 zemlja Europe, vraćeni su Rijeka, Istra i otoci matici zemlji. Iste godine samo dan kasnije, 16. rujna, angloameričke snage napustile su Pulu.

Predviđa se da će Republika Hrvatska i Republika Slovenija, pod pokroviteljstvom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, zajedno s fakultetima u Rijeci, Puli, Zadru, Kopru i Zagrebu organizirati znanstveni skup na temu Pariški mirovni ugovor.

•Podignuta još 1951. godine kao trajno svjedočanstvo na formiranje prvog partizanskog odreda i odlazak tridesetak prvoboraca s otoka zadarskog područja u Liku, spomen-ploča na otoku Maslinovcu već godinama je, nažalost, nedopustivo zanemarena

Piše: Mate Grubiša, sudionik NOR-a, predsjednik udruge RVI Zadar

ISKRA S OTOKA MASLINOVCA

kotarski, oblasni Narodnooslobodilački odbori.

Kotarski komitet KP Preko pokušao je u kolovozu 1941. godine osnovati oružanu grupu mladih za borbu protiv okupatora. To nije uspjelo zbog pomanjkanja oružja. Nakon tri mjeseca, u studenom 1941. tom se pozivu odazvala oveća grupa Dalmatinaca. Dogovoren je da mjesto okupljanja bude mali otočić Maslinovac, nedaleko Rave. Veličina otočića je oko 200 m promjera. Otočić je nenaseljen, pust, pun korova i žbunja, prava pustoš. Teško pristupačne obale za ovu su priliku bile vrlo sigurno mjesto, skriveno od svake javnosti, bezopasan. Taj je otok za našu noviju povijest odigrao vrlo važnu ulogu.

Malim brodicima i čamcima, 6. prosinca 1941. godine navečer su počeli stizati prvi partizani. Sakupilo ih se 30 otočana: iz Malog Iža 12, iz Velog Iža 7, iz Molata 4, sa Dugog Otoka iz Savra 3, iz Luke 3 i iz Žaman 1. Sa sobom su ponijeli 20 pušaka, nekoliko ručnih bombi nekoliko pištolja i nešto municije. S njima je i Ante Banina, radnik iz Velog Iža, i Stanko Parmač, učitelj iz Luke. Nih dvojica kasnije su postigla visoke činove u partizanima, a Banina je postao i narodni heroj.

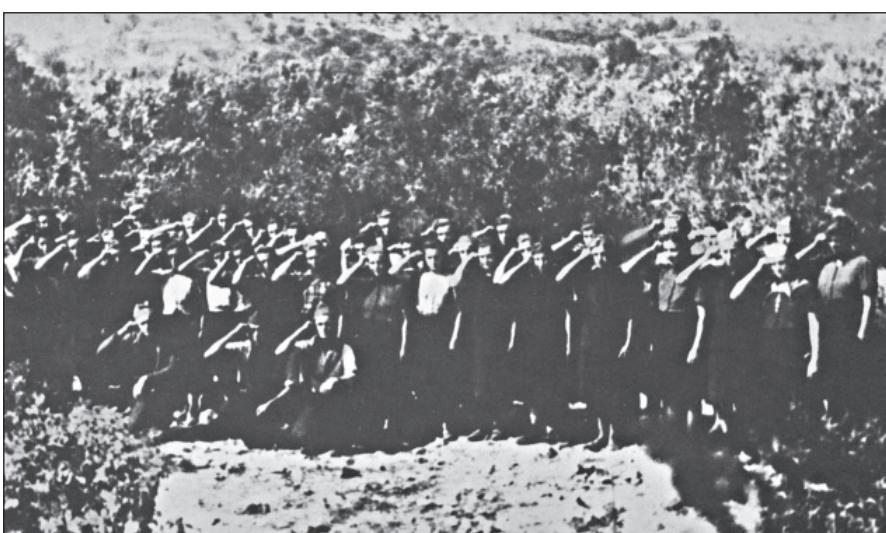
Odlazak u Liku

U noći 7. prosinca, krenuli su jednim leutom na vesla i jedrom

gajetom na motor prema Kornatima. Nakon kratkog odmora, krenuli su prema uvali Sovje, nedaleko Tribunja. Slijedilo je noćno putovanje Bukovicom i Velebitom do Like. Stigli su u selo Bjelo Polje, nedaleko Korenice. Pridružili su se partizanskom odredu »Marko Orešković« i dobili potrebitno pješačko naoružanje. Prvi oružani okršaj imali su u Bijelom Polju 29. prosinca s Talijanima i potukli ih do nogu.

Što je politički i vojno značilo dolazak otočana, Dalmatinaca Hrvata u Liku, među Ličane, da se zajednički bore protiv okupatora i domaćih izdajnika? Narod i partizani Like srdačno i bratski su ih prihvatali. A ispjevana je i slavna pjesma: »Sastala se Dalmacija s Likom, pa se neda pokoriti nikom«. Bila je to vodilja Dalmatinaca i Ličana u zajedničkoj oslobodilačkoj borbi.

Malim brodicama i čamcima prvi su partizani počeli stizati na pusti Maslinovac navečer 6. prosinca 1941. godine, a 7. prosinca noću uputili se prema Kornatima i dalje prema Velebitu i Lici, gdje su se pridružili borcima partizanskog odreda »Marko Orešković«. Od njih tridesetorice u NOB-i je dvadesetorica junački i časno dala život za slobodu svog naroda i domovine.

Žene s otoka Iža po dolasku u partizane. U srpnju godine 1942. pošto je grupa komunista savladala talijansku posadu na brodu kojim su ih pokušali odvesti u internaciju, gotovo svi mladići i djevojke iz Iža otišli su u partizane

Kotarski odbor Saveza boraca Zadar - Otoci je na Maslinovcu 1951. godine podigao spomen-ploču u znak sjećanja odlaska otočana u Liku. Spomen glasi: 7. XII. 1941. godine na ovom otočiću okupilo se 30 prvoboraca iz sela Mali Iž, Veli Iž, Molat, Savar, Luka i Žman i pod rukodstvom KPJ osnovali prvu partizansku četu koja je krenula za Liku do se bori protiv fašizma za bratstvo, jedinstvo i slobodu svoga naroda i domovine. U toj borbi junački i časno dvadesetorica su dali svoje živote. Neka im je vječna slava.

Spomenik je neoprostivo zanemaren. Trebali bismo mu posvetiti barem jedan dan u godini. Taj je dan bio 7. prosinac 2006. godine, ali do ostvarenja nije došlo. Ostaje nam da to učinimo 7. prosinca 2007. godine. Ustanička iskra upaljena na Maslinovcu to zaslužuje.

Za riječke antifašiste položaj antifašističkih boraca i invalida i dalje je ponižavajući

Odlučnije rješavanje statusa boraca

♦Dinko Tamarut, stari/novi predsjednik UABA Grada Rijeke: Borce najviše boli netočno i iskrivljeno prikazivanje NOB-e i antifašističke prošlosti

Dinko Tamarut, predsjednik UABA Grada Rijeke

Podnoseći na skupštini izvještaj o radu UABA Grada Rijeke, stari/novi predsjednik **Dinko Tamarut** rekao je da su Riječani tokom 2005. i 2006. godine dostojanstveno i masovno obilježili sve datume značajne za našu antifašističku prošlost, među kojima i 60. godišnjicu pobjede i slobode i 65. godišnjicu ustanka naroda Hrvatske.

-Upravo su nam te godišnjice i značajni datumi bili povod i za promišljanje o našoj stvarnosti i položaju u društvu, što je ujedno i putokaz daljnog djelovanja udruge. Nažalost, od 90-tih godina na ovomo generaciju koja je oslobođila otuđene krajeve i vratila ih matici domovini, dovedena je na marginu društva, obespravljenja, zanemarena i prozivana, upozorio je Tamarut, dodavši da su borci - gordi i ponosni na svoje mladenačke ideale - očekivali da će

2004. godine usvojena saborska Deklaracija o antifašizmu ispraviti očite nepravde prema njima, ali do danas nije gotovo ništa učinjeno.

Položaj nas boraca i invalida II. svjetskog rata i dalje je ponižavajući, pri čemu ih, nastavio je Tamarut, najviše boli netočno i iskrivljeno prikazivanje NOB-e i antifašističke prošlosti. Zbog toga trebamo pronaći načine kako se izboriti za ostvarivanje Deklaracije i kako da izvršna vlast konačno počne odgovorno rješavati ovu problematiku i vratiti dostojanstvo antifašističkim borcima.

Usvojenom programu rada za sljedeće razdoblje posebno su istaknute odlučnije aktivnosti vezane za rješavanje statusnih pitanja boraca, pojačan rad u sedamnaest gradskih podružnica i prijem novih članova prvenstveno iz redova mlađih generacija. Na javnoj sceni udruga će djelovati i na planu izdavačke djelatnosti te biti organizator tematskih tribina i predavanja.

Na skupštini, kojoj je nazočio i riječki

Jednoglasnom odlukom za počasnog i doživotnog predsjednika riječke udruge skupština je izabrala Andriju Kršula, kako je u obrazloženju tog priznanja i zahvalnosti rečeno, »istaknutog borca u Narodnooslobodilačkom ratu, aktivnog antifašistu koji je dao svoj velik doprinos promicanju antifašističkih ideja i nakon rata, odanog antifašističkog borca i iskrenog prijatelja i druga«.

Riječki su antifašisti sa svoje skupštine uputili hrvatskom predsjedniku Stjepanu Mesiću podršku za »njegovo zalaganje i pravilno tumačenje antifašističke borbe, jer je uvijek jasno i bez dvoumljenja govorio o antifašizmu, našoj ulozi i značenju pobjede nad fašizmom«.

gradonačelnik **Vojko Obersnel**, izabran je devetnaesteročlanii Gradski odbor, kojem će na čelu i dalje biti dosadašnji predsjednik Dinko Tamarut. U odbor su izabrani i **Dragutin Abramović**, **Dario Brodarac**, **Olgica Cetin**, **Mario Dagostin**, **Lucijan Diminić**, **Emilija Dragičević**, **Grga Frković**, **Mladen Grgurić**, **Lovro Jeđut**, **Sladić Keserović**, **Anka Paravić**, **Valentin Perušić**, **Andeo Petrušić**, **Josip Sušanj**, **Luka Sušić**, **Igor Topić**, **Branko Vlah** i **Nikola Vrban**.

A.Z.

UABA Grada Rijeke objedinjuje aktivnosti sedamnaest svojih podružnica - na slici: dodjela zahvalnica aktivnim članovima podružnice Škurijska Draga - Škuriće, gdje je među dobitnicima bio i Antun Čurl

Šibenčani osnovali Društvo »Tito«

Berislav Rubelj, predsjednik ogranka

U Šibeniku je osnovan ogrank Društva »Josip Broz Tito« na skupu na kojem je bilo oko trideset poštovalaca njegovog lika i djela. Za predsjednika Šibenskog ogranka je izabran umirovljeni policajac i istaknuti ljevičar **Berislav Rubelj**, koji je, kako sam naglašava, član Socijalističke radničke partije (SRP-a), a uskoro i Ujedinjene ljevice. Za sada društvo okuplja tridesetak članova, uglavnom u dobi od 30 do 60 godina, a postoji i mlađa jezgra od desetak članova.

- Društvo Tito je dobrovrijedno i nestračko udruženje članova koji promoviraju pozitivne pouke Titova vremena poput antifašizma, ostvarivanja socijalne pravde, te borbe za mir, suradnju i ravnopravnost među narodima i državama, rekao je Rubelj. Sazrelo je vrijeme, dodata je on, da se otvoreno i javno suprostavimo ljudima

koji pogrdno govore o Titovom vremenu i njegovoj ulozi u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnoj izgradnji razrušene zemlje.

Naša će se aktivnost usmjeriti na stručno istraživanje Titova povijesnog djela, a u tom smislu Savez društava »Josip Broz Tito« će u svibnju organizirati u Zagrebu okrugli stol u radu kojeg će sudjelovati istaknuti znanstveni i javni djelatnici.

Neki povjesničari, kao što je **Josip Jurčević**, na primjer, ili saborski zastupnici poput **Ive Lončara**, Josipa Broza Tita nazivaju najvećim zločincem 20. stoljeća. Mi moramo odgovoriti takvima i reći što je on dobro učinio za ovaj narod jer se to sustavno prešuće, rečeno je na osnivačkom skupu.

Cilj nam je oslobođiti ljudi zabluda i laži koje im se serviraju već punih sedamnaest godina, naglašavaju članovi novoformiranog društva i napominju da u Šibeniku ima dosta ljudi koji misle kao oni. Kod nekih je, međutim, još uvijek prisutan strah. Stoga je, kako su zaključili, njihova obaveza taj strah razbiti i omogućiti ljudima da slobodno izražavaju svoje mišljenje. Po riječima Rubelja, Tito je najveći europski antifašist jer jedini koji je podigao narod i poveo u narodnooslobodilačku borbu

♦Predsjednik šibenskog ogranka Berislav Rubelj ističe da su pozitivne vrijednosti Titova vremena antifašizam, ostvarivanje socijalne pravde, borba za mir, suradnju i jednakost među narodima i državama

protiv fašizma i nacizma kada su moćne europske zemlje jedna za drugom potpisivale kapitulaciju.

Danas bismo bolje živjeli da je Hrvatska preuzeala radničko samoupravljanje jer je taj model omogućavao radnicima da sami gospodare i osiguravaju posao sebi i drugima.

Među poznatijim šibenskim članovima Društva Tito bio je i bivši saborski zastupnik **Ivan Ninić** i donedavni čelnik gradskog SDP-a **Ivica Šimac**, koji je u međuvremenu prešao u HNS.

Članovi Društva već su najavili da će 26. svibnja organizirati posjetu Kumrovcu, rodnom mjestu Josipa Broza Tita, na godišnjicu strijeljanja **Rade Končara** održat će komemoraciju u parku strijeljanih na Šubićevcu.

T.S.

Posjeta

OBNOVLJENI SUSRETI

♦Suradnja hrvatskih i slovenskih ratnih i vojnih invalida

D elegacija vojnih invalida Slovenije, u kojoj su bili predsjednik Saveza ratnih invalida NOV **Ivan Pivc** i mr. sc. **Vladimir Pegan**, tajnik Saveza mirnodopskih vojnih invalida, boravila je u Zagrebu 20. ožujka na poziv SRVI Hrvatske. Predsjednik **Milan Kosanović** detaljno je upoznao goste s položajem i tretmanom RVI i MVI RH. Gosti su sa čuđenjem primili informaciju da još uvijek postoji razlika u visini primanja ratnih invalida Domovinskog rata i NOV. Kod njih je to ujednačeno, a bilo kakva veteranska prava ne mogu ostvariti oni koji su bili u domobranstvu (rupnikovi) ili u okupatorskoj vojsci. O svima skrbi jedno ministarstvo. Bilo je pokušaja da se revidiraju prava ratnih invalida i boraca, ali je to oštrom reakcijom u parlamentu odbijeno. Zakonska je obveza da se za svaku eventualnu izmjenu u pravima moraju konsultirati invalidske organizacije.

Dato im je objašnjenje da je kod nas u jednom vremenu prevagnula politička struja koja je nastojala Hrvatsku ustrojiti da što više sliči na NDH, protivno Ustavu RH koji je određuje kao sljednicu ZAVNOH. Niz mjera

i praktičnih poteza išlo je za tim da borce Domovinskog rata što više udalji od njihovih očeva i djedova, boraca NOB. I nakon Deklaracije Hrvatskog sabora o antifašizmu državna administracija se odupire izjednačavanju osnovnih prava. Vlada se zadovoljava dobrim odjekom Deklaracije u Europi, a praktično

sprovođenje Deklaracije zanemaruje. Nadamo se da to nije namjerni produžetak one naprijed spomenute politike.

Savez ratnih invalida Slovenije je član Saveza invalidskih organizacija Slovenije a također i Svjetske federacije veterana.

E. Vostrel

Sa susreta predstavnika ratnih i vojnih invalida NOV Hrvatske i Slovenije

Zahtjev antifašista

• Za novog predsjednika Udruge antifašističkih boraca i antifašista Karlovca izabran Rade Golić

Rade Golić, novoizabrani predsjednik

Karlovački antifašisti zahtijevaju od Grada Karlovca da obnovi spomenik palim borcima u Perivoju slobode te da preuzeđe trajnu brigu o održavanju spomenika i poduzme odgovoru

mjere kojima bi se otklonile pojave fašističkih parola na pročeljima zgrada i drugim mjestima u gradu.

To je rečeno na Skupštini Udruge antifašističkih boraca i antifašista Karlovca održanoj 16. ožujka ove godine. Pri tome je navedeno da članovi Udruge pripre-

maju monografiju koja, međutim, neće prikazati spomenike NOB-a s karlovačkog područja u njihovom najboljem izdanju, nego će dokumentirati kako je više od 90 posto spomenika i spomen-obilježja uništeno ili oštećeno u prvoj polovici devedestih godina. Upravo je jedan od najdrastičnijih primjera uništavanja spomenika antifašističkoj borbi je minirani spomenik u centru Karlovca u najljepšem karlovačkom parku - Perivoju slobode. Spomenik, nažalost, još nije obnovljen, nego se vide ružne posljedice vandalskog odnosa prema jednom objektu kulture.

Jedan od bitnih ciljeva Udruge antifašističkih boraca i antifašista je pomlađivanje članstva. Stoga je u posljednje vrijeme učlanjeno nekoliko mladih antifašističkih opredjeljenih ljudi. To nam daje nadu da se zbog poodmakle dobi boraca

Park u kojem su se nalazili uništeni spomenici iz NOB-e

Žene

I PROŠLOST STVARA BUDUĆNOST

Osmomartovsko druženje članica društva »J. B. Tito« Rijeka

Nastavljajući tradiciju, članice riječkog Društva »Josip Broz Tito« i ovogodišnji su Međunarodni dan žena - 8. ožujaka proslavile u veselom druženju (na slici), najavivši tom prigodom da će masovno i aktivno sudjelovati 26. svibnja u Kumrovcu na manifestaciji »Dan mladosti - dan radosti«, gdje će nositelj programa biti upravo njihovo društvo.

Druženje je proteklo i u osvježavanju uspomena na žene koje su u antifašističkoj borbi dale svoje živote da nam danas bude bolje, jer »i prošlost stvara budućnost, a prošlost naših žena-partizanski je svjetla i nezaboravna«. Uputile su i poziv mlađim djevojkama i ženama da im se pridruže, što one u sve većem broju i čine.

Emilija Ivošević

ZAMJENA TEZA I POVIJESNIH ČINJENICA

♦Na što atakira estradno intonirana izložba riječkih slikara iz vremena fašizma, prikrivajući ga velom performansi

Prošlo je već više od šezdeset godina pod vojničkog poraza nacifašističkih režima u II. svjetskom ratu. Međutim, preostaci tih snaga i njihovi ideološki nasljednici neprekidno pokušavaju negirati svoj poraz. Hrvatski sljedbenici te ideologije, vidjeli su u uvođenju kapitalizma, kapitalističke demokracije i višestranačju, svoju priliku za negiranje poraza izjednačavanjem nacifašizma i ustaštva s antifašizmom. Za razliku od nacifašizma, antifašizam nije ideologija, pa ga se ni u teoriji ne može usporediti s tom ideologijom zla. Antifašizam je svjetski pokret, koji je pobjedom u svjetskom ratu, postao osnova za novi, slobodni svijet.

Nalijeće euforije

Kao i Hrvatska i pojedina njena područja, tako je i Rijeka povremeno ataktirana od niza onih koji još nose poraženu ideologiju. Njih pretstavlja niz od onih tobože »objektivnih«, pa sve do onih koji otvoreno plasiraju fašistoidne ideje. Zbog specifične situacije u novijoj povijesti Rijeke susrećemo se i s takvim ponudama za »suradnjom« iz inozemstva. Tako smo s talijanske strane, nedavno, uz euforično proglašivanje evropske suradnje i budućnosti, zajedničkog projekta, imali prilike slušati kako su riječki fašisti bili drugačiji od ostalih talijanskih fašista. Blaži, finiji. A riječki komunisti, kako su nazvani antifašistički borci, isto tako su drugačiji, nisu bili kruti, zločesti staljinisti. Kada smo utvrdili da smo svi bili tako dobri, onda možemo u zajedničke projekte. Međutim, kada se toj talijanskoj strani nije svidio povjesno uteviljen tekot o fašističkoj eri u Rijeci, onda ona suradnju glatko prekine.

Godine 2005. prikazan je u Rijeci projekt *Denuntio*, inspiriran i financiran od firme iz Sjedinjenih američkih država, što je ovamo stigao preko Ljubljane. Projekt obrađuje obilježavanje *L'impresa* - Pothvata, kojim je 1918. godine fašistička falanga legionara i ardita pod zapovjedništvom pjesnika, ali i šoviniste i ratnog huškača Gabriele d' Annunzija, opljačkala i za Italiju zauzela, tada bogatu i privredno vrlo razvijenu Rijeku. Prezentacija

Prve kolone talijanske fašističke vojske bez otpora prelaze preko mosta na Rječini i ulaze u Sušak, 10. travnja 1941.

nije izazvala očekivane reakcije, osim maloumnih šuškanja kako d' Annunzija »valja turistički iskoristiti«. Ipak, krajnji je rezultat bilo odlijevanje u bronci velike makete skulpture riječkog umjetnika Romola Venuccia (1903 - 1976), koju je on 1933/4. godine izradio za natječaj za spomenik fašističkom denuncijevskom legionaru.

Drska podvala

Krajem prošle godine u Rijeci, u sklopu izložbe djela riječkih slikara iz vremena fašističkog razdoblja, u Muzeju moderne i suvremene umjetnosti, naglašeno su izloženi ta skulptura i projekt *Denuntio*. Izloženi su u posebnoj prostoriji, zajedno s fotografijama tvoraca futurističkog pokreta i njihovim metafizičkim proglašima, koji su u Rijeku došli iz Italije tek nakratko kako bi podržali d' Annunzijevo osvajanje. Dakle u Rijeci, koja je prvi grad u svijetu što ga je nacifašizam zauzeo još pred gotovo devedeset godina i temeljito opljačkao, izlaže se skulptura koja veliča one koji su taj grad i njegove građane upropastili. Izlaže se zajedno s projektom, kojim bi se trebalo ovjekovječiti to fašističko osvajanje.

Projektom se predviđa postavljanje d' Annunzijevog kipa na vrh starog lučkog svjetionika. Drskom zamjenom teza i povjesnih činjenica, d' Annun-

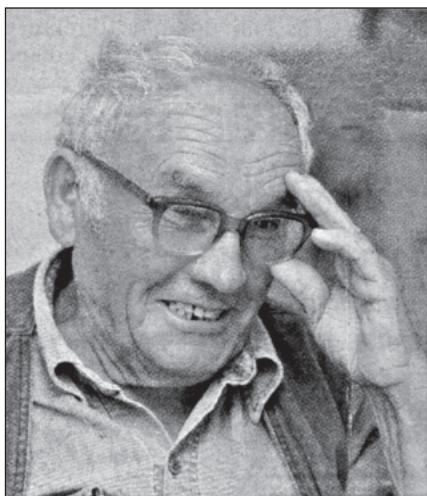
zio se proglašava osloboodiocem, a osvajački pohod i teroristička vladavina Rijekom od 492 dana, naziva se riječkom samostalnošću i još se bezobrazno uspoređuje sa vjekovnom slobodarskom poviješću Dubrovnika.

Performeri, autori projekta vrlo su zabrinuti i za zapostavljene riječke pjevače i zborove, kao i za nezaposlenost u Rijeci, pa za njih predviđaju otvaranje čak 24 - 30 radnih mjesta. Tako bi oni, ali sa skraćenim radnim vremenom zbog naporna posla, izmjenjujući se, mogli kontinuirano pjevati. A što bi pjevali? Zna se, fašističke pjesme.

Organizirala bi se takmičenja u čitanju danuncijevskih dokumenata iz tog doba, uspostavili bi se lokalni prigodni - fašistički naziva, izvoditi će se muzikl o d' Annunziju, tobože velikom političaru i državniku, te kao o šarmantnom zavodniku koji je spavao s više od 2000 žena.

Takvom estradno intoniranim prikazom prve krvave fašističke agresije u svijetu, nastoji se održati sjećanje na fašizam kao na neku bezazlenu operetu, a prikrivajući ga velom performansa ismijavaju se sve žrtve pale za oslobođenje svijeta od nacifašizma. Udruga antifašističkih boraca i antifašista Rijeke objavila je svoj protest, no sigurni smo da ni estetizirani peformerski fašizam ne može proći.

♦Tko lansira i što se želi
tzv. »istinom o partizanskim
zločinima« na karlovačkom
području

Nismo pobijeni, nego prebačeni u Zagreb
- Dragan Truhli

U »Novom listu« od 13. rujna 2006. godine tiskana je izjava gospodina **Dragana Truhli** iz Zagreba pod naslovom: »Podigli nam spomenik, a mi živi«. Naime, radi se o spomeniku koji je podigla Uprava šuma Karlovac - Šumarija Karlovac u šumi Babina gora nedaleko Karlovca, a na spomeniku piše: »Na ovom mjestu tijekom V. i VI. mjeseca 1945. godine izvršen je zločin nad učenicima domobransko dočasničke škole, posebnih odjeljenja karlovačke gimnazije, kao i nad pripadnicima hrvatskih oružanih snaga. Broj žrtava nije poznat, cijeni se od 400 - 600 osoba, a imenici razrednih odjeljenja ove dočasničke škole nalaze se u Državnom arhivu Karlovac«.

Prilikom otvaranja spomen-obilježja posvetio ga je i dekan Mrežničkog dekanata prečasni **Milan Pavlek**, a prigodni govor u čast »mučki pobijenim učenicima domobranske škole« održao je gospodin **Mladen Šomek** iz ograne Hrvatskog društva političkih zatvorenika iz Karlovca, koji »sve zna o partizanskim zločinima«. Navodimo izjavu gospodina Truhli koju je dao novinaru »Novog lista« (Truhli je bio poloznik spomenute dočasničke domobranske škole). »Kategorički tvrdim da je to neistina. Svi smo mi 4. svibnja 1945. godine vlakom prebačeni u Zagreb u Zastavničku školu, koja je bila u Ilici 242, a poslije u Crveni križ na Jordanovcu... No, većina je mojih kologa poslije razmještena po drugim školama u zemlji i s mnogima sam se znao čuti još godinama nakon rata«. I dalje: »Na kraju krajeva nas učenika je sveukupno bilo 120,

OPTUŽBE BEZ POKRIĆA

pa su priče o broju žrtava još spornije«.

Direktor Karlovačko uprave šuma gospodin **Zoran Sabljarić** kaže da su stariji naraštaji pričali da se tu nalazi nekakva grobница pa su to htjeli zaštititi, inače o tome ništa ne zna.

Upitan nije li neozbiljno bez ekshumacije paušalno utvrđivati broj žrtava, gospodin Šomek kaže: »Istina je da ne znamo točan broj. Mi smo na temelju priča nekih svjedoka zabili lopatu na tom mjestu i našli odjeću i nešto kostiju«. I dalje: »pa nismo mi forenzičari«.

Gospodin Šomek je prije neku godinu lansirao priču da je u Karlovcu i okolici poslije NOR-a pobijeno 5200 osoba, što su prema njemu počinili partizani, a dežurni krivac uvijek je **Josip Boljkovac**. O tome je informirao i Državno odvjetništvo u Karlovcu, koje je vršilo i neka ispitivanja o toj stvari. Osobno sam razgovarao sa županijsko državnom odvjetnicom **Ljubicom Fiskuš - Šumonja**. Predložio sam joj da pozove gospodina Šomeka da joj da imena i prezimena ubijenih te gdje su i od koga ubijeni. Rekao sam joj da nas antifašiste interesira koliko je njih poginulo kod Stalingrada, u crnoj legiji i u drugim formacijama NDH. Poslije toga sve priče o pobijenima su prestale.

S obzirom na takve i slične laži o partizanskim zločinima, Predsjedništvo SABA Karlovačke županije na sjednici od 19. listopada 2006. godine zaključilo je:

1. Pozvati Saborsku komisiju za utvrđivanje zločina (puk. Grujića) da izvrši ekshumaciju te grobnice radi utvrđivanja činjeničkog stanja.

2. Zatražiti od Karlovačke uprave šuma da spomenik ukloni jer ne odgovara činjeničnom stanju stvari.

Kada je to objavljeno u sredstvima javnog priopćavanja, Županijsko državno

odvjetništvo i Županijski sud u Karlovcu organiziraju ekshumaciju te grobnice 6. - 8. studenog 2006. godine. Nismo bili pozvani da prisustvujemo ekshumaciji. Na naš upit da nam dostave što je prilikom ekshumacije nađeno, Županijsko državno odvjetništvo odgovara da nije moguća identifikacija žrtava. Od novinara koji su prisustvovali ekshumaciji, i od patologa Karlovačke bolnice saznajemo da se ne radi o djeci, već o odraslim osobama starijim od 20 godina i da se radi o oko 40 kostura.

Spomenuta ekipa Županijskog suda i Županijskog državnog odvjetništva nastavila je ekshumaciju na Petrovoj gori 15. studenog 2006. godine I tamo su nađeni osobni predmeti i njemačke uniforme.

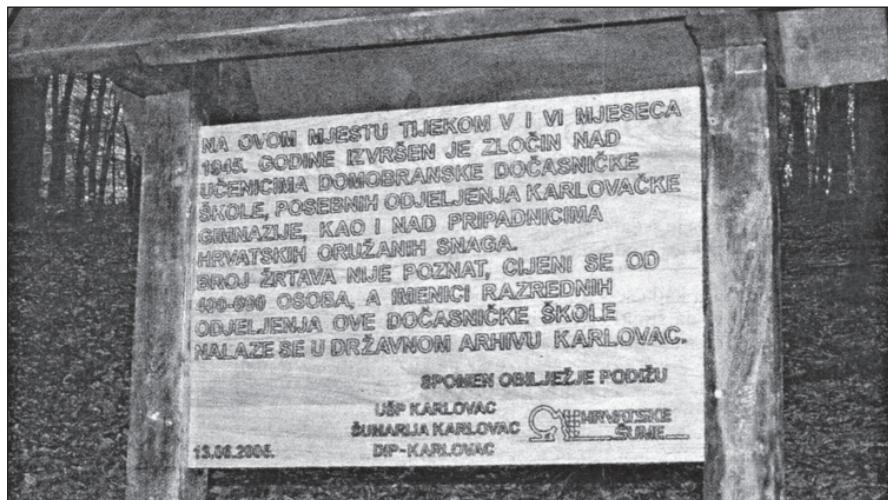
Izgleda da spomenuta ekipa nema namjeru vršiti ekshumaciju civilnih žrtava na Kordunu koje su počinile vojne formacije NDH. Gotovo u svim selima postoje spomen-ploče s imenima i prezimenima civilnih žrtava nacifašističkog terora i poginulih boraca NOR-a.

Cesto se izvode zaključci, ako se u jami nadu uniforme njemačkog ili drugog porijekla, da su žrtve vojnici neprijateljskih formacija. To nije dokaz, jer smo i mi partizani nosili uniforme onakve kakve smo uspjeli nabaviti.

Nije prvi put da se na karlovačkom prostoru javljaju ljudi poput gospodina Šomeka s »istinama o partizanskim zločinama«. Cilj tako neistinitom prikazivanju stvari o II. svjetskom ratu je:

1. da se prikriju vlastiti zločini koje su činili nad nedužnim narodima,
2. da se antifašizam izjednači sa nacifašizmom, pa »eto i vi ste radili zločine pa smo isti«.

Martin Jendrašić,
predsjednik Saveza UABA
Karlovačke županije

Spomen-obilježje »pobijenim« učenicima na Babinoj gori

Previše prepostavki, premalo činjenica

•Mr. sc. Ivan Fumić o knjizi »Atentati na Tita« autora Vjenceslava Cenčića: Tema je izuzetno interesantna, ali ona zahtjeva studiozan pristup cijelom problemu, potkrijepljen dokazima kojih u knjizi nema

Knjiga «Atentati na Tita» autora Vjekoslava Cenčića predstavlja još jedno njegovo djelo o Titu, odnosno o djelatnostima raznih obavještajnih službi usmjerenih protiv Tita. Slično je pisana kao i knjiga tog autora »Posljednja Titova isповijest«, koja je doživjela opravdane oštре kritike relevantnih osoba.

Naslov »Atentati na Tita« veoma je intrigantan, ali sadržaj bi morao biti znatno solidnije obrađen i potkrijepljen s dokumentima kojih u knjizi nema. Ovako cijela knjiga liči nepotpunom i površnom dnevnom novinskom izvješću zasnovanom dobrim dijelom na mašti autora. Autor se ne bavi analizom povijesnog okvira u kojem Tito živi i djeluje, niti daje prikaz sila i grupa kojima Tito smeta, pa ga zato treba fizički ukloniti.

Opisi pretpostavljenih događaja navodnih priprema atentata veoma su šturi. Nema ni prikaza djelovanja kontraobavještajne službe koja je štitila Tita i ustavni poredak.

Vremenski slijed navodnih i stvarnih pokušaja atentata nije poštovan. Autor je

počeо prikaz pripreme atentata na Tita ustaškom grupom na Kleku kod Ougulina 1947. i 1948. godine. Ta je grupa, prema piscu, planirala srušiti prugu Zagreb-Rijeka prije nailaska Titovog vlaka. Blagovremeno je bila otkrivena i pohvatana. Ovaj događaj pisac obrađuje dva puta u knjizi, pa čitalac dobiva dojam da se radilo o dva pokušaja rušenja pruge, iako bi ustvari to bio jedan pokušaj. Pisac tek kasnije u knjizi obrađuje stvarni pokušaj atentata na Tita organiziran od njemačke vrhovne komande, poznat kao Desant na Drvar, a to se dogodilo 1944. g. pa je vremenski trebao biti obrađen ispred onog - ustaške grupe kod Ougulina.

Iste, 1944. godine od strane Njemačke pokušan je atentat na Tita korištenjem Holandanina Andreasa Endirga. Ovaj njemački agent stigao je čak na Vis i u neposrednu blizinu Tita, ali je blagovremeno spriječen u svom naumu. Naime, razotkriven je još u Zagrebu od ilegalaca NOV i taj je podatak blagovremeno stigao OZN-i na Visu. Dakle, i o Desantu na Drvar i o djelovanju agenta Andreasa

postoji značajna literatura koju u ovoj knjizi gospodin Cenčić gotovo da i nije koristio. Autor je izgleda zaboravio da ove događaje poznaje starija, ali ne i sadašnja generacija, kojoj je knjiga prvenstveno namijenjena.

I u pogledu svjedoka pisac je potpuno zakazao. Navodi da je godinama prikupljao podatke o atentatima, a nigdje nema izjava autentičnih osoba, kao što su generali: Jefto Šašić, Ivan Mišković, Ferdo Toplak i mnogi drugi. Još ima živilih sudionika zbivanja na sceni sigurnosti, koji kao direktni sudionici ključnih djelatnosti

Autor se ne bavi analizom povijesnog okvira u kojem Tito živi i djeluje. Iako još ima živilih sudionika zbivanja na sceni sigurnosti, koji itekako mogu doprinijeti razjašnjenu istine vezane za sigurnost Tita, ni to nije učinjeno.

itekako mogu doprinijeti razjašnjenu istine vezane uz sigurnost Tita, a to nije učinjeno.

Nema ni ikaza osoba osuđenih za pripreme i pokušaje atentata niti ikaza svjedoka, do čega nije bilo teško doći, jer se nalaze u sudskim arhivama. O atentatorima također ne znamo ništa. Ne znamo da li su to bili fanatici, plaćenici ili avanturisti. Nije navedeno koji sud i u kojem mjestu je koga od osumjičenih za atentate studio. Manjkavost ovih podataka utječe na vjerodostojnost same knjige. To se posebno odnosi na navodni prvi pokušaj atentata na Tita 1941. godine, a kojeg je, prema piscu, izbjegao tako što je dan ranije oputovao u Beograd.

Ovdje se obična policijska akcija usmjerena na hapšenje Tita, promovira u pokušaju atentata. I navodni atentat u Dubrovniku, negdje 1948.-1949. godine, kako je u knjizi opisan, ne pruža čitatelju uvjerljive dokaze da se uopće dogodio.

U knjizi je previše prepostavaka, a premalo ozbiljnih činjenica. Nema sumnje da je ova tema itekako interesantna, ali ona zahtjeva studiozan pristup cijelom problemu, u kojem bi bio dat povijesni kontekst zbivanja vezanih za život i djelovanje Tita, kao i snaga kojima je Tito bio ozbiljna smetnja.

Maršal Tito (ispred pećine gdje je bio smješten Vrhovni štab) bio je glavna meta neuspjelog desanta njemačkih snaga na Drvar u svibnju 1944. godine

Pjevači, glumci i doktori

Ustalnoj rubrici Umjesto humoreske prošli put sam se osvrnuo na to kako su na Konvenciji HSP-a zajedno pjevali notorni Thompson i Ante Đapić. To je isti taj Thompson kojemu se, nakon zabranjivanog nastupa u Nizozemskoj, sada usprotivila i Židovska zajednica Bosne i Hercegovine da održi koncert u Sarajevu s obrazloženjem da je »taj hrvatski pjevač fašist«. U sarajevskom listu Dnevni Avaz se navodi kako će, nastupi li Thompson u Sarajevu, istog dana biti organiziran još jedan »prosvjedni i antifašistički koncert«.

Znači, došli smo dotle da se održavaju i antifašistički koncerti kontra onih drugih. Samo je pitanje bi li se na tim koncertima zabranjivale antifašističke pjesme i znakovi kad već ne zabranjuju fašističke. U međuvremenu Thompson će pjevati na maksimirskom stadionu u lipnju, par dana prije obilježavanja Dana antifašističke borbe. Tako će završiti jedna etapa njegove svjetske turneje koja, inače, započinje u Vukovaru tri dana poslije 10. travnja, pa će time biti sve gustom maglom zaokruženo.

U narodu kažu svaka krpa nađe zakrpu, jer je Đapić pjevao zagrljen s tim pjevačem. Ali, našao Đapić još jednu zakrpu pa poslije pjevačke karijere odjednom zaplovio i u filmske vode te postao glumac.

Odgumio je sam sebe. Odglumio, velim, jer u filmu koji je o njemu snimljen zahvaljujući Jakovu Sedlaru i izraelskom producentu, nema istine o tome da je Đapić otvoreno govorio o svom štovanju ratnog zločinca Ante Pavelića, da je nosio crne odore i mjerio kukuruz u Slavoniji podizanjem ruke na Hitlerov način, kao ni raznih drugih »nepodopština«. Obzirom da je Đapić sada i politički u fazi glume dobro mu je došlo ovo uvježbavanje i na filmu. A, film ima znakovit naslov – »Korijeni za budućnost« s tim što se radi o vrlo debelom korijenu s neizvjesnim stablom u budućnosti.

Ne zna se jesu li tražili konja da Đapić poput filmskog kauboja na njega zajaši ili Sedlar nije mogao naći sedlo za velikog konja. Đapiću bi, naime, obzirom na korpulentnu figuru, trebao izuzetno veliki konj zato da ga može izdržati na sebi. Zato nije bio na konju, ali u kampanji napominje da nikad nije bio niti na vlasti i da se nije imao prilike dokazati. Golum

okom je, međutim, vidjivo da bi on, kada bi se popeo, zgnječio vlast toliko da se ne bi mogla oporaviti nikada pa čak ni prikriti u naknadnom filmskom scenariju spomenutih autora.

Na premijeri Đapićevog filma u Zagrebu je bio i Zdravko Tomac, koji je upravo promovirao i svoju novu knjigu »Protiv KGB-a«. Pod pojmom »KGB« Tomac podrazumijeva komunizam, globalizam i bezboštvo. Jedan od podnaslova te njegove knjige je- Tomac protiv Tomca.

Vjerojatno se radi o nekadašnjem Tomcu koji je tražio crvenu nit i sada ganc novom Tomcu koji je konačno našao crnu nit i od nje se ne odvaja. Tomac je od komunista postao demokrat, od agnostika vjernik, od internacionala veliki Hrvat, od ljevičara desničar, od globalista antiglobalist. On će, kaže, sve raskrinkati i objasniti kako je došlo do njegove preobrazbe. Kad nitko drugi ne raskrinkava Tomca, on se žrtvovao i odlučio to učiniti sam, samcat. No, pitanje je, a što će na to reći njegov protivnik Tomac. Obzirom da su stalno zajedno Tomac i Tomac se sigurno vječito svađaju jedan s drugim. Samo da se ne potuku tako jako pa da, ne daj Bože, dođe do ozbiljnih ozljeda. Tko zna možda su već jedan drugoga mlatili po glavi pa će se te posljedice moći prepoznati u knjizi.

Sad se neki ljudi, koji razmišljaju svojom, a srećom ne Tomčevom glavom, pitaju, a što će s nesretnim Tomcom biti dalje.

Kako je otkrio vjeru, možda u silnom naponu napredovanja njegove misli ubrzo postane i pop. A ako se to dogodi, on će sigurno poželjeti dogurati do biskupa, možda i kardinala, a samim tim i blizu kandidature za Papu. Ukoliko dim prilikom izbora Pape ne bi najavljuvao njegovo ime, eto Tomca natrag na raskrinkavanje i Crkve i Pape i vjere. U svakom slučaju time bi zaslužio da filmski režiseri krenu u snimanje još jednog uzbudljivog filmskog uratka. Glavni lik bi mogao biti upravo Tomac koji sada u sebi ima toliko suprotstavljenih vjernika i nevjernika, lijevih i desnih, prošlih i sadašnjih, starih i novih ličnosti. Pravi majstor za taj film bi opet mogao biti baš Sedlar s tim što bi naslov bio Četverored Tomaca.

Tomčevu knjigu u Zagrebu promovirao je doktor. Ne doktor-lječnik, nego doktor

(iz) povijesti. - Josip Jurčević glavom i bradom.

Svenagočni Jurčević je nedavno držao predavanje popovima u Jasenovcu i priopćio im da je u Jasenovcu (pazi sad!) poslije rata stradalio više žrtava nego u vrijeme rata. Iznio je taj znanstvenik, također, da postoje brojke, koje govore da je u logoru bilo od 55 do 1,4 milijuna žrtava. To je prvi put da se u javnosti baš ovako govori o broju žrtava, a i prvi put da se spomene i brojka od 55 žrtava u Jasenovcu. Zašto? Pa, vjerojatno, doktoru odgovaraju obje brojke. Prva od 55 zato što mu odgovara za teze, a druga zato što je također ekstremna pa je lakše može pobijati. Dakle, prvu brojku, obzriom na ono što govori, možda ne bi niti dirao, a drugu bi napadao.

Jurčević tvrdi da je magistrirao na temi Jasenovac, a doktorirao na temi Bleiburg. To (se razme, ne!) podrazumijeva da je on najkompetentniji za te teme i da drugi moraju mučati kad on govori. Možda će on reći i za Bleiburg da postoje brojke od 55 do 1,4 milijuna stradalih. No, tada bi Jurčević mogao doktorski stati na stranu ove druge brojke od 1,4 milijuna. Eto time bi se jurčevičevski zaokružilo njegovo »znanstveno istraživanje« da se u Jasenovcu broj žrtava svede na 55, a na Bleiburgu 1,4 milijuna. Tako bi i neki popovi mogli konačno reći evo molimo se za 55 jasenovačih i 1,4 milijuna bleiburških žrtava. Time bi i dr. Jurčević zasluzio da ga se proglaši počasnim popom pa da opravda dogmatsko učenje. Ili bi on, obzirom da je član Družbe »Braća hrvatskog zmaja«, mogao nositi ime Zmaj od znanstvene mržnje.

Naime, isti taj Jurčević neki dan na TV-u reče i ovo: »Najveći zločinac i diktator uopće u hrvatskoj povijesti 20. stoljeća Josip Broz Tito i danas ima trg u Zagrebu. To je problem«. On je u istoj emisiji dodao da se Tita može izjednačiti s Hitlerom.

No, zamislite, kada bi svi znanstvenici s titulom doktora, kao spomenuti gospodin, umjesto znanstvenih spoznaja rigali mržnju, potpuno zanemarivali argumente, činjenice i egzaktne podatke, znanost bi umrla ili bi se vratila u pećine. Samo što bi tada povijest trebalo klesati šiljatim kamenom, ukoliko bi takva znanost došla do razine otkrića kako se kamen zašiljiti može.

ČAKOVEC

Na godišnjoj skupštini Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije izražena je zahvalnost županijskoj vlasti i županu za pomoć u akciji snimanja stanja spomen-obilježja iz NOB-e na tom području. Članovi udruge obišli su sve lokalitete na kojima se nalaze takvi spomenici i utvrdili da je, nažalost, od 90-tih srušeno, oštećeno, preuređeno ili prenamjenjeno čak 18 od 41 spomenika. Zbog toga je kao prioritetan zadatak istaknuto da spomen-obilježja treba u suradnji s lokalnim institucijama vlasti dovesti u prvobitno stanje i o njima kontinuirano brinuti, rekao je predsjednik **Zvonko Golub**.

U raspravi je, tako, rečeno da su zvjezde petokrake kao simbol antifašizma skinute sa spomenika u Cirkovljani, Donjoj Dubravi, Gornjem Hrašćanu, Podturnu i Strahovincu, dok je u Belici spomenik obnovljen ali bez imena poginulih i petokrake. Slično se dogodilo u Novom Selu, Svetoj Mariji i Gardinovcu, dok je u Murskom Središću srušena bista narodnog heroja Karla Mrazovića.

Ističući da obnova spomen-obilježja u najvećoj mjeri ovisi o političkoj volji lokalnih vlasti, Golub je kao pozitivan primjer naveo Općinu Sveta Marija, u kojoj će se nakon dogovora općinskih čelnika, antifašista i dragovoljaca Domovinskog rata spomenik antifašističkim borcima obnoviti u izvornom obliku, dok će se braniteljima podići novi spomenik na novoj lokaciji.

M.Ž.

KORENIĆI

Delegacije Saveza antifašističkih boraca i antifašista Rovinjštine i okolnih krajeva, predvođene dopredsjednikom SABA-a Hrvatske **Miljenkom Benčićem**, posjetile su mjesta vezana za pogibiju narodnog heroja Joakima Rakovca. Ponajprije je položeno cvijeće na spome-

nik u Korenićima, postavljen na mjesto gdje je 18. siječnja 1945. ranjen. Potom je posjećen spomenik u šumi Križnjak, gdje je pronađeno njegovo mrtvo tijelo, a na kraju i groblje u Juralu, gdje je tajno pokopan.

Na svečanosti u Korenićima predsjednik SABA-a Rovinjštine **Drago Pulić** se zahvalio Gradu Rovinju na obnovi spomenika na mjestu Rakovčeve pogibije. Zahvalio se i na pomoći u obnovi brojnih obilježja iz Drugog svjetskog rata, najavivši da će se do obilježavanja osnivanja Talijanskog partizanskog bataljuna »Pino Budicin« dovršiti obnova spomenika na Stanciji Bembo i u Golašu.

P.A.

Polaganje cvijeća na mjestu ranjavanja Joakima Rakovca

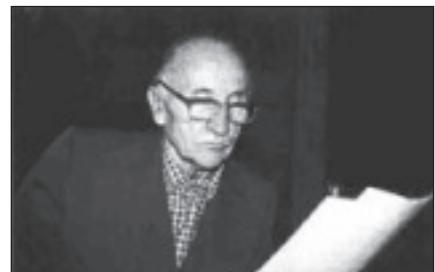
LOKVE

Središnji događaj koji u tijeku ove godine planiraju organizirati članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista Lokava je proslava 70. obljetnice odlaska 11 Lokvaraca u Španjolski građanski rat, rečeno je na godišnjoj skupštini ove udruge, uz napomenu kako okvirni program obilježavanja tog događaja uključuje prikupljanje podataka o radničkom pokretu u Lokvama, Španjolskom građanskom ratu i biografijama lokvarske Španjolske borbe, izdavanje biltena o tim temama, postavljanje prigodne izložbe te održavanje središnje svečanosti u Golubinjaku 15. srpnja. Pokroviteljstvo nad ovom proslavom prihvatile je Primorsko-goranska županija koja traži da u organizaciji sudjeluje i Općina Lokve, istaknuo je predsjednik ABA Lokve **Rudolf Komadina**, što nije sigurno zbog lošeg odnosa koji u posljednje vrijeme vlada između čelninstva lokvarske općine i boraca. Ovogodišnjih 10.000 kuna premalo je za sve planirane poslove među kojima su još i obilazak starih i teško bolesnih, organizacija izleta u Smiljan, održavanje i popravak spomenika, izrada albuma spomenika, uređenje talijanskog bunkera na Bukovcu kao spomenika prošlosti, polaganje vijenaca i cvijeće za prigodne datume, obilježavanje 65.

M.Ž.

godišnjice prisilnog odlaska mještana Mrzle Vodice u talijanske logore te sportsko natjecanje u boćanju i pikadu.

N.L.

Predsjednik udruge antifašista Rudolf Komadina

KARLOVAC

Karlovački antifašisti ponovno su upozorili gradske i županijske vlasti da je nakon masovnog uništavanja spomenika iz razdoblja NOB-e početkom 90-tih relativno neoštećena ostalo manje od pet posto tih povjesnih obilježja, kako u samom gradu Karlovcu tako i u Slunju, Ogulinu, Vojniću i drugim mjestima. Sa sastanka Saveza antifašističkih boraca i antifašista Karlovačke županije zato su naveli da će, ako se nešto ne učini, antifašistička spomenička baština nepovratno nestati.

Prema riječima predsjednika Saveza **Martina Jendrašica**, jedan od koraka u očuvanju ove baštine je izdavanje monografije, u kojoj će se predstaviti spomen-obilježja kako su izgledala nekad i sada nakon devastacije. Izdavanje monografije načelno su već podržali karlovački gradonačelnik **Miro Škrgatić**, župan, **Ivica Horvat**, te predstavnici vlasti Ogulina i Ozlja koji su obećali znatnu novčanu i tehničku pomoć u pripremi i tiskanju takve monografije.

G.V.

LABIN

Pomlađivanje članstva i iznalaženje novih oblika djelovanja antifašističkih udruga koji će biti prilagođeni novim uvjetima dva su najvažnija zadatka koje je za ovu godinu zacrtalo prošireno predsjedništvo labinske Udruge antifašističkih boraca pod predsjedanjem **Ruđera Faraguna**.

Također namjeravaju održati sastanak s udrugama proizašlim iz Domovinskog rata, u Kožnjaku u općini Kršan postaviti spomen-ploču svim poginulima u Drugom svjetskom ratu, sudjelovati u uređivanju spomen-sobe Trećoj brigadi u labinskom muzeju koji se redizajnira te kao svoj prilog knjizi »Istra u Titovo

doba« obraditi temu ruderstvu i osam Titovih posjeta Labinštini.

Program održavanja i obnove spomenika iz NOB-e obuhvatit će obnovu lani vandalski uništenog spomenika uz cestu Labin - Pula, premještanje spomenika Mariju Maganji u Pićnu na povoljniju lokaciju te obnovu slova na spomenicima na kojima je to potrebno.

I.G.

MEDULIN

Spomenik palim borcima NOB-e u Vinkuranu stradao je prošlog ljeta pod naletom vandala, koji su polomili kamene ploče u podnožju. Općina Medulin počela je sanaciju i s pulskim obrtom Tim ugovorila zamjenu uništenih ploča. Za te će se radove iz proračuna izdvojiti 19 tisuća kuna, a novo ruho dobit će i okolni park, jer je ugovoren i hortikulturno uređenje. Ovi su radovi početak planiranog uređenja i obnove spomenika u medulinskoj općini, za što je u proračunu, u sklopu investicijskog održavanja, osigurano 200 tisuća kuna.

G.T.

Postavljanje novih kamenih ploča na spomenik palim borcima NOB-e

VODNJAN

Ovdje dižemo svoj glas da se više nikada ne ponove zločini u Maloj Gajani, Bokordićima, Šainima, Lipi, ali ni u Vukovaru, Škabrnji, Sarajevu i Srebrenici, rekao je saborski zastupnik **Antun Peruško** na komemoraciji u Maloj Gajani pred spomenikom na kojem su uklesana 42 imena žrtava fašizma. Nazočni su bili borci i antifašisti iz Vodnjana, Fažane, Galižane, Pule, predstavnici vodnjanskog poglavarstva i vijeća, učenici Osnovne škole i drugi.

Skup je otvorio **Bruno Marušić**, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Vodnjana, a delegacije udruge i Društva Josip Broz Tito položile su vijence. O događajima od 27. siječnja 1944. godine, kada su njemački naci-

sti spalili selo, ubili petnaest, a devetnaest mještana odveli u koncentracijske logore, govorio je svjedok tih strahota **Anton Ferlin**.

U prigodnom govoru **Tomislav Ravnić**, tajnik županijskog UAB-a, naglasio je sa se fojbe ne bi desile da nije bilo zločina fašista i nacista. Partizani nisu imali razloge za zločine i nisu ih ni činili. Dozvoljava da je bilo pojedinačnih slučajeva osvete, ali se ne može cijeli partizanski pokret u Istri kriminalizirati.

B.A.

Bruno Marušić, Anton Peruško i Anton Ferlin na komemoraciji u Maloj Gajani

XXX

Pogibija tri mlada Talijana u borbi protiv fašista iz Pule, za obranu radničkog doma 16. siječnja 1920., te uhićenje i robijanje više ovdašnjih ljudi u kaznionicama u Trstu i drugim mjestima tadašnje Mussolinije Italije bio je prvi otpor antifašista u tadašnjoj Europi. Zanimljivo da su se upravo Talijani suprotstavili Talijanima, rekao je **Anton Ferlin**, predsjednik vodnjanskog Udruženja antifašističkih boraca i antifašista, na godišnjoj skupštini. Tom je prilikom minutom šutnje uz spomen-ploču u Ulici 16. siječnja odana počast poginulima.

Na godišnjoj skupštini, na kojoj su gosti bili borci i antifašisti iz Peroja, Fažane i Galižane, Ferlin je podnio izvješće o radu u 2006. i program rada za ovu godinu te finansijsko izvješće. Ovo udruženje broji 138 članova.

G.I.

PULA

Ispred pulske »Brionke« na spomen-obilježju **Linu Marijanu, Antoniju Salgariju i Marijus Lussiju** obilježena je 60. godišnjica njihove pogibije. Komemoraciju su organizirali Sindikat Istre i Kvarnera te Savez antifašističkih boraca Pule.

Prije 60 godina, 3. siječnja, Mariani, Salgari i Lussi živote su izgubili braneći iznošenje strojeva iz poduzeća i njihovo odnošenje u Italiju. Predsjednik Sindikata

Istre i Kvarnera **Bruno Bulić** tom je prigodom rekao da radnici danas nisu spremni tako se boriti za svoja radna mjesta, premda se i danas za svaki posao treba boriti.

A.P.

NOVI VINODOLSKI

U sljedeće četiri godine predsjednica novljanske podružnice UABA Crikvenice, Novog Vinodolskog i Općine Vinodolske bit će **Zdenka Vukelić**. Tako je odlučila većina na izbornoj skupštini, koja je protekla u polemičkoj atmosferi, pa i političkim prepucavanjima i međusobnim podjelama, zbog čega su morali intervenirati i gosti skupštine dogradonačelnik **Miljenko Žanić** i predsjednik SABA primorsko-goranske **Marko Pavković** pozivom novljanskim antifašistima da se ne dijele.

V.L.

MAKARSKA

Nezadovoljni smo odnosom svih dosadašnjih vladajućih garnitura prema antifašistima, a premda je naša suradnja sa strankama lijevog centra primjerena, naša je najveća zamjera što već dvije godine nisu udovoljili našim zahtjevima da pet makarskih ulica dobiju nekadašnja imena: Titova obala, Put žrtava fašizma, Partizanska ulica, Ulica braće Grgasović i Ulica Ante Torkara, istaknuo je na izbornoj skupštini Saveza antifašista Makarskog primorja, dosadašnji predsjednik **Miro Nemčić** koji se ovom prilikom osvrnuo i na status antifašizma na međunarodnom i državnom planu.

Skupštini je nazočio i dogradonačelnik **Dragan Srzić** koji je antifašistima obećao podršku i bolju suradnju u budućnosti. već na idućoj sjednici Gradskog vijeća pokrenut ćemo pitanje preimenovanja ulica i učiniti sve što budemo mogli da stari naziv tih pet makarskih ulica budu vraćeni, izjavio je Srzić.

Nakon prihvatanje izvještaja o radu za proteklo razdoblje antifašisti su izabrali i novo predsjedništvo. Za predsjednika je izabran profesor **Ljubo Puharić**.

M.K.

Sudionici skupštine makarskih antifašista

UREĐENO ZAPUŠTENO GROBLJE

U druga antifašističkih boraca i antifašista Garešnice u suradnji sa članovima Židovske općine iz Daruvara ostvarili su vrijedan projekt uređenja židovskog groblja u Garešnici. Lokalitet se nalazi na sjevernom izlazu iz Garešnice prema Bjelovaru, a povjesno je svjedočanstvo o istaknutim ličnostima židovske zajednice u Garešnici. Oni su krajem 19. stoljeća, a posebno između dva svjetska rata, dali značajan i bogat doprinos gospodarskom i kulturnom razvitu Garešnice. Židovsko groblje ima svoje povjesno mjesto i u razvoju antifašističke borbe u garešničkom kraju, te podizanju oružanog ustanka. Pod vodstvom **Kasima Čehaića-Turčina**, sekretara OK KPH Bjelovar održan je 1. kolovoza 1941. godine značajan sastanak na židovskom groblju, a na kojem sudjeluju skoro svi istaknuti komunisti garešničkog kotara. Tu je zaključeno da se zajedno s komunistima iz Ivanske formira I. moslavačka partizanska grupa, koja bi se odmah prebacila na Kalnik. Već sljedećeg dana u selu Križiću kod Ivanske formirana je oružana grupa od 10 boraca, koja će se brzo uputiti na Kalnik.

Na ovom groblju sahranjena su i dva poginula borca partizanske Čete »Kasim Čehaić«, **Bogdan Jelača-Zona** i **Husein Muftić-Meho**. Poginuli su krajem ožujka 1942. godine u drugoj neprijateljskoj ofenzivi na Moslavačkoj gori, o čemu svjedoči i spomen-obilježje podignuto od boraca i građana Garešničkog Brestovca.

Ovo groblje je niz godina bilo prepusteno zaboravu i nebrizi, za čega je teško naći riječi opravdanja. Njegovo uređenje dobar je primjer kako se smišljenom i dobro organiziranom akcijom antifašističkih udruga i u suradnji s ostalim subjektima društvene zajednice može uspješno ostvariti obnova i očuvanje spomeničke i kulturne baštine.

Nikola Puran

Na židovskom groblju u Garešnici uređeno je i spomen-obilježje poginulim prvoratcima tog kraja

»Razvoj demokracije, građanskih sloboda i europskih integracija«. Nositelj teme je bio sveučilišni profesor dr. sc. Žarko **Puhovski**, predsjednik HHO.

Tribini je bilo prisutno preko 250 građana s područja Grada Petrinje, te kompletno Gradsko poglavarstvo i predstavnici ZUABA SMŽ.

Prisutni su, nakon tribine, izrazili potrebu češćeg organiziranja tribina na kojima će govoriti istaknute ličnosti društvenog života, naučnih i kulturnih institucija, dok su članovi antifašista izrazili želju da se organizira tribina s temom: »Stav Europskog vijeća u vezi osuda komunističkih zločina, primjena Deklaracije Sabora o antifašizmu i ideologija antifašizma u suvremenoj Hrvatskoj.«

P.P.

SPLIT

U povodu 65. obljetnice osnivanja Mosorskog partizanskog odreda, 30-ak bivših boraca, članova obitelji palih boraca i prijatelja položilo je vijence na spomen-obilježju poginulim borcima u II. svjetskom ratu. Početkom 1942. godine u mjestu Pećine iznad Jesenica dvadesetak boraca formiralo je Prvi mosorski odred koji se na ovim prostorima borio protiv domaćih i stranih fašista, a nikako nisu činili zločine kako to neki danas pokušavaju prikazati - kazao je predsjednik splitske sekcije Mosorskog partizanskog odreda **Miroslav Lelić**. Tom prilikom delegacija je položila crvene karanfile na grobove **Đermana Senjanovića** i **Ante Lozića Cika**, prvih poginulih članova Mosorskog odreda, kao i **Vicka Krstulovića** i drugih.

S.D.

XXX

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Splita i Splitsko-dalmatinske županije formirala je Odbor koji za zadatku ima pripremu obilježavanja 65. obljetnice strijeljanja 43 boraca s područja Splita na čelu s **Radom Končarom**, koja će se održati 22. svibnja ove godine. Zbog nebrige lokalnih vlasti u Šibeniku, Odbor će do proslave nastojati organizirati sanaciju spomen-parka na Šubićevcu, kako bi se dostoјno obilježila pogibija 4500 boraca iz ove županije.

F.B.

RIJEKA

Davorin Ivančić izabran je za predsjednika, a Boris Sušanj za zamjenika Udruge antifašističkih boraca i antifašista podružnice Srdoči. Odlučeno je to na red-

OPATIJA

Bila bi neoprostiva greška i povjesna katastrofa ako bi privatizacija LRH krenula nekim krivim putem samo zato što se naši politički čelnici nisu znali, mogli ili htjeli među sobom dogovoriti, uskladiti svoje stavove i cijelu akciju usmjeriti k jedinstvenom cilju. A on je naznačen u našem »Prijedlogu smjernica u vezi privatizacije LRH« koje su podržale brojne strukture koje predstavljaju većinu stanovništva grada Opatije. Zbog toga antifašisti grada Opatije smatraju da nitko nema mandat zaobići ili omalovažiti tu činjenicu radi nekih drugih interesa i računica. Istaknula je to **Iva Sorta-Bilajac**, predsjednica UAB-a Opatije na konferenciji za novinare. Antifašisti grada Opatije stoje na stanovištu da bi

obeštećenje u novcu bio propust koji se ne smije dogoditi.

Ako se na bilo koji način u sporu oko LRH bude pokušao izigrati Opatiju i Opatiće, naše je moralno pravo da dodemo do predloženog vlasništva u LRH. Ukoliko se našim interesima i interesima RH pretpostavi interes onih koji se na nemoralan način žele obogatiti na račun Opatije smatrati ćemo to ekonomskim oblikom fašizma, zaključili su predstavnici opatijske antifašističke udruge, a kojoj su prisustvovali i umirovljeni djelatnici LRH.

N.L.

PETRINJA

U organizaciji UABA Grada Petrinja održana je TRIBINA GRAĐANA na temu:

IN MEMORIAM

KATICA KUŠEC-LASIĆ 1921-2006.

Rođena u Žabnu (Sisak). Vrlo mлада, 1935. године укључује се у антифашистички покрет, као активистка књижнице »Seljačka sloga«, око које се окuplјају млади, који ће касније постати Скојевци и чланови Партије. Судионик је свих демонстрација које организира Синдикат и Партија. Двадесет другог липња 1941. године, Кatica извршава одговорне задаће око сastanka комуниста, који су се у врту нjezine kuće dogovarали о осnivanju Sisačkog partizanskog odreda. Nakon neprijateljskog напада на Odred, Katica сa skupinom partizana prebacuje сe u Gornju Posavinu. Kasnije, стиže na Čavić brdo, где zajedno s banjaskim уstanicima polaže partizansku zakletvu.

Nакон неuspјешне акције на уstaško uporište Zrinj, dio Odreda враћа сe на подručje Siska. Katica је у том времену vrlo aktivna, posebno u radu сa женама. Doživjava i osobnu tragediju (njezin suprug Ivo Lovreković gubi живот u blizini Žabna). U jesen 1943. године, Katica odlazi u Moslavинu, где ubrzo постaje организacioni sekretar OK.

Poslije oslobođenja, Katica Kušec, припадница Prvog partizanskog odreda, обнаšа одговорне dužnosti. Jedno vri-jeme bila je i zastupnik u Saboru.

RISTO LUKIĆ 1929-2006.

Rođen u Donjem Vakufu (Bosna i Hercegovina). Godine 1943. priključio сe partizanskim jedinicama. Nakon oslobođenja зemlje nastavio је školovanje, а од 1960. до 1988. године službuje u jedinicama JNA. Umirovljen је у činu потпуковника.

Aktivno је djelovao u Udrudi anti-fašističkih boraca i antifašista Trešnjevke (Zagreb). Za zasluge u ratu i rezultate tokom službovanja zavrijedio је više odlikovanja i pohvala.

ANTICA JURIČEV ŠPIRIĆ 1916-2006.

Rođena u Trubunju. Od 1933. године aktivno sudjeluje u partijskoj organizaciji Vodice, u »Seljačkoj slozi«, sakuplja »Crvenu pomoć«. Za vrijeme okupacije землje организира žene na pomoći NOP-u. Sredinom lipnja 1942. године pristupa partizanskim jedinicama. Tokom NOB-a обнаša rukovo-

dne funkcije u AFŽ-u Vodica, као чланica kotarskog NOO i okružnog i oblasnog odbora AFŽ-a, te као чланica općinskog komiteta Stankovaca i Vodica.

Poslije oslobođenja била је члан kotarskog NOO Vodice, te kotarskog, okružnog i oblasnog odbora AFŽ-a за Dalmaciju. Nositeljica је Partizanske spomenice 1941., te nekoliko odličja.

ZORKA MATIĆ - GLUMAC 1922-2006.

Rođena u Divoselu (Gospic). Go-dine 1941. priključila сe jedinicama Narodnooslobodilačke vojske na svom području. Bila је borac Prve omladinske partizanske čete, 2. bataljuna »Pekiša Vuk-san« 1. hrvatske udarne brigade. Ratni put odveo је kasnije u 5. brigadu 9. dalmatin-ske divizije. U štabu brigade rukovodila је šifrantskim odjelom do kraja rata.

U borbama је u dva navrata ranjavana. Nositeljica је više ratnih odličja.

MOMČILO NIKIĆ 1926-2006.

Rođen u Orahovu (Podgorica). U ranoj mладости uključuje сe u jedinice Narodnooslobodilačke vojske. Nakon oslobođenja, ostaje u službi JA. Završio је pilotsku školu Ratnog zrakoplovstva i Višu vojnu akademiju. Službovao је u više garnizona, обнаšajući odговорne dužnosti. Umirovljen је 1975. године u činu general-majora.

Aktivno је djelovao као члан Predsjedništva Udruge anti-fašističkih boraca i antifašista u Zadru.

MARIJAN DUBROVIĆ 1925-2006.

Rođen u selu Tibole (Istra). Sa skupinom kastavskih omladinaca, neposredno prije kapitulacije Italije, priključuje сe partizanskim jedinicama. Sa 6. ličkom divizijom »Nikola Tesla« prolazi trnovit borbeni put.

Nakon oslobođenja, usavršava se, diplomira ekonomiju i obnaša odgovorne dužnosti u gospodarstvu. Poslije umirovljenja, aktivno је djelovao u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Matulji (bio је predsjednik) te društveno-političkim organizacijama.

ŽIVKO PETROVIĆ 1914-2007.

Rođen u Klasniću (Glina). Početkom rata uključuje сe na Baniji u organiziranju narodnog otpora okupatoru. Djelovao је u Mjesnom odboru Glina, kasnije u Kotarskom NO i okružnom odboru za okrug Banije. Nositelj је Partizanske spomenice 1941. Poslije oslobođenja radi na ustroju tijela vlasti. Za ratne i poratne rezultate primio је više odličja. Nakon umirovljenja vrlo је aktivан bio u radu boračkih организација, naročito u Sekciji 7. banjiske udarne divizije pri SABA RH.

DANILO MATIĆ 1923-2007.

Rođen u Boboti (Vukovar). Kao pekarski obrtnik uključio сe u ilegalni rad Narodnooslobodilačkog pokreta. Nakon okupacije, приступio је Slavonskom proleterskom bataljunu, sve do njegova uključenja u 13. proletersku brigadu »Rade Končar«. S tom proslavljenom jedinicом NOV Hrvatske проšao је trnovit borbeni put, istaknuvši se hrabrošću u bitkama.

Poslije oslobođenja radio је u prehrabbenoj industriji u Zagrebu. Aktivno је djelovao u radu SABA Republike Hrvatske, posebno u Sekciji 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Za ratne i poratne zasluge odlikovan је с više odličja.

EDO MESARIĆ 1924-2007.

Rođen u Zagrebu. Bio је vrijedan SKOJ-evac zagrebačkih gimnazijalaca. Tijekom NOR-a s 12. slavonskom brigadom prolazi borbeni put obnašajući dužnosti od običnog borca do komesara bataljuna.

Nakon umirovljenja aktivno је djelovao u društveno-političkim organizacijama, posebno u Udrudi ABA Osijek.

MLADEN PANDŽA 1920-2007.

Bio је судionik Narodnooslobodilačke borbe od 1941. godine. Nositelj је Partizanske spomenice 1941. Nakon oslobođenja ostaje u službi JA. Umirovljen је u činu pukovnika.

Djelovao је u Udrudi RVI Primorsko-goranske županije i u Društvu »Josip Broz Tito« u Rijeci.

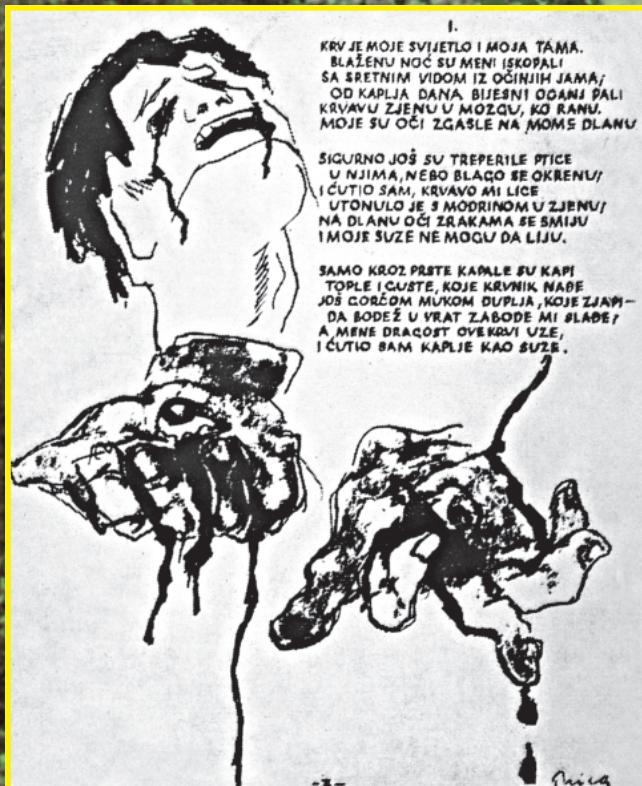
MOJE SVJETLO I MOJA TAMA

Nakon što je potkraj 1942. godine zajedno s Vladimirom Nazorom preko Kupe otišao u partizane i priključio se narodnooslobodilačkoj borbi, istaknuti književnik i antifašistički borac Ivan Goran Kovačić (1913 - 1943) napisao je te iste godine jedno od najpotresnijih poetskih ostvarenja o ljudskom stradanju ne samo u našoj oslobođilačkoj borbi, nego i rata uopće.

Njegova ratna poema »Jama« svjedočanstvo je o stravičnim fašističkim pokoljima, od kojih je i sam bio žrtva. Ubijen je u okolini Foče u Bosni i Hercegovini 1943. godine od četničke ruke.

U njegovu je čast 1964. osnovana pjesnička manifestacija »Goranovo proljeće« u rodnom Lukovdolu, koja se održava svake godine.

Šezdesetpetu godišnjicu nastanka Goranove poeme obilježavamo objavljanjem ulomka iz »Jame« s ilustracijama slikara - partizana Zlatka Price i Ede Murtića.

Šezdesetpet
godina od nastanka poeme

»Jama«

Ivana Gorana Kovačića

»Posljednje svjetlo prije strašne noći
Bio je bljesak munjevita noža,
I vrisak, bijel još sad u sljepoći,
I bijela krvnikova koža;
Jer do pojasa svi su bili goli
I tako nagi oči su nam boli.

I vidjeh opet, ko još ovog jutra,
Duboku jamu juče iskopanu.
Napregnuh sluha, da čujem, kad

unutra

Uz tupi udar prve žrtve panu.
Oštrom svijesti odlučih da brojim,
Ja, pedeseti, što u redu stojim.«

(Iz poeme »Jama« Ivana-Gorana Kovačića)

